

Zamanın En Kısa Hali

Cem Akaş

Esra'ya, adanmışlıkla.

Kendini akıŖa bırak; o seni gitmen gereken yere götürecektir.

Hadrianus, *Anılar*

1.

Kaydıraktan aşığı kontrolsüzce kayıyor, kaygan zeminde hızı giderek artıyor. Durdurabileceğı bir şey değıl. Boğıulmasını anımsamıyor; kaç kişinin, nasıl bir telaşa kapılarak onu havuzdan çıkardığını, içindeki suyu nasıl boşalttıklarını, onu çimenlerin üstüne kimin yatırdığını, annesinin korkudan, dehşetten ne yaptığını hiç bilmiyor. Gözlerini açtığında, ona kolluk almaya gitmiş babasının dönmüş olduğunu görüyor; o gelmeden kaşla göz arasında havuzun kaydırağına tırmanıp kendini aşığı bıraktığı için azar işitmiyor, şu an işitmiyor. Yattığı yerden kalkmadan, babasının şişirdiğı kavuniçi kolluklara uzanıyor ve incecik kollarına geçiyor. Annesi onun saçlarını çekiyor alnından.

2.

Sen ölü doğdun, diye anlatıyor annesi, ikinci sınıftayken; Doktorum olan kadın, doğumdan on gün önceki muayenede senin kalp atışlarını duymadı, bize bunu lafı hiç dolandırmadan söyleyiverdi, ama biraz daha beklemeyi önerdi; sonunda doğum yaptım, sen gayet sağlıklı çıktın, biz sevinçten çıldırdık, çok ağladım, bir daha da kadın bir kadın doğum doktoruna gitmemeye yemin ettim.

3.

Yirmi yaşına bastığı yaz, tüm ergenliğı boyunca başına bela olmuş, yaz tatillerinden nefret etmesine yol açmış sivilcelerden kesin olarak kurtulmak için hareket başlatıyor. Gittiğı hastanenin cildiye uzmanı kadın, bir karaciğer tedavisi öneriyor – ağır bir ilaç kürü bu, dudakları şişip kıpkırmızı oluyor ama sivilceler de geçiyor. Üç hafta sonra kontrole gittiğinde doktor, paravanın arkasına geçmesini ve bluzunu çıkarmasını söylüyor, tüm sırtına yayılmış sivilcelerin ne durumda olduğunu görmek için. Söyleneni yapıyor, fazladan bir de sutyeninini kopçasını açıyor ama çıkarmıyor. Az sonra doktor geliyor yanına, sırtına bakıyor, kendiliğinden bir, Çok güzel, çıkıyor ağzından, Yani epey düzelmiş, diye düzeltiyor hafif gülerek. Bir iltifat olarak çok da parlak değıl belki, ama ona çok iyi geldiğı belli. Soluğı yazlıkta alıyor, güneş batmadan arkadaşlarıyla denize girebilmek için.

4.

Bir gece kumsala iniyor, babasının yeni hediyesi gitarıyla – ortalık yerde gitar çalıp şarkı söylemek gibi bir huyu yok ama çok sıcak bir gece, arkadaşları ya şehirde ya da dışarı çıkmamış, o da evden oturmak istememiş. Duvarın dibine, karanlık kısma oturup kendi kendine bir şeyler çalıyor. İki kız geliyor bir süre sonra, kendisinden küçükler, taş çatlasa liseye gidiyorlar. Teklifsizce yarım metre ötesine oturup dinlemeye başlıyorlar. Joan

Baez'den, Marianne Faithfull'dan şarkılar söylüyor. "Five Hundred Miles"ı bitirdiğinde kızlardan biri, Ne güzel söylüyorsunuz, diyor, Ama nasıl aklınızda tutuyorsunuz sözleri, yabancı dilde ezberlemek zor olmuyor mu? Ne diyeceğini bilemiyor birden, Yoo, diyor, Aslında hafızam çok da iyi değildir ama Türkçeden bir farkı yok. Diğer kız onun çok zeki olduğuna karar vermiş olmalı ki, Benim abim de çok zekidir, diyor, İlk girişinde Anadolu Üniversitesi'ni kazandı. Okuduğu üniversiteyi söylemek zorunda kalmamak için hemen "Tie A Yellow Ribbon"a başlıyor.

5.

Üniversiteye kaydolacağı gün annesi götürüyor onu okula, hızlı kullanıyor arabayı. Öğütler veriyor bir yandan – dersler, hocalar ve arkadaşlarla ilişkiler, erkekler konusunda dikkat edilmesi gerekenler. Dinlememeye çalışıyor annesini; yolu, yol kenarındakileri izlemeye çalışıyor; arada kendini tutamayıp kısaca tersleniyor ama uzatmıyor hiç. Tam lafının ortasında sesi gidiyor annesinin, derin bir nefes alıp yolun kenarına çekiyor arabayı, başını arkaya yaslayıp gözlerini kapıyor ve öylece kalıyor. Buruşmuş bir yüz. Ne olduğunu bile soramıyor annesine, Anne?, bile diyemiyor, elini tutabiliyor yalnızca, nefesini bir de.

6.

Kırkklı yaşlarında; bir akşam babasını hastane odasındaki yatağından kaldırıyor, koluna girip tualete götürüyor ve işemesine yardım ediyor. Bakmamaya çalışsa da görüyor – seyrek kahverengi kasık kıllarının arasına kaçmış olan penisini yakalıyor babası titrek parmaklarla, biraz çekiştirip uzatıyor, sonra klozeti tutturmaya çalışarak işiyor; bilinçli değil alışkanlıkla yapılmış bir harekete benziyor bu daha çok. Ellerini şöyle bir ıslatıyor işi bitince, yüzüne bakıyor – yatağa dönmeye hazır. Yavaş adımlarla, koltuk altından destek vererek yatağa götürüyor babasını, bir anda bembeyaz, hatta yeşile çalan bir beyaz kesildiğini görüyor yüzünün, aynı anda yere yığılıveriyor adam – bir deri bir kemik kalmış olsa da tutmaya gücü yetmiyor. Apar topar ameliyata alıyorlar, sekiz saatin sonunda ölüyor babası, ama ölüm anı olarak hep yatağın dibinde, yerde bir yığın olarak duruşunu hatırlayacak.

7.

Annesiyle el ele tutuşmuş, caddenin karşısına geçecekler. Annesi yürümeye başlayınca o da yoğun trafikli caddeye adım atıyor, atmasıyla da annesinin onu kolundan sertçe geri çekmesi bir oluyor. Sağına soluna bakmadan, araba gelmediğinden emin olmadan karşıya geçmeye kalktığı için azar işitiyor annesinden, eli hala onun elinde. Ama sen de

geçiyordun, diye itiraz edecek oluyor; Bana ne bakıyorsun, diyor annesi, Ya seni öldürmeye çalışıyorsam? Önünde açılan bu yeni ve derin ufka sessizce bakakalıyor.

8.

En iyi arkadaşı, ailesiyle birlikte akşam oturmasına gelmiş – anne babalar yemekten sonra salonda iskambil oynuyor, onlarsa salona girmeden, odasının önündeki küçük alanda, mizansenini kendisinin yaptığı bir oyuna dalıyorlar – arkadaşı Kızılderililere esir düşünce onu kurtarıyor, ardından yeni alınan doktor çantasının içindeki plastik oyuncaklarla muayene ediyor onu. Kısa eteğinin altından donunu çıkarıyor arkadaşının, elindeki aletle karıştırıyor kokusunu. O sırada annesi, elinde tepsiyle mutfağa giderken yanlarından geçiyor, çayları tazeleyip oyun masasına dönüyor ama onlara bakmıyor bile – annesinin arkasından bakıyor bir süre, sonra devam ediyor oyuna. Biraz kan bulaşıyor parmaklarına. Nasıl temizlediğini anımsamıyor.

9.

Kocasıyla henüz sevgiliyken, ilk kez birlikte oldukları gece uzun uzun, birbirlerinin teninden kopamıyormuş gibi seviştikten sonra uyuyakalıyorlar ama arada kendini uyandırıp, yanında yatan adama odaklıyor gözlerini karanlıkta, sol eliyle saçını okşuyor. Gün yavaş yavaş ağarırken sevgilisinin sırtına baka baka yeniden uykuya dalıyor.

10.

Beşinci sınıfta dünya coğrafyası dersinde parmak kaldırıp öğretmenine komünizmin ne demek olduğunu soruyor; öğretmen daha cevap veremeden apartmanda komşusu olan arkadaşı kalkıp, Bizim yaşımız küçük, böyle şeyleri anlayamayız, diyor; Anlayacağımız şekilde anlatılırsa gayet iyi anlarız, diye cevap verince sınıf karışıyor, her kafadan bir ses çıkıyor, kimisi arkadaşını destekliyor, kimisiyse onun büyüünce avukat olması gerektiğini, kendini çok iyi savunduğunu söylüyor, öğretmense konuyu geçiştiriyor. O hafta sonu arkadaşına oynamaya gittiğinde ve öğle yemeğine oturduklarında, arkadaşının babası konuyu açıyor, komünist sistemde insanların koyun olduğunu ve bir çoban tarafından güdüldüğünü, kimsenin kendi istediğini yapamadığını anlatıyor. Anladım, diyor memnuniyetle.

11.

Mutfakta çay yapıyor kendine – gecenin bir yarısı, kocası yorgunluktan horlayarak uyuyor, dört yaşındaki kızları da derin uykuda, elinde sıkı sıkıya tuttuğu deniz canlıları kitabıyla. O ise son zamanlarda pek uyuyamıyor, dönenip duruyor yatakta, sonra kalkıp televizyonun başına oturuyor, gece geç saat yayınlanan tuhafliklara bakarak kendinden kurtulmaya çalışıyor. Önceleri bu seyir seferlerine şarap ya da viski eşlik ediyor, sonra onlardan da bıkıyor ve çaya veriyor kendini. Elektrikli su ısıtıcısının hemen kaynattığı suyu fincanına döküyor şimdi, poşet papatya çayını bir süre sallıyor, sonra çıkarıp mutfak tezgahında bekleyen kirli tabaklardan birine bırakıyor. Tam fincanıyla salona gitmek üzere döndüğünde kızını buluyor karşısında, fincana hakim olamıyor, kaynar çay kızının yüzünde patlıyor; çığılığı daha sonra atıyor, kızının yüzünün yanmaya başladığını görmesinden sonra, yaşamlarının o anda yepyeni ve çok daha zor bir yola girdiğini kavramasından bile sonra belki.

12.

“Jive Pakistan” – bir pazar sabahı, çocukluğundaki evlerinin salonu, televizyonda beyaz kıyafetli çocuklar, ışıklı bir gün.

13.

İlk ciddi sevgilisi -seviştiği, birlikte uyuduğu, baş başa tatile çıktığı ilk sevgilisi- ona horladığını söylediğinde inanmıyor önce, Kızlar horlamaz ki, diyor, nereden böyle bir fikre kapıldığını soruyor sevgilisi, düşünüyor, Herhalde bizde yalnız babam horladığı için, diyor, Hem de ne horlama, üç kapalı kapı ardından duyulabilecek ve “babalar horlar” fikrini küçük bir çocuğun beynine kazıyabilecek şiddette. Yine de bu düşünce onu fazla oyalamıyor ve yüzüne bir küskünlük yerleşiyor – horladığına mı üzülüyor, bunu bir başkasının -seviştiği erkeğin- bilmesine mi, bilip de kendine saklama inceliği göstermemesine mi, yoksa tümünden yalan söylüyor olma olasılığına mı, belli değil. İlişkileri bu noktadan sonra fazla sürmeyecek.

14.

Evlendikten sonraki ilk gezilerini Almanya’ya yapıyorlar, amaçları Bauhaus mimarisini yerinde görmek, ama sonra daha eski binaların da büyüüne kapılıyorlar, Köln, Berlin derken kendilerini Heidelberg’de buluyorlar. Almanya’ya indiği andan itibaren Almanca öğrenmeye ve öğrendiklerini kullanmaya başlıyor, kaşına gözüne bakmadan; kocasıysa gayet iyi Almanca bilmesine karşın tek kelime konuşmuyor, garsonlara ısrarla “kızım” ya

da “oğlum” diye seslenip siparişini Türkçe veriyor, anlamadıklarını fark etmiyormuş gibi, Türkçe bilmemeleri dşnlemezmiş gibi davranıyor, şaşkın şaşkın bakan garsonlara her seferinde o anlatıyor kocasının ne istediğini, ama niçin böyle yaptığını sormuyor. Heidelberg’de nehir kıyısında yürürlerken yanlarına yaşlıca bir adam geliyor –kır saçlı, iyi giyimli, hoş bir adam bu- ve bir “merhaba” ya da “afedersiniz” bile demeden, Felsefeciler Yolu buralarda mıydı, diye soruyor, Türkçe. Kocası da adamı yıllardır tanıyormuş ve kahvaltıdan beri birliktelermiş gibi bir rahatlıkla, Yürümeye devam et, diyor, Yrdğn yol, felsefeci yolu.

15.

Henüz yirmi sekiz yaşındayken bölüm yöneticisi pozisyonuna getirildiği işi hakkında düşünmek, projelerini ve yapmak istediği değişiklikleri ayrıntılandırmak için küçük bir kafe belliyor kendine, hafta ileri bir-iki akşam burada oturuyor, birşeyler atıştırıp birşeyler içiyor ve siyah kaplı defterine notlar alıyor. Hoş bir garson var ona bakan, zaman içinde konuşmaya da başlıyorlar. Kızın Fransız dili ve edebiyatı ğrencisi olduğunu öğreniyor, kızın Gide’i çok sevmesi ama adını “Jid” diye değil, Türkçe okunduğu gibi söylemesi hoşuna gidiyor, bozmuyor. Küçük bir adet geliştiriyor sonra – garson kız hesabı ufak bir kutu içinde getiriyor, o da parayla birlikte minik bir hediye bırakıyor kutuya – bir düğme, bir midye kabuğu, bazen eski bir fotoğraf. Kafe alışanlarının ona bakışını fark ediyor ama aldırmiyor. Son kez gittiğini bilmeden kafeye gittiği o akşam hesap kutusuna bir film bileti koyuyor. Adını daha sonra unutsa da sonuna kadar izliyor o filmi o hafta sonu, yanı boş.

16.

Aradan yaklaşık bir yıl geçiyor – bu arada bir sevgilisi oluyor, başka bir kafeye dadanıyor, orada da yeşil-gri gzly, az konuşan bir oğlan garsonluk yapıyor. Sevgilisi olan çocukla sık sık burada buluşuyorlar, geldiler mi saatlerce oturuyorlar, arkadaşları da onları görmeye oraya geliyor – büyük bir ailenin salonu gibi. Bir süre sonra sevgilisi, garson çocukla seviştiğini ona itiraf ediyor. Kızmiyor, zlmyor da, sadece ilişkilerinin selameti için eşitlenmeleri gerektiğine karar veriyor ve eski sevgililerinden biriyle yatıyor o da, sonra gidip sevgilisine anlatmak üzere. Kafeye gitmeyi sürdürüyor, hatta garsona özellikle iyi davranıyor, onu lafa tutuyor; sevgilisi isyan ediyor sonunda, Tamam hata ettim, diyor, Ama karşındakileri bu kadar ezmek zorunda mısın?

17.

Ailesinin en sevdiği üyelerinden biri olan dayısı sessiz sakin, tamamen kendi halinde, kırklarında bir adam – akşamları bir duble rakısını içiyor, yazları Erdek'te kiraladığı ufak yazlığına gidip tatilini yapıyor, büyük bir şirketin muhasebesinde çalışıyor, bekar hayatının günlerini eksiltiyor. Tek başına yaşıyor aslında ama karşı dairesinde annesi - onun annesi- oturuyor. Bir gün bacağını kırıyor dayısı, bir süre evden çıkamayacağı anlaşılınca dayısını arada sırada ziyaret etmeye başlıyor, kitap götürüyor – Uğur Mumcu, Aziz Nesin, Muzaffer İzgü okuyan dayısına Hemingway, Woody Allen gibi yazarlar uygun görüyor. Kırığın üçüncü haftası geliyor kötü haber – kırık bacak, dayısını kalp kriziyle öldürüyor. İşin aslını sonradan, kardeşiyle *Çanlar Kimin İçin Çalıyor* hakkında konuşurken öğreniyor bir akşamüstü. Meğer dayısı sağken evin salonunda, pencere önünde kenevir yetiştirmiş. Ölmeden önceki gece iki kuzeniyle birlikte hem mahsul tadımı yapmışlar hem de zuladaki kubarı bitirmişler. Sabaha kadar süren eğlencenin ardından dayısı - esrarın etkisiyle mi bilinmez- fenalaşmış; iki kuzeni onu arabaya koyup hastaneye götürmek istemiş ama dayısı daha yolda son nefesini vermiş. İki kuzen arabayı kenara çekip bir süre ağladıktan sonra hastaneye gitmekten vazgeçmiş – kan testinden, ifade vermekten, başlarının belaya girmesinden korkmuşlar. Dayısının hala sıcak bedenini eve geri getirmiş, yatağına yatırmış, kül tablalarını temizleyip evi havalandırdıktan sonra annesine haber vermişler. Belki de son duyduğu şey çan sesleriydi, diyor kardeşi. Neden öyle dediğini sormuyor.

18.

Lisede en iyi olduğu ders resim değil, laboratuvarlar – fizik, kimya ve biyolojide normal sınavları da fena değil ama laboratuvar sınavlarında açık ara sınıf birincisi – arkadaşları deneylerde takıldıkları her şeyi ona soruyor, sonuçlarını onun sonuçlarıyla karşılaştırarak kontrol ediyor ve düzeltiyorlar. Önceleri kendini çok iyi sanıp yerçekimi ivmesini tam tamına $9,81 \text{ m/s}^2$ bulmakla övünüyor; biraz daha ilerleyince lisenin aletleriyle bu sonucu ancak ölçümlerde sahtecilik yaparak tutturabileceğini ve bunu hocasının da bildiğini anlıyor, sahte ölçüm hataları katmayı ve olması gereken sonucu tam tutturmamayı bu aşamada akıl ediyor. Bütün bu ustalığına rağmen bir sınavda mat oluyor: içi dolu meyve suyu şişesinin ağzına takılmış ve biraz şişik duran bir balonun olduğu istasyonun sorusu “Burada ne görüyorsunuz?” Kolay soru, daha önce aynı deneyi yapmışlar zaten, fermantasyon ve açığa çıkan gaz – hızlı hızlı yazıp gülümseyerek bir sonraki istasyona geçiyor. Notlar açıklandığında sınıfın neredeyse tamamıyla birlikte bu soruyu yanlış yaptığını görüyor; itiraz etmek için hocasının odasına gidiyor, fermantasyon anlatmaya başlamışken hocası onu durduruyor – Soruda ne sorulmuş, diyor, Ne görüyorsunuz; fermantasyon görmüş olamazsın, gördüğün şey içi dolu bir meyve suyu şişesi ve ağzına takılmış bir balon, o kadar; şişenin içinde ne olduğunu bile bilmiyorsun. Duraklıyor, hak veriyor. Bilimle ilgili hayatta öğrendiği en önemli şey bu oluyor.

19.

Gecenin bir yarısı çalan telefona uyanıyor – kısa bir süre sevgilisi olmuş, birlikte hiçbir galeriye veremedikleri bir çağdaş sanat projesi yaptığı bir kız bu, kötü geliyor sesi, intihar ettiğini söylüyor, ilaç almış, ne bulduysa. Ablasıyla birlikte yaşıyor, bir sevgilisi var, neden onlara değil de kendisine anlattığını soruyor ama sonra utanıyor, bununla yitirilecek zamanı yok kızın. Hastaneye gitmesi, en azından ablasını uyandırıp durumu ona anlatması için ikna etmeye çalışıyor. Ablanın telefonu onda yok, kız da şehrin öbür ucunda oturuyor, adresini bile bilmiyor. Bir saate yakın konuşuyorlar, sonunda ablasını uyandırıp telefonu ona veriyor kız, o da ablaya durumu anlatıyor, hangi hastaneye gideceklerini öğreniyor, kızın sevgilisine de haber vermelerini söylüyor, yola çıkıyor. Hastaneye vardığında kızın midesinin yıkandığını, sabaha kadar müşahede altında tutulacağını ama kritik bir durumu olmadığını öğreniyor. Bir süre sonra kızı görüyor koridorun öbür başında, birbirlerine doğru yürüyorlar. Kız kocaman gülüyor, bir şaka yapacak gibi davranıyor, sonra yüzü sanki ağır çekimde çöküyor, sarsıla sarsıla ağlamaya başlıyor, sarılıyorlar. Ayak seslerine dönüp baktığında kızın sevgilisini görüyor, şaşkın.

20.

Şehrin ana caddelerinden birinde, her zamanki kalabalığın ve gürültünün ve şarkıların arasından yürürken duvar dibinde saz çalan kirli sakallı, acı bakışlı babayı, ona mikrofon tutan ufak kızını ve yanlarında oturan tekiri görüyor, geçip gidemiyor.

21.

Eski işinden bir kadınla seçkin lokantalarda ve rahat otellerde sürdürdüğü gizli ilişkiyi kocası bir yıl olmadan öğreniyor ve ortalığı ayağa kaldırıyor, eski işyerindeki arkadaşlarını arıyor, hepsinden bilgi almaya çalışıyor, sanat dünyasına ve o dünyanın insanlarına verip veriyor. Aradığı insanlar arasında en yakın çalışma arkadaşı da var – onu korumaya, açık vermemeye, hiçbir şeyden haberi olmadığını inandırmaya çalışıyor kocasını, ama her şey ortaya çıkıyor sonunda. Bunun üzerine çevresini bütünüyle değiştiriyor, en yakın arkadaşı dahil hiçbiriyle bir daha görüşmüyor, karşılaşmıyor ve evliliğini kurtarıyor.

22.

Giriş katındaki evinin balkonunda kardeşiyle otururken, sokaktan geçen bir kız çocuğu annesine onun kedisini gösterip, Bak anne, diyor, bizim Tarçın – akşam ev arkadaşına anlatıyor, adı Tarçın olmayan kedisinin bazı geceler eve gelmediğinde başka evlerde

kaldığını, kendini başkalarına sevdirdiğini, başka mamalar yediğini, ikinci bir hayatı olduğunu.

23.

Hoşlandığı çocukları götürdüğü bir kitapçı var – bahçe içinde tek katlı bir evden dönüştürülmüş ufak bir dükkan bu, yalnızca İngilizce kitaplar satıyor; sahibi emekli bir deniz subayı, iri, güçlü, yakışıklı bir adam, ama bazen annesi de duruyor kasada. Kitapçı iki kısımdan oluşuyor, kasanın olduğu ve adamın bulunduğu kısımla kapının olduğu kısım farklı, adam da oturduğu yerden kapıyı görmüyor. Bu yerleşim, kitap hırsızlarına jest olsun diye yapılmış gibi, o da bu jestin hakkını fazlasıyla veriyor; hoşlandığı çocuklarla birlikte gidip kitap alıyor, çıkınca da onlara gösteriyor, verdikleri tepkilere göre sınıflandırıyor onları. Korkanlar, özenenler, onu geçenler oluyor, ama çok ümitli olduğu bir aday, çantasından çıkanları gördükten sonra bir daha onunla görüşmeyince, bu testi istemeye istemeye yürürlükten kaldırıyor.

24.

Anaokulunda birkaç oğlan, ufak bir plastik masanın etrafındaki minik taburelere oturup diğer çocukların adlarıyla dalga geçiyorlar – Ersin tokadımı yersin, Murat yamuk surat, Ece gelsene bize bu gece. Katıla katıla gülerken bir yandan da yumurta çikolataların içinden çıkan sarı kutuları içki kadehi gibi kullanıyorlar, içine tükürüp tükürüp şerefe diyerek içiyorlar. Midesi bulanmaya başlıyor bir süre sonra ama vazgeçmiyor, kendi fikriydi çünkü.

25.

Önemli ve kalabalık bir konferansın ardından yirmi kişilik bir grup, şehrin seçkin lokantalarından birine akşam yemeğine gidiyor – masada ünlü sanatçılar, eleştirmenler, sanat tarihçileri, fotoğrafçılar var, bir de eskiden koyu bir dinciyken seküler felsefeye yönelmiş, ortaokul mezunu olmasına rağmen okumaya ve okuduklarından bir duruş türetmeye gayret etmiş, ne var ki antik çağ düşünürlerinin dünya bilgisinin ve kavrayışının ötesine geçememiş, tümünden mi geliyor tüme mi gidiyor pek ayırt edemeyen, buna rağmen özlü sözler yumurtlamaya meraklı, sanat ve sanatçılar hakkında konuşmayı sevdiği için de zamanla felsefeciler arasında değilse bile şaşkın sanatçılar arasında esamisi okunmaya başlamış bir adam. Masada tam karşısında oturuyor ve susmak bilmiyor; kadınlar hakkında, kültür hakkında ve tabii ki sanat ve sanatçılar hakkında sallıyor da sallıyor. Adamın konuşmasından o kadar bun alıyor ki tuvalete kaçıyor, biraz nefes alıyor, yüzünü yıkıyor, ama döndüğünde adam hala konuşuyor, sanatçıların kendi

yaptıkları işler hakkında, yani sanatları hakkında hiçbir şey bilmediğini, *par principe* bilemeyeceğini anlatıyor. O noktada dayanamıyor ve bütün masanın duyabileceği bir sesle, Hayatımda bu kadar saçma bir şey duymadım, diyor. Bir sessizlik anı – adam şaşırıyor, belki ilk kez suratına söyleniyor bu gerçek; masa da şaşırıyor, kibar bir topluluk bu, arkadan konuşmaya alışık; kendisi de şaşırıyor, sakın ve az konuşan bir insan çünkü. Ama kılıç çekilmiş; kuru kuru geri sokulmayacak.

26.

Oo, eskilerden kim kaldı, diyor babası gülerek, ona doğru gelip elini sıkıyor. Artık tanımıyor kızını, sadece gözü ısırtıyor, oysa başkalarına hala, Kızımı tanısanız hayran olursunuz, muazzam bir insan, mutlaka dostluğunu istersiniz, diye anlatıyor anlattığında, kulağına geliyor. İşin tuhafı, o da babasını bu haliyle değil, geçmişten bir sima olarak hatırlayacağını, hatta daha ölmemiş olsa bile tam şu anda, el sıkışırken bile öyle hatırladığını fark ediyor, balkonda kardeşine anlatıyor bunu.

27.

Unutamadığı rüyalarından birinde beş yaşındaki kızını -daha doğrusu kızının beş yaşındaki halini- uhu koklarken yakalıyor, bağımlısı olmuş. Ufacık suratındaki elma yanaklarından birine -yanık izinin çok belirgin olduğu sol yanağına, halbuki kendisi de solak- çok sert bir tokat atıyor. Göz gözeler, çocuğun gözleri doluyor, ama o hiç yumuşamıyor rüyasında, büyük bir hiddetle -uyandığında belli ki ona vicdan azabı çektirecek bir hiddetle- bağırıp duruyor ufacık çocuğa.

28.

Üniversitenin ikinci sınıfında laboratuvar dersinde deneylerin süreçlerini beklerken sevgilisine kaşkol örmeye başlıyor – sapsarı, uzun bir kaşkol oluyor, bölüm başkanı bile arada kaşkolun son durumunu soruyor, bir erkeğin uluorta örgü örmesi herkesi eğlendiriyor. Kaşkolu hediye ettiğinde sevgilisi çok beğeniyor, hemen takıyor, öpe öpe teşekkür ediyor. Ne var ki birkaç gün sonra, sevgilisinin demesine göre, arabasının camı kırılıyor ve içeriden yalnızca kaşkol çalınıyor – çanta, deri mont gibi şeyleri bırakıyor hırsız. Bu olaydan kendisine pay çıkarıp yıllarca ne kadar iyi örgü ördüğünü anlatıyor, ta ki bir gün bir arkadaşıyla muhabbet ederken ve durup dururken, sevgilisinin ona bu yalanı uydurduğunu, kaşkolu da muhtemelen çöpe attığını idrak edene kadar. Kaşkol hikayesini çok sevdiği için anlatmayı yine de sürdürüyor, sonunu güncelleyerek.

29.

Bir gece, yazları ara sıra kaldıkları kır evinde uyanıyor, açık pencereden ağır ağır, müthiş bir dinginlik ve hisle okunan, gecenin gece oluşunu artırdığı söylenebilecek bir sala geliyor.

30.

Tıp öğrencisi arkadaşı, kadın doğum stajı sırasında onu bir doğum hastanesinde doğuma sokuyor – beyaz önlük giyip hiç bozmadan orada öğrenci gibi dikiliyor. Doğum hemşiresi, arkadaşı ve doğum yapacak olan kadınla birlikte dört kişiler. Beklemediği kadar soğuk bir yer burası – sürekli kollarını ısıtmaya çalışıyor elleriyle; yerler taş, kadın bir mermerin üzerinde yatıyor, iş bittiğinde hemen yıkayacaklar ve bir sonraki doğuma geçecekler belli ki, gusülhane gibi. Kadının mantar kaplı bacak arasını ve ıkınırken yere düşen bok parçalarını izliyor. Gördüklerini daha sonra sevgilisine anlattığında doğumla ölümün birbirine çok benzer mekanlarda gerçekleşmesindeki şiirselliği kısa geçiyor, sınıf analizine ağırlık veriyor.

31.

Şehrin nezh bir semtinin hemen kıyısında, yıkık dökük bir dizi ufak apartmandan birinin giriş katında kalıyor bölümden bir arkadaşıyla, ucuz ama üniversiteye epey uzak bir ev. Duvarlarda rutubet izleri, ışısız odalar, çirkinlik. Bir gece gözlerini açıyor, yanağına dayanmış bir şey var, Sesini çıkarma, diyor bir erkek sesi, Silah dolu, kalk şimdi. Açık pencereden gelen esinti, perdenin tülünü havalandırıyor hafifçe. Yataktan çıkıyor, karanlıkta adamlarla birlikte ev arkadaşının odasına gidiyorlar. Genç bir adam bu, uzunca boylu, zayıf; silahıyla işaret edince arkadaşını uyandırıyor, onun da neden uyandırıldığını anlaması biraz sürüyor, uykusu derin. Adam ikisinin de soyunmasını ve yatağa girmesini istiyor, o da karanlıkta hızlıca, silahını bırakmadan ve gözlerini kızlardan ayırmadan soyunuyor. Arkadaşına tecavüz edilirken o yanlarında yatıp sırasını bekliyor. Adamın çıkardığı sesler. Adam bir süre sonra yana kaykılınca ona yer açmak için iyice duvara yapışıyor, arkadaşının kalkmasına izin vermiyor adam. Sıra ona geldiğinde canı acımıyor; sadece boğulacak gibi olduğunu, başına bıçak gibi bir ağrı saplandığını hatırlayacak. Biraz daha uzun sürüyor bu sefer, ama bu da bitiyor, adam bir kez daha aralarına uzanıyor, anlatmaya başlıyor kesik kesik – hırsızlık için girdiğini, onları görünce dayanamadığını, polise gitmelerinin bir işe yaramayacağını, yine geleceğini. Üçü hep böyle yatarlarmış gibi yatıyor, dar yatakta, birbirlerine değerek.

32.

Ondan dört beş yaş küçük, zekice işler yapan, naif yüzlü bir yerleştirme sanatçısı uğruyor ona kültür merkezinde, arada sırada yaptığı bir şey bu. Konuşkan bir çocuk değil, o konu açmaya çalıştıkça kısa yanıtlarla bütün girişimlerini öldürüyor, uzun sessizlikler oluyor, ama gitmiyor da. Çay içiyor, bir çay daha; gelmesinde özel bir neden olmuyor hiç, uğruyor sadece, laflamaya gelip laflamıyor. Sessizlik fazla ağır geldiğinde bilgisayarına dönüyor, çocuk karşısında oturmayı sürdürüyor, ses çıkarmadan, hiç gitmeyecekmiş gibi.

33.

Gecenin bir saati uyanıyor, annesinin yanına gidiyor, dürtüp uyandırıyor. Annesi belli ki ne olduğunu hemen anlıyor, hışımla onun odasına gidiyor, çarşafı söküp atıyor, döşekteki koca ıslaklığa bakıp söyleniyor, sonra onu da soyuyor, banyoya götürüyor kolundan çeke çeke, küvete sokuyor. Çok sıcak, diyor annesine, ama bir tepki vermiyor annesi. Babası da geliyor, gürültüye uyanmış. Annesi banyoyu terk ediyor, babası kuruluyor onu, sonra annesi geri geliyor, elinde bir kutu kibrit; bir tanesini çıkarıp yakıyor, pipisine tutuyor, bir daha yatağına işeyip işemeyeceğini öğrenmek istiyor. Yapmayacağım, diyor ama yapacak.

34.

Kızının cuma akşamı yatılı okuduğu okuldan ilk kez dönmesini mutfakta bekliyor – iyi bir okul bu, lisesi var, her hafta sonu da gelebilecek – sevdiği yemekleri hazırlamayı bitirmek üzere. Son birkaç yılda iyice irileşmiş kızı – önce yüzündeki koca yanık izi, sonra sınav stresi. Kahveye gelen arkadaşlarına, Neyse ki güzel değil kızım, düşünsene felaketi, diye anlatıyor hala. Kapı çalınıyor, kocası açıyor; mutfakta bekliyor pişirdiklerini göstermek için, ama mutfağa uğramadan doğrudan tuvalete gidiyor kızı. Neredeyse yirmi dakika sonra çıktığında evi kesif bir bok kokusu sarıyor, Midem ağzıma geldi, diyor kocasına, odadan odaya koşturarak bütün pencereleri açıyor. Sonunda karşı karşıya gelip birbirlerine baktıklarında, Bütün hafta okulda tuvalete gidemedim anne, diyor kız, Özür dilerim, eve gelince rahatladım.

35.

Üniversitede sporu değil sanatı seçiyor. Üçüncü sınıftaki resim hocası gerçek bir ressam, Pollock tarzı büyük resimler yapıyor, sergiler açıyor, satıyor da, ama belki de yabancı olduğu için. Rahat bir adam, matrak, öğrencilerin ezici çoğunluğunun laf olsun diye ya da uyuşukluktan dersini aldığını, yeteneksiz olduklarını, mezun olduktan sonra da ellerine

fırçayı bir daha ancak çocuklarıyla birlikte alacaklarını biliyor, dert etmiyor görüldüğü kadarıyla. Dönem sonunda not vermek için bütün işlerini toplayıp göstermelerini istiyor öğrencilerinden. Raflarda, kullanılmayan sıraların üstünde, orada burada duran yüzlerce resim arasından kendi yaptıklarını buluyor, en iyileri sona bırakarak sıraya koyuyor, hocanın masasının önünde sıraya giriyor. En acemice bulduğu resimleri beğeniyor hocası, kasten yapılmamış gibi duran şeyleri övüyor resimlerde; bazen de, Buna çok boya harcamışsın, diyor. Sonra kalemini ve not defterini çıkarıyor, 92 yazıyor ufacık yazısıyla; Sınıftaki en iyi öğrenci olabilirdin, diyor, Ama fazla normalsin.

36.

Otuz yaşına bastığı hafta, oluşturduğu kalkınma programı çerçevesinde spor salonuna ve ünlü bir yazarın düzenlediği yaratıcı yazarlık atölyesine kaydoluyor. Bedenini yormak, bir gözetmenin kontrolünde bedeninin çeşitli bölgelerine odaklanmak ve kısa bir süre sonra çabasının karşılığını görmeye başlamak ona çok iyi geliyor; edebiyata bir yeteneği olmadığını anlamak onu biraz üzse de ödevlere kafa yormak ve sevdiği yazarları taklit etmeye çalışmak hoşuna gidiyor; soranlara, Yeteneğimi geliştirmeye değil iyi edebiyatın nasıl işlediğini görmeye gidiyorum, diyor, hocasının lafını kullanarak. Atölyenin bir başka faydası da tanıştığı lezbiyen kız – çok güzel gözleri, tatlı bir yüzü, seksi bir sesi var, oldukça şişman. O zamana kadarki bütün sevgililerinden -erkek, kadın- daha şişman. Zamanla, ödev verilen edebiyat metinlerini birlikte okuyup tartışmaya, yazı ödevlerini yapmak için hafta sonları buluşur oluyorlar, birlikte iyi vakit geçiriyorlar, birbirlerinin evine gidip yemek yapıyorlar. Kızın sevgilisi, kızın evinin yakınlarında bir kafede garsonluk yapıyor ama tanışmıyorlar. Sevgilisinin işte olduğu bir akşam, kız onu eve davet ediyor, daha doğrusu o kendini davet ettiriyor, orospu mantısı yapma teklifiyle – fiyong makarna, yoğurt, sarımsak, ne kadar kötü olabilir? Kız da salata yapıyor, kırmızı şarap eşliğinde basit ama lezzetli bir yemek yiyorlar. Sade çalıyor sette. Şaraba kanepede devam ettikleri sırada beklenebileceği gibi öpüşmeye başlıyorlar – mantının bile engel olamadığı bir öpüşme. Sonrası film sahnesi: Kilitte anahtar sesi. Kız can havliyle ayağa fırlıyor ve masadan bir tabak kapıyor, o kanepeden kalkamıyor, kaykılmış vaziyette oturmayı sürdürüyor. Kızın sevgilisi onu görünce şaşırıyor ama seviniyor da, Bana senden çok söz etti, diyor filmlerdeki gibi; o da, Hepsi yalan, inanma, diyor, yine filmlerdeki gibi. Yorgun görünüyorsun, lafına can simidi gibi sarılıyor, önceki gece az uyduğunu, sabah çok erken kalkması gerektiğini, çok iş biriktiğini anlata anlata kanepeden nihayet kalkıyor. Sen de yorgun argın işten geldin, ikinizi rahat bırakayım artık, diyerek üste çıkmayı da ihmal etmiyor ve gülücükler saçarak gidiyor.

37.

On birinci sınıfta edebiyat dersinde en ön sırada, en sağda oturuyor. Bir gün hocaları derse on ikinci sınıftan bir çocuk getiriyor, hasta olduğu için sınava girememiş, şimdi

telafiye girecek. Hoca çocuğu onun yanına oturtuyor, soru kağıdını veriyor, sonra da ders başlıyor. Arada sırada çocuğun kağıdına takılıyor gözü, boş bırakılmış soruların yanıtlarını kopya veriyor. Okul hayatı boyunca başka kopya hikayesi olmuyor, ama bunu hep gururla anlatacak.

38.

Bir dere boyunca, bazen de derenin içine girerek yokuş aşığı yürüyor, derenin kendi yuvarlak taşlarına basıyor, antik kalıntıların arasından ilerleye ilerleye masmavi bir koya erişiyor, kumsalı sınırlayan çalılar ve zeytin ağaçları bile kadim bir uygarlıktan miras gibi.

39.

Beşinci sınıfta ilkokullar arası bilgi yarışmasına okulu adına katılacak takımda o da var; yarışma onların okulundaki gösteri salonunda gerçekleşiyor, katılan okullar arasında kesin favori olanlar da onlar. Yarışmadan önce diğer okullardan gelen öğrenciler uslu uslu masalarında otururken onlar azıyor, kovalamaca oynuyor, bağırış çağırış. Bir ara gruptaki kızlardan birinin ayağı kayıyor, düşüyor. Hoşlanıyor kızıdan, ama yine de açılan eteğin altından görünen çiçek desenli donuyla dalga geçenlerin arasına katılmasına engel değil bu, hatta kızı ağlatan da o oluyor, Çiçekleri suluyor musun, diye sorarak. Sonunda yarışma başlıyor, soruları hızla yapıyorlar, ardından hayatı boyunca bir daha yapmayacağı bir şey yapıyor – fıkra anlatmaya başlıyor, fısıldaya fısıldaya. Çok eğleniyorlar, ses çıkarmadan gülmeye çalışıyorlar, o da anlattıkça anlatıyor. Yarışmanın sonuçları açıklandığında büyük şaşkınlık geçiyorlar - beşinci olmuşlar. Skandal, ertesi gün bir halk mahkemesi kurulmasına yol açıyor; okulun diğer sınıf öğretmenleri teker teker onların sınıfına gelip onu bir güzel azarlıyor; kendi öğretmeni takım arkadaşlarının ifadesini alıyor herkesin önünde, hoşlandığı kız da onun yüzünden cevaplarını kontrol edemediklerini, etseler mutlaka hatalarını göreceklerini söylüyor. Yarışmayı kaybetmek, herkesten azar işitmek, bütün okula, hatta bütün ilçeye rezil olmak umurunda olmamıştı, ama bu "ihamet" onu hüngür hüngür ağlatıyor. Yirmi yıl sonra dayısı ölene dek bir daha üzüntüden ağlamayacak. Sinirden ağlamaya da o gün okul çıkışı kızı evine kadar takip edip arkasından sürekli olarak, Teşekkür ederim, çok teşekkür ederim sana, derken başlıyor.

40.

Büyük bir galerinin dergisinde editör olarak çalıştığı dönemde onu San Francisco'ya, çok ünlü bir sanat tarihçisiyle dünya çapında *exclusive* olacak bir söyleşi yapmaya gönderiyorlar. Adam çok zeki, sivri dilli, aptallara ve aptallığa tahammülü olmayan biri,

kadınlardan hiç hoşlanmamasıyla tanınıyor. Haftalarca hazırlanıyor söyleşiye, adamın dört kitabını okuyor, diğerleri hakkında yazılmış yazıları gözden geçiriyor, eski söyleşilerini buluyor, sorabileceğinin üç katı soru hazırlıyor ve yola çıkıyor. Sanat tarihçisi onu evine çağırıyor – ilk şoku kapı açıldığında, ünlü ve havalı sanat tarihçisini karşısında eski ve siyahı solmuş bir kadife eşofman altıyla ve beş günlük sakalla bulunca yaşıyor. Yanındaki genç adamı asistanı olarak tanıştırıyor ama daha fazlası olmadığı şüpheli görünüyor. İkinci şok, evin salonuna, meşhur kütüphanesinin olduğu yere değil oldukça küçük mutfağa alındığında geliyor – üçü ufak bir masanın etrafında oturuyor, adam sürekli sigara içiyor ve sorularını terslenerek, bazen alenen aşağılar bir tavırla yanıtlıyor başta. Sonra sonra sanat tarihçisinin güvenini kazanmaya başlıyor, sorduğu bazı sorular adamın hoşuna bile gidiyor. Söyleşinin bir aşamasında roller değişiyor, sanat tarihçisi ona sorular sormaya başlıyor ülkesi, ülkesinin çağdaş sanatı ve siyasal durum hakkında. Bu ilgi çok da uzun sürmüyor öte yandan – uluslararası bir entelektüel olarak karşısındakini yargılamadan ne kadar durabilir ki? Yine de kapıdan girdiğindeki statüsünden daha yüksek bir seviyeye ulaştığını hissediyor, o yüzden tuvalete gitmesi gerektiğini söylediğinde evin büyük banyosuna değil girişteki küçük tuvalete gönderilmesi onu beklemediği ölçüde yaralıyor, akşam patronuna attığı mailde yazdığı gibi.

41.

Birinci sınıfa giden kızı bir gün okuldan eve büyük bir heyecanla dönüyor – servisten indiğinde elinde çakı olan bir adam gördüğünü anlatıyor hararetle hararetle. Kızını tersliyor, bunu neden bu kadar büyüttüğünü anlamadığını söylüyor; kızı adamı polise şikayet etmek gerektiğini söyleyince alay ediyor. Kızı bir şey demeden odasına giriyor ve babası gelene kadar kendi başına oynuyor. Kocasını gelince duşa giriyor, o da birer içki hazırlayıp salona geçiyor. Kocasını bir türlü gelmeyince meraklanıyor, banyoya bakmaya giderken kocasını kızlarının odasında buluyor – heyecan içinde çakılardan, bıçaklardan, nasıl boğaz kesileceğinden, acıyıp acımayacağından, kafası kesilen insanın hemen ölüp ölmeyeceğinden konuşuyorlar, onu görmüyorlar bile. Sessizce salona dönüp içkileri alıyor, mutfak lavabosuna boşaltıyor.

42.

Dört yıl birlikte olacağı, kaşkol öreceği bir sevgilisi var, ama bu noktada ikisi de bilmiyor bunu, yazın çıkmaya başlamışlar, şimdi kış olmuş, ikisi de öğrenci ve aileleriyle yaşıyor, paraları yok, gergin oluyor buluşmalar. Arada öpüşüyorlar ama hiç sevişmemişler. Kızın kendi bölümünden bir arkadaşı var, iki kız arabayla çapkınlık yapmaya çıkıyor geceleri; sevgilisi ona sonra anlatıyor neler olduğunu. İki basketbolcuyla tanışıyorlar bir gece, çok iyi anlaşılıyorlar, düzenli görüşmeye başlıyorlar. Bir gece basketçilerden birinin evinde eşli pişti oynuyorlar, iki kıza karşı iki oğlan, kaybedenler diğerlerini yıkayacak, bire bir

eşleşerek. Kızlar kaybediyor, sevgilisi de çocuklardan birini küvette yıkıyor. Mayosu vardı üstünde, çok utandı ben yıkarken, diye anlatıyor sevgilisi.

43.

“El Condor Pasa” – anaokulundan eve dönerken, flütler baskın.

44.

Efemeraya meraklı, özellikle de eski yazıyla basılmış bilimsel dergi yazıları ve gravürler toplayan bir dişçisi oluyor bir dönem – entelektüel görünümlü bir adam fakat çok yavaş iş yapıyor, muhabbeti fazla seviyor ve aslında -bunu yıllar sonra fark edecek- kötü ve kazıkçı bir dişçi. Bir seans bitiminde muayenehaneden ayrılırken adamın elini masonlar gibi sıkıyor nedense, işaret parmağını adamın bileğine değdirerek. Ertesi seansta adamın ağzından bal damlıyor, her zamankinden fazla bir nezaketle karşılıyor onu; sonra köprüyle uğraştığı sırada birden, Derneğe gidiyor musun bu aralar, diye soruyor. Ne derneği, diye yanıtıyor anlamadan; Toplantılara gidiyor musun, diye üsteliyor dişçi, Okuldaki toplantılar mı, diye soruyor hala anlamamış bir şekilde. Dişçi gülüyor, Tamam, tamam, diyor. Akşam doktorla başına gelenleri sevgilisine anlatırken, Ne salağım, diyor, sonrasında ne yapacağımı hiç düşünmemişim.

45.

Bir gece kocası uyandırıyor, elinde telefonu – ne olduğunu idrak edemedi uzatılan telefonu alıp alo diyor, annesi var karşısında, ahlaya oflaya ağlıyor, Annem, annecim, diyor, gerisi belli. Konuşmaları bitince kocası ona sarılıyor, öpüyor, nasıl öldüğünü soruyor annanesinin. Öldüğümde onun gibi gitmek istiyorum, diyor kocasına, Kadın her zaman kendine yetti, çocuklarını kendi kazandığı parayla büyüttü, kimseye muhtaç olmadı, elden ayaktan kesilmedi, kendi evinde, uykudayken tık diye gidiverdi. Kocası başını sallıyor, Ona yakıştı, diyor.

46.

Annesinin erkek kardeşinin evine misafirliğe gittiklerinde adam onu yanına çağırıyor, Gel bakalım küçük gitar, diyerek; kucağına alıp yan yatırıyor, gitar gibi tutuyor yani, sonra sol eliyle koltuk altını, sağ eliyle de göbeğini gıdıklamaya başlıyor, herkes çok eğleniyor. Bir gelenek haline geliyor bu, birkaç yıl sürüyor, ama bir defasında, yanlarında kimse yokken yine, Gel bakalım küçük gitar, dedikten ve kucağına aldıktan sonra bir eliyle daha

çıkamış memelerini sıkıştırıp öbür eliyle bacak arasını kurcalamasından sonra bir daha küçük gitar olmaya yanaşmıyor. Kimse bunun nedenini anlamıyor, Hadi küçük gitar, naz yapma da çalsın büyük dayı biraz, diyorlar her seferinde.

47.

Askerliğini yaptığı sırada bir akşam koğuşa iriyarı bir çocuk giriyor, muhafız alayından olduğu anlaşılıyor, ismiyle onu arıyor, bulunca da uzun uzun ailesini, ne kadar zor durumda olduklarını, kardeşinin sıkıntılarını anlatmaya başlıyor. Laf hiç para istemeye gelmiyor, yalnızca memlekete dönmesi gerektiğini söylüyor defalarca. Peki ne istiyorsun, yol parası mı, diye sorduğunda hakarete uğramış ya da alay edilmiş gibi bakıyor suratına, Abi herkese yardım ediyomuşsun bana niye böyle yapıyorsun, param yok ama başka ne lazımsa söyle, diyor. Nasıl yardım etmesini istediğini güç bela ağzından alıyor sonunda – kolunu kırmasını istiyor ki kafa izni alabilsin. Alay edildiğini düşünme sırası onda – bu koskoca çocuğun, kolunu kırması için onu seçmiş olması inanılmaz, birilerinin bu iş için çocuğa onun adını vermiş olması inanılmaz, birilerinin kol kırmakta usta olması ve bu hizmetin yaygın kabul görmesi daha da inanılmaz geliyor ona ve koğuştaki arkadaşlarına. Böyle bir şeyin olamayacağına, yanlış bilgi aldığına ikna edip yolluyorlar çocuğu, sonra da usturuplu kol kırma yöntemlerine kafa yoruyorlar.

48.

Babasını götürdüğü hastanenin birden fazla binası var ve hepsi zaman içinde birbirine kot farkı olan koridorlarla bağlanmış. Refakatçi kaldığı gece uyku tutmayınca, bu yüksek tavanlı, karanlık denecek kadar loş, boyaları dökülmüş koridorlarda dolaşip kayboluyor.

49.

Kızı henüz bir yaşını doldurmamışken onu kocasına bırakıp yurtdışına çıkıyor. İki aylık bir müze stajı için devlet bursuyla Roma'da geçirdiği bu süre hayatının en besleyici dönemlerinden biri oluyor – sabahları müzede çalışıyor, öğleden sonra şehri geziyor, birkaç günlüğüne Floransa, Milano ve Siena'ya gidiyor, okuyor, yazıyor, resim bile yapıyor, beyin hücrelerinin kendi aralarında yepyeni bağlantılar kurduğunu hatta bu bağlantıların sesini duyduğunu anlatıyor kocasına. Ufak bir-iki flört dışında uslu duruyor, kocasıyla her gün yazışıyor ya da telefonda konuşuyor, ekrandan kızına el sallıyor. Döndüğünde, ekrandaki varlığının kızına bir şey ifade etmediğini anlıyor – kucağına aldığında onu tanımıyor kızı, ağlamaya başlıyor. Yatıştırmaya, dikkatini başka yere çekmeye, şaklabanlık yapıp güldürmeye çalışıyor ama nafile – kız ortalığı çınlatıp babasını

gösteriyor, kendini kucağından atmaya çalışıyor ve sonunda kafasını çenesine beklenmedik bir hızla vuruyor. Çocuğu kocasına verirken gözleri doluyor acıdan.

50.

On ikinci sınıfta tarih dersinde gözü sürekli saatte – saniyeler geçmek bilmiyor. Dersten çok sıkılıyor, hocanın ders anlatışından çok sıkılıyor, sözlüye kaldırılma olasılığından çok sıkılıyor. Kol saatine yöneliyor sıkıntısı – saate bu kadar çok bakmak, başka bir şey düşünememek, zamanın en çıplak tanımına kendi bağımlı hale getirmek onu korkutuyor, çileden çıkarıyor anlaşılın, saatiyle konuşmaya, onu tehdit etmeye başlıyor. Bir ders çıkışı kol saatini çıkarıp çantasına tikiyor, bir daha da ömrü boyunca saat takmıyor.

51.

Liseden tanıdığı ama üniversite yıllarında yakınlık kurduğu bir kız var – yüksek lisans için yurtdışına gidip yıllarca orada kalmış, o dönemde haftada en az bir mektup yazmışlar birbirlerine, bir yaz onu ziyarete gitmiş ve ayrılma saati geldiğinde kız tren garının orta yerinde gözyaşlarına boğulmuş sevgili olmadıkları halde, sonra aradan yıllar geçmiş, ayrı ayrı evlenmişler, ayrı düşmüşler, arada işleri düştükçe konuşur olmuşlar. Bir dönem kurumsal bir projede birlikte çalışmışlar, kız işveren konumundaymış, o ise yüklenici. Kız öyle buyurgan, üstten, hatta aşağılayıcı konuşuyormuş ki sonunda feci bir kavga kopmuş ve tüm bağlantılarını koparmışlar. Aradan yine yıllar geçmiş; şimdi kızın otuz sekiz yaşında Akdeniz anemisinden öldüğü haberini alıyor – o sırada Buenos Aires'te yeni bir galerinin kuruluşunda danışmanlık yapıyor. Cenazeye gidebilecek olsaydın gider miydin, diye soruyor Arjantinli arkadaşı, geçmişlerini ona anlattığında. Bilmiyorum, diyor düşündükten sonra. Çok acımasız olabiliyorsun galiba, diyor Arjantinli.

52.

Annesi de babası da çalıştığı için anaokulundan çıkışta bakıcıya gidiyor – küçük bir evde oturan, onu çok seven ama disiplini asla elden bırakmayan yaşlı bir kadın. Kendinden de yaşlı bir komşusu var, bir gün ona misafirlığe gidiyorlar. Komşu kadın da tatlı bir insana benziyor ama emin olamıyor, kadın beş dakikada bir hafızasını sıfırlıyor çünkü – konuşulan her şey konuşulmamış, yapılan her şey yapılmamış oluyor. Bunun bir istisnası olduğunu fark ediyor – pasta yemişse beşinci dakikanın sonunda pasta yediğini beyni unutuyor ama midesi hatırlıyor, bedenindeki tokluğa beyni bir anlam veremiyor, işkilleniyor, neden pasta istemediğini anlayamıyor, kadının pastaya bakışından belli, ama yine de ikinci dilimi yemiyor.

53.

İşten çıkmış eve dönüyor – hala ailesiyle yaşadığı yıllar. Minibüste yanına ondan belki birkaç yaş küçük bir kız oturuyor, kucağı dolu – iki çantası ve bir çiçek buketi var. Para çıkarmak için uğraşiyor ama beceremiyor bir türlü. Yardım edeyim, diyor kıza, kız çiçekleri uzatınca da, Ah, niye zahmet ettiniz, diyerek gülümsüyor, koklayıp alıyor çiçekleri. Kız parasını çıkarıp öne uzatıyor, para üstünü alıyor, cüzdanını çantasına yerleştirip buketi geri alıyor, teşekkür ederek. Bir yirmi dakika gittikten sonra kız müsait bir yerde inmek istiyor, ayağa kalkmadan önce buketten bir kır çiçeği çekip ona uzatıyor, gülümsüyor. Kız iniyor, o inmiyor.

54.

New York Halk Kütüphanesi'yle ortak bir sergi projesi için New York'ta bir ay kalması gerekiyor, İstanbul'da da şubesi bulunan kurumsal galerinin sahibinin Park Avenue'da bir evi var, kendisi ve çocukları yaz tatilinde şehir dışında, orada kalabileceğini söylüyor, Kocam bir ara uğrayıp bir-iki parça eşyasını alır, onun dışında ev senin, diyor. Böylece o, kocası ve kızları birlikte uzun bir "hem ziyaret hem ticaret" gezisine çıkıyor. Ev lüks caddenin üzerindeki en lüks apartmanlardan birinde, altı oda bir salonluk bir daire. Evin bir aşçısı, bir de hizmetçisi var; binanın asansörü doğrudan dairenin içine açılıyor. Kızı asansör görevlisini çok seviyor – belki üniformasından, belki ilk defa siyah birisini gördüğünden, belki de adam sahiden sevimli olduğu için. Evden çıkmak için asansörü çağırdıklarında karşılarında adamı görüyorlar, o yüzden asansörün geldiğini duyuran çın sesiyle birlikte "uygunsuz" durumda olanlar antreden kaçışıyor. Asansörden çıkarken kızı adama dönüp dönüp el sallıyor, apartmana girdiklerinde de koşup adamın bacağına sarılıyor. Adam ne yapacağını şaşırıyor her seferinde, çocuklara dokunan yetişkin olarak başının belaya girmesini istemiyor belli ki, iki elini hemen havaya kaldırıyor. It's OK, diyor adama, It's fine, you can hug my daughter.

55.

İlk işinde çalıştığı dönemde kendisinden birkaç yaş büyük bir ressam ve kendisinden birkaç yaş küçük bir caz şarkıcısıyla sıkı arkadaş oluyor. Haftanın en az iki günü buluşuyorlar, dolaşıyorlar, filmlere girip çıkıyorlar, kitapçılarda kitap bakıyorlar, evde oturup yemek yapıyorlar, Marmara Adası gibi yerlere gidip beyaz peynir alıyorlar. Şarkıcı olan kızın ablası evli, çok güzel ışığı olan bir evleri var, onlar da çok kafa dengi insanlar – beşi sık sık ablayla eniştenin evinde takılıyor. Bir hafta sonu yine onlardayken, uzun sürmüş bir öğle yemeğinin ardından mayışmış bir halde salonda muhabbet ederken, abla kocasının çıplak ayağını kucağına koyuyor, Bakın, diyor, benim kocacığımın ayağı pembe

pamuk şekeri gibidir, yumuşacıktır, benim ayaklarım bu kadar güzel değil. Hep birlikte eniştenin ayağını inceliyorlar – gerçekten de pembe, nasırsız, tüysüz, yumuşak görümlü bir ayak. Sahibini kutluyorlar.

56.

Karnı burnundayken kocasıyla trene binip Kars'a gidiyor bir kış günü. Kars'ta her taraf karla kaplı. Güç bela Ani Harabeleri'ne gittiklerinde, eski bir tabeladaki turistik bilgileri kocasına okuyor, binlerce yıl içinde kurulan ve yıkılan krallıklara, geride kalanların kıymetinin bilinmeyişine nasıl üzüldüğünü anlatıyor. Nehrin aktığı daracık vadinin karşı tarafının Ermenistan olmasına çok şaşıyor. Japon turistlerin buraya Türklerden çok ilgi gösteriyor olmasına bozuluyor. Ben kültür bakanı olsam, diyor kocasına, Arkeoloji ve sanat tarihi bölümlerine nur yağardı, bütün dünyayı organize ederdim kazılar için.

57.

Sevgilisiyle bir gece şehrin en kalabalık caddelerinden birinde yürüyorlar – bir oyundan çıkmışlar, karınları aç, bir büfede bir şeyler atıştıracaklar. Birden bir adam durduruyor onları; doğru dürüst suratlarına bile bakmadan, Kimlikler, diyor. Terör saldırılarının arttığı bir dönem bu, kontroller sıklaşmış, ama sevgilisiyle kendisine şüpheli muamelesi yapılmasını kaldıramıyor mu nedir, Ben sizin kimliğinizi görebilir miyim, diye soruyor adama sert bir sesle. Bu ülkede polise kimlik sormaya kalkışmanın olası sonuçlarından haberdar değil gibi. Neyse ki adam sadece asık suratını biraz daha asmakla yetiniyor, hızlı bir hareketle kimliğini çıkarıp burnuna kadar sokuyor, o da karanlıkta incelemeye kalkışmadan kendi kimliğini gösteriyor. Sevgilisi de aynı şeyi yapınca adam kimliklere şöyle bir bakıp geri veriyor, geçebileceklerini işaret ediyor. Biraz yürüdükten sonra sevgilisi, Sana verebilir miyim, diyor; gülüşüyorlar. Sormak lazım, diye açıklıyor yine de, Güçlerinin sınırsız olmadığını hep hatırlasınlar.

58.

Boğaz'ın iki yakasını birleştiren yüksek gerilim hattının Avrupa tarafındaki çelik konstrüksiyon direğinin kırmızı ışığına kadar tırmanıyor bir arkadaşıyla. Işığın kendisi bile neredeyse onların boyunda. Baş döndürücü bir yükseklik, rüzgârın uğultusu, hareketsiz gibi görünen Boğaz suları.

59.

Yeni taşındığı ev caminin hemen bitişiğinde; ilk gecenin sabahı -bir yaz sabahı- saat beşte ezan sesiyle uyanıyor, hatta yatağından sıçırıyor. Hayatında duyduğu en bet sesli müezzinlerden biri, sanki ceza olsun diye seçilmiş. Yatağında otururken aklına ortaokuldaki din hocası ve onun anlattığı hikaye geliyor – adamın komşusu ezanın sesinden şikayetçi olunca soluğu komşusunun kapısında alıyor din hocası ve adamı dövmele tehdit ediyor. Sınıfta da sahneyi canlandırıyor, yumruğunu hayali komşunun suratına doğru sallayıp, Sen bu Müslüman memlekette ezandan nasıl şikayet edersin ulan, dedim, diyor, Adam pıstı tabii, diye ekliyor, bütün sınıf kahkahalarla gülüyor, o da gülüyor, o sıralar dindar bir çocuk.

60.

İlk işinde hızla yükseliyor ve müdür yardımcısı oluyor – müdür aslında sevimli ama takıntılı ve son derece tembel bir adam, işleri yürütmek ona düşüyor çoğu zaman, müdür de bütün gün ya gazete okuyor ya bulmaca çözüyor ya da ziyaretine gelen yeteneksiz sanatçı arkadaşlarıyla çene çalıyor. Bu çene çalmalar genellikle yeteneksizlerden birinin sergisinin açılması ya da bir kitabının basılmasıyla sonuçlanıyor. Galerinin danışma kurulu bu durumdan epey rahatsız, müdürün katılmadığı bir toplantıda bunu açık açık dile getiriyorlar, bu ahbap çavuş ilişkileri yüzünden kurumun saygınlığının zarar gördüğünü, kendilerinin de adları çıkacak diye korktuklarını anlatıyorlar. Bunun böyle devam etmemesi için elinden geleni yapacağını söylüyor, herkesi yatıştırıyor. Ertesi toplantıda gündem maddelerinin konuşulması bittikten sonra bu konuyu açıyor, tanıdık sanatçıların getirdiği kötü işlerle sergi açmalarının yanlış olduğunu, daha iyi, daha iddialı projelere yönelmeleri gerektiğini, danışma kurulunun da bu durumdan hiç hoşnut olmadığını anlatıyor müdüre. Adam şaşırıyor, kalın gözlük camlarının ardından gözlerini kırıştırarak, Öyle mi, kim rahatsız, diye soruyor. Herkes birbirine bakıyor, kimse sesini çıkarmıyor. O kadar beklemiyor ki bu tepkisizliği, ne diyeceğini bilemiyor, müdür de dik dik ona bakınca, Peki o zaman, ben yanlış anlamışım, diyor, Yapalım sergiyi tabii, katalog da özel bir katalog olsun bu sefer.

61.

Kapıyı açtığı anda karşısında zırlı zırlı ağlayan kızını ve gülmek için kendini zor tutan kocasını görüyor. Ne olduğunu anlatmaları uzuyor ama kokudan işin özünü kavriyor – dördüncü sınıfa giden kızı piyano kursundan dönüşte eve kadar dayanamamış ve arabada altını doldurmuş. Anne çok özür dilerim, yemin ederim isteyerek olmadı, diyor hıçkırıklarının arasından; doğruca banyoya gidiyorlar – baba sakın, kızı da yatıştırıyor, şakalaşiyor, fakat banyoda boklar etrafa saçılınca ve kızın üstü başı yetmezmiş gibi

kendisi de iyice batınca bir anda geliyorlar ona – Sorumsuzsun, plansızsın, insan evden çıkmadan tuvaletini yapar, ilerisini düşünür, hiç mi utanmıyorsun. Söylendikçe sinirleniyor, sinirlendikçe sesi yükseliyor küvette kızının kıcını haşlaya haşlaya yıkarken.

62.

On birinci sınıfta basketbol turnuvasında finale yükseliyorlar şube olarak. İneklerin şubesi bu, okulun basket takımından tek oyuncu yok kadrolarında, buraya kadar gelmiş olmalarını büyük şans olarak görüyor herkes. İki kısa oyuncuları var iyi şut atan, bir kişi üç adıma girmeyi iyi beceriyor; biri iri yarı ve iyi savunma yapıyor, o da içlerinde en uzununu, pota altında ribaunt topluyor. Karşı takımdaki bütün oyuncular onlardan uzun ve ikisi okul takımında – maç başlamadan bitmiş görünüyor. Ama öyle olmuyor, müthiş bir çekişme yaşanıyor, şubenin oğlanları da onları desteklemeye gelmiş, karşı takımınsa yalnızca iki üç seyircisi var. Kimse kendini öne çıkarmaya, hava atmaya çalışmıyor, canlarını dişlerine takmış gerçekten takım oyunu oynuyorlar, basit bir oyunla -ya üç adımca fastbreak yaptırıyorlar ya da iki şutör karşı takımın savunması yerleşmeden şut atıyor- ve iki sayı farkla şampiyonluğu kazanıyorlar. İş hayatlarında her birinin en çok anlattığı hikaye de bu oluyor.

63.

Unutulmaz rüyalarından birinde dayısının odasında tek başına kitap okurken içeriye giren bir kaplan görüntüsü beliriyor zihninde ve hemen ardından bir kaplan, heybetli yürüyüşüyle içeri giriyor gerçekten de. Oturduğu yerden kalkıyor kaplanı karşılamak için – hayvan dibine kadar geliyor, arka ayakları üstünde dikeliyor, ön ayaklarını onun omuzlarına koyuyor, gözlerinin içine bakıyor ve kaplan dilinde şarkı söylemeye başlıyor. O da aynısını yapıyor – elleri kaplanın omuzlarında, gözleri gözlerinde şarkıya katılıyor, yine kaplan dilinde. Sevgilisine anlatırken kendini rüyada çok güçlü hissettiğini, uyandıktan sonra da bu hissin devam ettiğini söylüyor.

64.

Başarılı geçen beyin ameliyatının bir ciddi yan etkisi oluyor – neredeyse on beş yıldır kadın olarak yaşamaya alışmışken, narkozdan uyandıığında yeniden erkek olmaya başladığını görüyor. Kızıyla kocasına hiçbir şey demiyor ama sesi değişiyor, suratı tüleniyor, memeleri daha da ufalıyor. Penisinin ve testislerinin çıktığını görmeseler de bir şeyler olduğunu anlamış gibiler, bakışları değişiyor. Doktoru, odada yalnızken ameliyatın böyle bir yan etkisi olmasını beklemediklerini söylüyor şaşkınlık içinde, testler

yaptırmak istiyor, kabul etmiyor. Apar topar, ailesine bile haber vermeden ayrılıyor hastaneden.

65.

Bir akşam iş çıkışı bir arkadaşıyla küçük ama merkezi bir kitapçıya giriyorlar – Tezer Özlü'nün bir kitabını arıyor, buluyor. Biraz daha bakınıp alacaklarını seçtikten sonra girişteki kasaya yöneliyorlar, kasanın yanında duran siyah giyimli kadınla adamı da o zaman fark ediyor. Adam nazikçe elindeki kitabı görmek istiyor, yazarın ve kitabın adını yanındaki kadına söylüyor, o da elindeki kalın klasörden bu adları arıyor ve anlaşılana buluyor, Yirmi üçüncü ve elli ikinci sayfalar, diyor. Adam kitabın o sayfalarını bulup sakinliğini hiç kaybetmeden yırtıyor, kitabı ona, sayfaları da kadına veriyor. Elinde sayfaları yırtılmış kitapla kalakalıyor – satın alması gerekir mi, bırakıp çıkabilir mi diye düşünüyor herhalde. O sırada arkadaşı müdahil oluyor, Nasıl yani, diyor, kamera şakası mı bu? Gerçekten de kamera şakası olduğu anlaşılıyor – üst kattan onları çeken kameramanı gösteriyor siyah giysili adam. Sayfaları yırtık kitabı alan oluyor mu, diye soruyor klasörlü kadına, Büyük çoğunluğu, diye yanıtlıyor kadın.

66.

Annesi bir gün eve Alman malı uçuk yeşil bir telefon getiriyor, o zamanlar bütün telefonlar döner kadranlı, bu da öyle. Bir süre sonra telefonu alıyor, bir köşede kurcalamaya başlıyor, eli de yatkın, ufacık parmaklarıyla tornavidayı tutup bütün vidaları söküyor ve telefonun kutusunu açıyor. Mekanik-elektronik iç organlar onu büyülüyor sanki, evire çevire bakıyor hepsine, bütün kabloları çıkarıyor, parçaları ayırıyor, neyi söküp neyi dökemeyeceğini anlamaya çalışıyor. Bir metal zil var, en çok onunla uğraşılıyor ama çıkaramıyor. Annesinin sesini duyunca yeniden takmaya çalışıyor çıkardığı her şeyi, ama bu çabasında pek de başarılı olamıyor – çok fazla parça var, kablolar çok karışık geliyor şimdi, belli ki ilk hali nasıldı unutmuş. Sonunda artırdığı parçaları kutunun içine tıktırıyor, kapağı kapıyor, vidaları takıp sıkıştırıyor, sonra telefonu salonda bir köşeye bırakıyor, hiç görmemiş gibi. Annesi akşama kadar eline almıyor telefonu, aldığı anda çıkan tıngırtıdan hemen anlıyor bir şeyler döndüğünü, ona soruyor. Hiç inkar etmiyor, bilmezlikten gelmiyor, sadece, Bozuktu, tamir ettim, diyor. Annesi biraz söyleniyor ama çok da değil.

67.

Antonella da Messina'nın "Aziz Hieronymus" tablosunu ilk kez gördüğünde yedinci sınıfta. Büyülenmişçesine bakıyor, dakikalarca. Birlikte voleybol takımının formasını

almaya gideceği arkadaşına gösteriyor sonra, arka plandaki aslanın ona nasıl bir korku verdiğini anlatıyor, ama anlatamıyor.

68.

İlk işinde arşivi yöneten çocuktan hoşlanıyor – onun tarzına uymayan bir çocuk aslında, fazla yapılı, fazla erkeksi, fazla gürültülü, giysileri fazla baba tarzı ama yine de aralarında bir çekim var. Çocuk nişanlı, nişanlısı da Bahreyn’de bankacı; ona gideceğini söylediğinde uçakta okuması için en sevdiği kitaplardan birini hediye ediyor, Virginia Woolf, *Orlando* – kitabın içine, sayfa kenarlarına uzunca bir mektup yazıyor; bir aşk mektubu değilse de ancak kitabı hediye ettiği kişiden hoşlanan birinin yapacağı bir şey bu. Okumazsın herhalde ama ben yine de vermek istedim, diyor verirken.

69.

Handel’in *Rinaldo* operasından “Lascia ch’io pianga” – Lars von Trier’in *Antichrist* filminin açılışıyla.

70.

Arşivci çocuk iki hafta sonra dönüyor, merdivende karşılaşıyorlar, Kitabı okudum, diyor, senin yazdığın kısımlar kitaptan daha iyiydi. Gülüşüyorlar, lafı değiştirmek için nişanlısının nasıl olduğunu soruyor, Ayrılmaya karar verdik, diyor çocuk, Yürümüyordu zaten. Sonra gözlerinin içine bakıyor, Görüşürüz, diye ekliyor.

71.

Üniversitenin ilk yılında biyolojiyi bırakıp sanat tarihi okumaya karar veriyor, bunu ailesine bir akşam yemeğinde açıklıyor – bir tek kardeşinin haberi var durumdan. Neden biyolojide yapamayacağını, kendisi için farklı bir hayat istediğini, sanatı çok sevdiğini ve okulda kalıp akademisyen olmayı düşündüğünü, kendini eğitmek için yüksek lisansta burs alıp İtalya’ya ya da New York’a gitmeyi hedeflediğini anlatıyor. O konuşurken annesiyle babası ciddi ifadelerle dinliyor onu, sonra babası gergin bir sesle bir iki soru soruyor, annesi aynı gerginlikle mutfağa gidip leğen büyüklüğünde bir salata kabı içinde belki üç, belki dört kilo kiraz getiriyor. Babası soru sormayı bırakıyor ve doğrudan ne yapacağını, ne yapmayacağını anlatmaya başlıyor – Akademisyenlikle geçinemezsin, bırak geçinmeyi kiranı bile ödeyemezsin, bu ülkede bilgiye ve bilen kişiye en ufak bir saygı duyulmaz, ben de annen de yaşlanıyoruz, yakında kendi ayakların üstünde durman

gerekecek ve o kadar da uzun bir süre kalmadı buna, kardeşine de bakman lazım, ben öldükten sonra anneni ortada bırakmaman lazım, diyor. Biyolojinin endüstriyel uygulaması olan bir branş olduğunu, bu yolda devam ederse parlak bir geleceğin onu beklediğini, çok istiyorsa sanatla ilgilenmesine tabii ki karışmayacağını ama öncelikleri konusunda kafasının karışmasına izin vermemek gerektiğini anlatıyor. Uzun bir akşam yemeği oluyor, kiraz bitiyor. Gelecek planlarını ailesine kabul ettiremiyor, bildiğini okumaya da cesaret edemeyecek.

72.

New York'taki ikinci haftalarında, kızının vücudunun her yerinde kırmızı kabarcıklar çıkmasına kafasını takıyor ve kısa sürede konuyu bir kriz boyutuna taşıyor – kızının ölümcül bir hastalığı olduğundan emin ve felaket başlarına burada, kimseyi tanımadıkları bu koca şehirde gelecek. Kocasının söylediklerini -hava sıcak, kızın cildi hassas, hava çok nemli- dinlemiyor bile, paniğini anlamadığı ve paylaşmadığı için kocasına öfkeleniyor, kızına da durduk yerde parlıyor gün içinde; orada kaldıkları süre içinde bu durum, zaman zaman hafiflese de devam ediyor. New York'tan evlerine döndükleri gün bitiyor korkusu ama bunun New York'la ilgili bir korku olduğuna, kocasının duyarsız olmadığına, kızının da kasten kızarmadığına hiçbir biçimde inanmıyor.

73.

İlk işinde çalışmaya başladığı dönemde eve çıkma denemesi yapıyor bir arkadaşıyla – kızla sevgili değiller ama bütün emlakçılar ve ev sahipleri onlara sevgili muamelesi yapıyor, bazısı onları tatlı bile buluyor, ama sonuçta hiçbiri ev vermiyor. Sonunda çareyi evlenmek üzere olan genç nişanlı çift rolü yapmakta buluyorlar, inandırıcılık katmak için kızın annesi de onlarla geliyor emlakçılarla konuşmaya, ama o da sevgili olmadıklarına inanmıyor. Uzun aramalardan sonra ufacık bir bahçe katı buluyorlar, ev sahibi olan karı koca da genç, üst katta yaşıyorlar, birbirlerine hemen ısınıyorlar. Sevgili olmadıklarını söylediklerinde adam gülümseyerek onları susturuyor, Bizim için fark etmez çocuklar, diyor, Biz de geçtik bu yollardan. İki parça eşyayla eve yerleşiyorlar, böylece sevgilisiyle sokaklarda sürünmekten, karanlık sokaklarda araba içinde sevişmeye çalışmaktan kurtuluyorlar. Elbette sevgilisini de inandıramıyor ev arkadaşıyla arasında bir şey olmadığına.

74.

Yedi yaşındayken bir yaz gecesi ailece açık hava sinemasına gidiyorlar – toprak bir alanda bir duvara gerilmiş büyük bir perde, bir projeksiyon makinesi, tahta sandalyeler, yerleri

hızla kaplayan çekirdek kabukları. Annesiyle babasının dışında annanesi, dayısı, annesinin kuzinleri var; kardeşi arabasında. Film başladıktan bir süre sonra tedirgin oluyor – bir gerilim filmi bu, ama pek korkutucu olduğu söylenemez. Yine de bir noktada perdeye bakamaz oluyor – gecenin karanlığı da katkıda bulunuyor korkusuna herhalde. Kıpırdanmaya, etrafına bakınmaya başlıyor – o sırada farkına varıyor projeksiyon makinesinden perdeye genişleyerek uzanan ışık huzmesinin; ışıktaki oynamaları, titreşmeleri, gölgeleri izlemeye başlıyor. Film seyretsene, korktun mu, diyor yanında oturan dayısı, sesinde bıyık altından gülümseme var. Yoo, diyor yiğitliğe bok sürdürmeden, Buradan da seyretiliyor, sen de buradan baksana.

75.

Evliliklerinin ilk yıllarında, henüz kızları doğmamışken evlerine girip çıkanların haddi hesabı yok – yemekler, film geceleri, ot tadımları, Monopoly turnuvaları, yılbaşı partileri gırla gidiyor, yalnız kendi arkadaşları değil, tanıdığın tanıdığı insanlar da doluyor eve. Bu toplantıların alçakgönüllü yıldızı hep o, özellikle gecenin belli bir saatinden sonra, ortam daha samimileşmişken, kalabalık biraz suyunu çekmişken. Hikaye anlatmayı çok seviyor, çok da iyi anlatıyor – komiklikler, taklitler yapıyor, insanlar kendiliğinden onun etrafında toplanıyor. Kocasıysa tam tersine, kenarda kalıp onu dinlemeyi, insanların onu dinleyişini izlemeyi seviyor, çok içmiyor, çok lafa karışmıyor, arada kalkıp dolaşmıyor, bir şeyler yapıp geri geliyor. Bu düzenin değiştiği tek durum, son derece çekişmeli geçen bilgi yarışmaları – kocası bir hafta boyunca yarışma sorularını hazırlıyor, videolar yapıyor, müzikler ve resimler seçiyor. Sonra bir gece ekip toplanıyor, akşam yemeğinden sonra takımlar oluşturuluyor, yarışma başlıyor. Saatler sürüyor, kavgalar çıkıyor, sorular giderek zorlaşıyor, rekabet sürsün diye kocası puanlamada çeşitli atraksiyonlar yapıyor – bir soruyu bilemeyen grupların puanını eksiltiyor, bazı soruların puanını çok yüksek tutuyor. Böyle gecelerde bu kez o kocasını izliyor, onun performansına eşlik ediyor.

76.

Yüksek lisanstayken seramik derslerine giriyor, kille oynamak çok zevkli geliyor, kalıp çıkarmak, sır yapmak, fırından ne çıkacağını merakla beklemek çok eğlenceli. Derste başı kapalı bir kız var, ondan birkaç yaş küçük, muhtemelen daha birinci sınıf öğrencisi; yüzleri olmayan figürler yapıyor hep. Güteryüzlü, konuşkan bir kız, arada sırada ona teknik bir şeyler soruyor, onun yaptıkları hakkında bir şeyler söylüyor, kendi yaptıklarını anlatıyor. Laf lafı açıyor, felsefede okuduğunu, kapalı olduğu için bölümde öğrencilerin ve hatta hocaların imalı laflarına maruz kaldığını anlatıyor; İnançlıyım diye kafamın çalışmadığını varsayıyorlar, ciddi ciddi bölüm değiştirmeyi düşünmeye başladım, diyor. Başını örtmesiyle ilgili uzun bir tartışmaya giriyorlar, temkinli davranmaya çalışsa da gerginlik artıyor, ders sonrasına taşıyor. Kıza sorgulamayla, din buyruklarının dönemselliğiyle ilgili bir şeyler söylüyor öğreten abla olmamaya çalışarak ama kızın yüzü düşüyor, karton

bardaktaki çayını bitirip soğuk bir “görüşürüz”le kalkıyor. Yılın son dersine kadar neredeyse hiç konuşmuyorlar sonrasında, kafa selamı; kız dersleri de aksatır oluyor. Dönem boyu yaptığı işleri almaya gittiği son günde kızı oturmuş biblo yaparken görüyor – önce tanımıyor, bibloya gözü takılınca anlıyor kim olduğunu, türbanını çıkarmış çünkü. Göz göze geliyorlar, sonra kız onu tanıımıyormuş gibi biblosuna dönüyor.

77.

Kargo paketinden çıkardığı yeni cüzdanının içini yerleştiriyor; fermuarlı bölmeye nüfus kağıdını koymak istiyor ama sığmıyor bir türlü, yamuk bir şekilde sokuşturduğunda da fermuarı çekilmiyor, sinirleniyor sonunda, cüzdanı fırlatıyor yere. Hayır fırlatmıyor, nüfus kağıdının kenarlarını kıvrıp bölmeye sokuyor. Hayır, mutfaktan makası alıyor, PVC kaplamanın kenarlarını kesiyor, nüfus kağıdı güzelce sığıyor bölmeye.

78.

Güneşli bir hafta sonu, şehrin geniş bulvarlarından birinde yürüyor. Yanından bir boyacı geçiyor hızlı adımlarla, otuz metre kadar ileride fırçası düşüyor ama fark etmeden yürümeyi sürdürüyor. Koşup fırçayı yerden alıyor, adamın arkasından bağıyor, Fırçanı düşürdün! Adam dönüp ona bakıyor, boya sandığını kontrol ediyor, ona doğru geliyor, Sağol abi, diyerek fırçayı alıyor, Boyayalım mı abi, siftah olsun diye ekliyor. Hiç adeti değil boyacıya ayakkabı boyatmak, zaten ayakkabıları da boyacının boyayacağı türden değil çoğunlukla, ama o gün boyanabilir bir çift giymiş, boyansalar da fena olmaz. İlk ayaktan ikincisine geçişte ayıyor duruma, Yiyorlar mı bu numarayı, diye soruyor, sırtıyor boyacı, Genelde yiyorlar abi, diyor.

79.

Ortaokulda bir gün babasıyla birlikte oto sanayiye gidiyor, ufak ve emektar arabaları tamirde. Babasının ustayla arası belli ki iyi, gerekmediği halde uzun uzun konuşuyorlar, o da o sırada etrafı biraz geziyor, üstü başı yağlı cıraklara, hurdaya çıkmasına ramak kalmış arabalara bakıyor, geri geliyor. Maaşallah, koca adam olmuş seninki, diyor usta, babası düzeltmiyor; Hani bana bir şeyler anlatmıştın ya, diye devam ediyor usta, Ona da anlatıyor musun? Babası bu kez onun bile anlayacağı ölçüde rahatsız oluyor, ama çapkınlık imasına mı, çocuğunun yanında dile getirilmesine mi, yoksa çapkınlık hikayelerini arabasının tamircisine bile anlattığının ortaya çıkmasına mı bozuluyor, belli değil. Zamanı gelince anlatacağım tabii, diyor asık suratla. Asla anlatmayacak.

80.

Caz şarkıcısı arkadaşının pembe ayaklı eniştesini iki masa ötede, başka bir kadının ellerini tutmuş, gözlerinin içine baka baka bir şeyler anlatırken görüyor. Adamla arasına kendi sevgilisi gelecek şekilde oynatıyor iskemlesini, sevgilisi ne olduğunu soruyor, nereden kaynaklandığı çok belli olmayan bir öfkeyle anlatıyor aldatmayı. Orada daha fazla oturamıyor, hesabı istiyor, kalkıyorlar. Ertesi gün cazcı arkadaşı aradığında bir şey hissettirmemeye çalışıyor ama kız sesinden anlıyor bir terslik olduğunu, yok bir şey dedikçe kızın aklına iyice beter şeyler geliyor, sonunda anlatmak zorunda kalıyor – zorunda kaldığını iddia edebilecek kadar direnmiş oluyor. O noktadan sonra işlerin sarp sarmama ihtimali yok – arkadaşı ablasına anlatıyor haliyle, abla kocasıyla yüzleşiyor, adam ilişkisi olduğunu kabul ediyor, sevgilisi de ablanın en yakın arkadaşı çıkıyor. Ertesi gün enişte telefon ediyor – bir hata yaptığını söylüyor, bu sorunu aile içinde çözecekler; Sen de burnunu bizim işimize sokma, senin için iyi olmaz, diyor. Bir arkadaşının bir arkadaşına yaptığı haksızlık hakkında ötmeden duramadığı için üç yakın arkadaşından oluyor böylece, bir gün içinde – caz şarkıcısını, ablayı, enişteyi bir daha hiç görmeyecek.

81.

Ortaokula başladığında kızına şifreli bir çanta alıyor – Bond model denen bir çanta bu, erkekler kullanır diyor satıcı ama kızı kararlı – bu siyah, sert, muhasebeci çantası kılıklı çantayı istiyor, başkasını değil. Almayı düşündüğünden daha pahalı ama hem yeni okulunda şevk versin diye, hem de çantayı uzun süre kullanacağını bildiği için aldığını anlatıyor akşam evde kocasına. Eve geldiklerinde kızı defterlerini, kitaplarını, kalem kutusunu, cetvellerini yerleştiriyor çantasına, şifresini belirliyor, başucuna koyup öyle uyuyor. İlk Cuma günü okuldan eve gelip her yeri kokuttuktan sonra korka korka veriyor kötü haberi – çantanın şifresi bozulmuş, içinde ertesi güne yapması gereken matematik ödevi varmış, hoca da çok sert bir kadınmiş, bütün şifreleri tek tek denemişler arkadaşlarıyla, 000'dan 999'a kadar, çanta bir türlü açılmayınca iyice paniğe kapılmış, yatakhane penceresinden aşağı atmışlar, koşarak inip bakmışlar ama çanta hala sapasağlam ve kilitliymiş, bunun üzerine bir üst kata çıkıp yeniden atmış, bu kez parçalanmış çanta, o da ödevini yapmış ve azar yemekten kurtulmuş. Çok özür diliyor, çaresizliğine gönülden inanmış görünüyor. Kızının yüzüne bakıyor, sonra hiçbir şey demeden evden çıkıyor, dükkanlar kapanmadan aynı çantanın bu kez şifresizini alıyor, eve dönüp yine hiçbir şey demeden kızının başucuna koyuyor. Bu çanta gerçekten de üç yıl dayanacak.

82.

Kardeşi daha bir yaşında değil, onun hiç sevmediği bir kadın geliyor bakıcılık yapmaya, annesi bazen ikisini birlikte kadınla bırakıyor – iri yarı, küfürlü konuşan, sürekli ağzını şapırdatan, yaz kış ter lekesi üreten bir kadın bu. Bir gün yine onunlayken kadın çocukları parka götürmeye karar veriyor, daire kapısından apartman kapısına inerken kardeşini kucağından düşürüyor. Ufacık kardeşinin tahta merdivenlerden aşağı yuvarlandığını görüyor ama kadın hiçbir şey olmamış gibi bebeği merdivenlerin dibinden alıyor, kafasında yara izi var mı diye kontrol ediyor, pırpırlayarak susturuyor, gidiyorlar parka. Bakıcı olayın üzerinde durmayınca o da durmuyor, ama yıllar sonra, bir hırdavatçıdan boya eldiveni almaya gittiğinde, merdivenden yuvarlanan kardeşinin görüntüsü zihninde çakıyor – bakıcı kadın işten ayrıldığında annesi ona bir çift boyacı eldiveni hediye etmiş, boyacı olan kocasına vermesi için. Hemen annesini arıyor, olayı anlatıyor, ama annesi öyle bir şey yaşanmadığından son derece emin, ihtimal bile vermiyor; Kadına teşekkür etmek için kocasına hediye almışsın, ne acayipmişsin, diyor annesine, onu da anlamıyor, Ne var, aile bütçesinden çıkmayacak mıydı parası kendileri almaya kalksaydı, katkı işte, diyor. Yuvarlanma görüntüsü ömrü boyunca aklından çıkmayacak, ama gerçekten görüp görmediğinden de asla emin olamayacak.

83.

Gecenin bir yarısı kapı çalınıyor – kocası açıyor kapıyı, o da arkasında. Gelen alt kattaki komşuları ihtiyar kadın, ağlıyor, annesine bir şey olduğunu söylüyor, gelip bakmasını rica ediyor, gözü yaşlı, korku dolu. Kendi kocası öleli beş yıl olmuş, oğlu ikinci evliliğini yapıp yeni taşınmış yanından. Alt kata iniyor, yatak odasına giriyor – yatakta yatan kadının hareketsizliğinde ve duruşunda bir canlıya ait olmayan bir şey var, can gidince beden büründüğü ufalmışlığı okuyor, nabzına bakmasına gerek yok, belli kadının öldüğü. Beklenmedik bir ölüm sayılmaz, zamansız ölüm hiç değil, ama ölüm sonuçta. Kadının saçlarını okşuyor. Başka komşular da geliyor, kocası orada, bir iki kişi daha yaşayıp yaşamadığını kontrol ediyor; salonda ağlayanlar, ayakta dikilip ne yapacağını bilemeyenler, kapıcıyla apartmanın tamir işlerini konuşanlar. Sonrası su gibi gidiyor – devletin en iyi olduğu konulardan biri, belki de birincisi, cenaze hizmetleri.

84.

Üniversitedeki sevgilisinin evinde duştan çıkıp üzerinde bornozuyla salona giriyor; sevgilisi ve onun ev arkadaşı bulaşıkları kimin yıkayacağı konusunda kavga ediyor, sevgilisi sinirlenip kapıyı çarparak evden çıkıyor. Ev arkadaşı mutfaktan şarap getiriyor, çaprazına oturuyor, içmeye başlıyorlar. Herif anlamıyor, diyor, Ben müzisyenim, sanatçuyum, kafamı bulaşıkla filan meşgul edemem, yıkayıversin işte bulaşığı, kaç tabak

sanki. Gözü, açılan bornozundan görünen -görünmesine özen gösterdiği- bacağına takılıyor.

85.

On beş yaşındayken yazın, annesinin bir arkadaşının misafiri olarak gelmiş İngiliz bir aileyle tanışıyor ve ailenin oğluyla arkadaş oluyor. İlk karşılaştıklarında laf nasıl olduysa Gilbert & Sullivan'ın bir şarkısına geliyor, çocuğun annesi çocuğun bu şarkıyı çok iyi söylediğini anlatıyor, çok hızlı konuşmaya ve nefesini iyi kullanmaya dayalı bir şarkı bu, çocuk da komik söylüyor gerçekten, fakat daha da komiği onun da bu operet şarkısını biliyor olması. Eşlik etmeye başladığında çocuğun annesi ve üvey babası şaşırıyor ama çok da eğleniyorlar, herkes alkışlıyor. O günden sonra hep görüşüyorlar, birlikte civar gezilerine çıkıyorlar. Tanıştıklarında yaptığı sükseyi babasına anlattığında, Gördün mü, diyor babası, Eğitimin hangi kısmının ne zaman işine yarayacağı belli olmaz.

86.

O yaz her gece küçük kardeşine yatmadan önce masal anlatıyor, kendi uydurduğu masallar bunlar, başladığında nasıl biteceklerini bilmiyor, kervan yolda düzülüyor. Ama başlangıç hep aynı – kardeşine üç hayvan seçmesini söylüyor, o gecenin masal kahramanları olarak. Timsahlar, zürafalar, balıklar, tavşan kardeşler, minik kuşlar, gergedanlar, ejderhalar seçiyor kardeşi, çok heyecanlanıyor seçerken, sonra içlerinden biri sahneye çıkmakta gecikti mi sabırsızlanıyor, çıkınca da alkışlıyor. Neredeyse yarım saat sürüyor masallar, bazen kakkahalı, bazen korkulu oluyorlar. Çocuklarla arasının hep iyi olacağı belli.

87.

New York'ta, duvarları ünlü müşterilerin imzalı fotoğraflarıyla kaplanmış bir lokantaya ilk gidişi – çiğ et yığınıyla yaptıkları sandviçler ve cheesecake'ler çok ünlü; sade bir dilim cheesecake istiyor garsondan. Gelen dilim kocaman; hayatında yiyip yiyeceği en lezzetli cheesecake olduğunu anlatacak o günden sonra, yediği tüm cheesecake'leri bununla karşılaştırıp not verecek.

88.

Deprem olduğu sırada rüya görüyor, bir gemide, sallanıyor. Gözlerini açtığında odasının gidip geldiğini görüyor, ev arkadaşı beliriyor eşikte, uzunca bir süre sallandıktan sonra

duruyor ev. Ne çok sallandıkları hakkında, hiç böyle deprem görmedikleri hakkında konuşuyorlar biraz, sonra arkadaşları odasına dönüyor, uyuyorlar, o sırada ölen ve ölmekte olan on binlerce insandan habersiz.

89.

Stajlarından birini büyük bir ilaç firmasının fabrikasında yapıyor – kendini sevdiremiyor, üç farklı birimde birer hafta geçiriyor ve işe yarıyor, sonunda onu çevre mühendisinin yanına veriyorlar, Mustafa Kemal'e çok benzeyen, onun daha uzun ve daha tok seslisi bir adam bu, fabrikaya bir arıtma tesisi kurulacak, projeden o sorumlu. Bir çökeltme havuzu yapmayı düşünüyor atık sular için, bunun ön hesaplarını ona devrediyor. Somut sonucu olacak kalıcı bir iş bu, okuduğu bölümün diplomasını sadece mutfak dekorasyonu olarak kullanmakta kararlıysa da bu işten keyif aldığı hareketlerinden anlaşılıyor. Çökeltme havuzunun işe yaraması için suyun buharlaşması ve geride atılabilir kuru çökelti bırakması lazım, bunun olup olmayacağını anlayabilmesi için de havanın nem oranını ve yıl boyu değişimini, hatta yılların ortalamasını bilmesi lazım. Bu verileri almak için meteoroloji müdürlüğüne gidiyor. Derdini anlattığında oradaki memur karar veremiyor, müdüre sormak istiyor, birlikte müdürün makamına gidiyorlar. Müdür dikkatle dinliyor anlattıklarını; uzun zamandır birileri ondan bir şey istememiş belli ki, dört elle sarılıyor bu işe, defterler çıkarılıyor, tablolar yapılıyor, ortalamalar hesaplanıyor – günün sonunda dört dörtlük bir veri setiyle eve dönüyor. Ertesi gün fabrikaya gider gitmez hesaplamalara oturuyor, yemeğe kadar bitirip iki kez kontrol ediyor, sonuç kesin – fabrikanın bulunduğu bölgede hava yıl boyunca o kadar nemli ki üretilecek atık miktarındaki suyun tamamen buharlaşması imkansız, havuz için ayrılan yer asla yetmeyecek. Yemekten sonra durumu Mustafa Kemal'e anlatıyor, hesapların üzerinden birlikte geçiyorlar, sonra durumu anlatmak için fabrikanın teknik müdürüne çıkıyorlar. Teknik müdür cin gibi bir adam – rakip firmanın fabrikasını gezerken, bir türlü beceremedikleri bir prosesi nasıl yaptıklarını anlamak için kritik bir borunun yanından geçerken düşme numarası yapıp boruya tutunmuş ve kendi proseslerindeki sıcaklıktan çok daha düşük olduğunu fark etmiş, bunu düzelterek kendi proseslerini kurtarmış vaktiyle, fabrikada hala efsane olarak anlatılıyor. Çökeltme havuzunun yapılamayacağına kızmak şöyle dursun, seviniyor, boşa gidecek bir masraftan kurtulacakları için. Lafı hiç uzatmadan iş teklif ediyor ona – Mezun olduğunda hemen gel, diyor, Sana iyi bakarız.

90.

Bir buçuk yıl sürecektir şiddetli ve platonik aşkı, bir gün arkadaşlarıyla lise yıllığına bakarken başlıyor. Onlardan bir sene küçüklerin vesikalık fotoğrafları arasında bir kızın fotoğrafına takılıp kalıyor – okulda konuşmuşluğu olan, birlikte aynı gezilere gittiği, çok içine kapalı ve biraz da eski kafalı bulduğu bir kız bu, ama fotoğraf ona bambaşka şeyler söylüyor şimdi – inanılmaz bir saflık, zeka, yumuşaklık, başka bir tanrının çocuğu var karşısında,

ama arkadaşlarına bunları söylediğinde ne dediğini anlamıyorlar, iri gözlü, koca burunlu, tahta göğüslü, oğlansı bir kız çocuğu görüyor onlar. Yıllar sonra bu anı hatırladığında, nasıl böyle deli gibi aşık olduğunu hiç anlamayacak.

91.

Park Avenue'daki muhteşem evde, ışıltılı bir sabaha uyanıyor – kocası ve ufak kızları hala uyurken mutfağa gidip kahve yapıyor kendine, salondaki pencerelerden birinin iç pervazına oturup dışarısını seyretmek istiyor kahvesini içerken, tam mutfaktan çıktığı sırada evin sahibi iş adamıyla burun buruna geliyor. Üzerinde bir tişört ve külot var yalnızca ama ikisi de hiç bozmadan sohbet ediyor ayak üstü, evden memnun olup olmadıklarını soruyor adam, herhangi bir ihtiyaçları olursa arayabileceklerini, numarasının mutfak telefonunun yanında yazılı olduğunu, bir iki parça bir şey alıp Dominik Cumhuriyeti'ne gideceğini, Las Salinas'ta yatırım yapacağını, rahatsız etmediğini umduğunu söylüyor. Gözlerini onun gözlerinden bir an olsun ayırmadan yapıyor bütün bunları.

92.

Çalıştığı galerinin sosyal medya direktörü ona bir dedikodu veriyor – ünlü genç ressamlardan biriyle bira içerken, ressam ona galerinin etkinlik direktörüyle ilgili olarak demiş ki, Kadın çok iyi masaj yapıyor. Bu bilgi onu çok güldürüyor, dayanamayıp etkinlik direktörüne gidiyor ve, Çok iyi masaj yaptığını öğrendim, diyor, kaynak sorulunca da sosyal medya direktöründen duyduğunu, ona da genç ressamın söylediğini aktarıyor. Bir saat geçmeden telefonu çalıyor, karşısında genç ressam; tanışmıyorlar ama genç ressam hemen lafa giriyor, Size hiç yakıştıramadım benim ettiğim bir lafı duyup başkasına taşımanızı, çok ayıpladım. Peki, diyor o da, Sizin erkek erkeğe muhabbetinize bir kadınla samimiyetinizi meze etmenizi ayıplamıyor musunuz? Hiddetleniyor karşısındaki, telefonu suratına kapatıyor biraz daha söylendikten sonra. Bir daha hiç tanışmayacaklar.

93.

Bill Evans, "Time Remembered", John McLaughlin yorumu – Roma'da, İspanyol Merdivenleri'nde bir gece.

94.

Kaşkol ördüğü sevgilisi, ayrıldıkları gün ağlaya ağlaya bisikletle dolaşırken tanıştığı adamla bir yıl sonra evleniyor. Evliliklerinin birinci yıldönümünde onlar için şık bir lokantada yer ayırtıyor, yemek ve içki için peşin ödeme yapıyor, yemeğin sonunda bir de pasta servisi yapmalarını istiyor lokanta müdüründen. Misafirlerini el üstünde tutmalarını ve ne isterlerse ikram etmelerini sıkı sıkı tembihliyor, ödeme eksik gelirse farkı havaleyle tamamlayacağını söylüyor. Ertesi gün müdür arıyor, Misafirlerimiz yemekten çok memnun kaldı, pek yemediler aslında, biz de pastanın yanında meyve ve özel kokteylimizden ikram ettik, alacak verecek kalmadı, diyor. İnşallah, diye yanıtlıyor, Bu hesap burada kapanırsa çok sevineceğim.

95.

Hala ailesiyle yaşadığı dönemin son günlerinden birinde, antreden gelen patırtıyla uyanıyor, kapısını açıp bakıyor – babasının gözleri yaşlı, Bir daha böyle bir şey yaparsan seni boşarım, diyor annesine ve kapıyı çarpıp çıkıyor. Ne oldu, diye soruyor, Yok bir şey, diyor annesi, Gözü dışarı kaymasın diye ceketinin iç cebinin astarına bir dua dikmiştim, onu bulmuş. Babam altmış küsur yaşında anne, diyor, Gözü dışarıda olsa ne olacak. Annesi koca gözlerle ona bakıyor, Sen bilmiyorsun babanı, diyor.

96.

Annesinin büyükbabasıyla büyükannesinin yaşadığı eski ahşap eve gitmeyi çok seviyor çocukken – evin girişi görünüşe göre yekpare siyah bir taştan, mutfak hemen sağda, içinde gerçek bir kuzine var, üst katın ufak çıkmasından bütün şehir görünüyor, odalarda sedirler var, soba ve mangalla ısınıyor, bütün yastıklar sert, tuvalet alaturka. Buraya geldiğinde yemek hazırlanana kadar evin yanındaki odunlukta oynuyor, baltayla tahtaları kesiyor, çiviyle birbirine çakıyor, şekilsiz şekilsiz şeyler yapmak ona büyük zevk veriyor. Büyükbaba arada gelip ne yaptığına bakıyor, çekiç tutuşunu düzeltmeye çalışıyor ama asla, Kızlar böyle oyunlar oynamaz, demiyor. Bunun garipliğini yıllar sonra fark edecek.

97.

Bütün şehir ayaklanmış, meydanlara dolmuş, ateşler yakılmış, ortalık gaz bulutuyla kaplanmış, şarkılar söyleniyor, polis sirenleri yankılanıyor –yıkılmak üzere olan kültür merkezinin çatısından izliyor hepsini. Yaşadığı şehri ilk kez bu açıdan görüyor.

98.

Bir sabah, saat henüz dörtken, kocası iş gezisinden dönüyor. Bunu hep yapıyor, gittiği yerde geceyi otelde geçirmeyi sevmiyor, yol saatler sürecekle olsa da arabaya atlayıp eve dönüyor. Bu sefer iyi görünmüyor ama, Kaza oldu, diyor kapıdan girince, üstüne başına bakıyor ama bir şey yok, Arabayla mı, diye soruyor, Hayır, diyor kocası, Düştüm şantiyede. Yatak odasında soyunuyor, o zaman görüyor vücudunun sol yanının boydan boya kıpkırmızı olduğunu. O sırada oda kapısındaki küçük kızlarını fark ediyorlar, uyku mahmuruna onlara bakıyor, gerçek mi kabus mu emin değil belli ki. Ne oldu babama, diyor, Ölecek mi babam, der demez de ses çıkarmadan ağlamaya başlıyor. Hadi yat artık, yok bir şeyi babanın, diyerek kendi odasına doğru kışkırlıyor çocuğu; Sizinle yatayım mı, dediğinde de, Olmaz, hadi bakalım, herkes kendi yatağına, diyor. Hızlıca yatırıyor, üstünü örtüyor, çıkıyor.

99.

Twitter’da bir dönem butik bir hesap kullanıyor “St. Upius” adıyla, esprisi kimseye komik gelmiyor, ta ki “Mr. S.” adlı bir hesap onun tweet’lerini seri halde beğenmeye başlayana kadar. Uzun süre doğrudan yazışıyorlar, bir akşamüstü kızın evine gidiyor, hediye olarak kendi yaptığı bir kırlenti götürüyor. Şarap eşliğinde muhabbet ediyorlar ama online yazışmalarının havası yok, oradaki flörtün tadı yüz yüze gelince kayboluyor. Bir daha görüşmüyorlar, yazışmalar da kısa sürede sona eriyor.

100.

Yüksek lisanstaki lezbiyen sevgilisiyle boş bir yurt odasında sevişiyorlar – oda arkadaşı da burasını aynı amaçla kullandığı için odanın adını “sextra room” koymuşlar. Kız evine ve resmi sevgilisine dönmeden önce duş almak isteyince duş şampuanı ve havlu veriyor, kız on dakika sonra dehşet içinde dönüyor – bütün vücudu saç içinde. O zaman hatırlıyor – bir hafta kadar önce yurttaki iki arkadaşının saçını kesmişti eğlencesine, omuzlarına da bu havluyu koymuştu. Sonra yıkamayı unuttum, pardon, çok salağım, diyor şimdi. Kız gülümsüyor, Hemen gideyim, belki o gelmeden duşa girecek vaktim olur, diyor, kış vakti ıslak ıslak çıkıyor.

101.

Kızı ilkokula giderken bir gün ilk sevgilisi arıyor, yıllardır konuşmamışlar, çok daha uzun bir süredir de görüşmemişler. Terapistim aramamı söyledi, diyor telefonda, Geçmişte üzdüğüm insanlardan özür dilemem gerekiyormuş, özür dilerim. Bir sorun olduğunu

hatırladığını ama ne olduğunu hatırlamadığını söylüyor, Senden özür filan beklemiyorum ama böyle üstünkörü bir özürle, ne için özür dilediğini bile söylemeden, karşındakinin ne hissettiğiyle yüzleşmeden duan kabul oluyor mu? Ağız dalaşı başlıyor ardından, kavgaya edip kapıyorlar telefonu.

102.

Beş yaşındayken bir akşam annesiyle alışverişe gidiyor, marketten çıktıklarında kapının az ötesinde ufak bir oyuncak ayı buluyor yerde, yumuşak tüylü, küçük kulaklı, sevimli bir ayıcık. Ömrü boyunca kaybetmeyecek, taşıdığı her eve götürecektir, kendini öldürdüğü son gününde yatağa ayısıyla girecek.

103.

Üniversite yıllarında okula çoğu zaman otostop çekerek gidiyor, dünyanın bazı yerlerinin görece güvenli olduğu zamanlar. Bir gün otostop durağı olarak belirlediği yerde beklerken önünde eski bir Renault station duruyor, içinde iki adam – biraz duraksıyor ama biniyor. Adamlar ilk merhabanın ve nereye kadar birlikte gideceklerinin belirlenmesinin ardından onunla ilgilenmiyor, kendi aralarında belli ki kesintiye uğramış sohbetlerine dönüyorlar. Arka koltuktan kulak misafiri oluyor çünkü bir acayiplik var konuşmalarında – din hakkında konuşuyorlar ve İslam'ın çeşitli yönlerini eleştiriyorlar, bir süre sonra Hıristiyan ya da Yahudi de olmadıklarını anlıyor ama ateist hiç değiller. Yarı yola geldiklerinde adamlar onu da sohbe dahil ediyor, onun ne düşündüğünü soruyorlar. Yuvarlak bir yanıtla geçiştirmeye çalışıyor, adamlar buna takılmıyor çünkü zaten ona söylemek istedikleri var, başından beri bir tiyatro oynanmış – onu doğru yola, Dünya Kardeşliği yoluna çekmek isteyen iki Bahai bunlar. Yani şimdi, diyor, Dünya Kardeşliği diye bir din var, siz onun misyonerlerisiniz, Renault station kullanıyorsunuz ve otostopçu alıp ikna etmeye mi çalışıyorsunuz? Adamlar bunda komik hiçbir şey görmüyor. Gideceği yere geldiklerinde arabadan inerken Bahailiği araştıracağına dair iki adama içtenlikle söz veriyor.

104.

Dördüncü sınıfta doğumgünü okulda kutluyor – annesi pasta ve kurabiyeler getirip bırakıyor, son derste sınıfta hep birlikte yiyorlar. Annesinin sıkıp şişeye koyduğu portakal suyunu çıkarıyor çantasından, Bende içecek de var, diyor memnuniyetle, annesi düşünmemiş çocuklar ne içecek diye, ama o da düşünmüyor şimdi. Aferin, diyor öğretmeni; ancak o zaman kafasına dank ediyor, şişeyi sıranın altına gizliyor.

105.

Liseden mezun olacağı yıl eski ilkokul arkadaşlarından biriyle mektuplaşmaya başlıyorlar; kız başka bir şehirde yatılı okuyor, yatakhane amiri olan kadın bütün mektuplarını okuyor, kıza ne akıllı bir arkadaşı olduğunu söyleyerek onu övüyor, kız da bunu ona yazıyor, o da bir sonraki mektubunda yatakhane amirine hitaben bir paragraf ekleyerek, onu özel hayat ve mahremiyete saygıya davet ediyor. Kadın bu yazdıklarını çok beğeniyor, beğendiğini kıza söylüyor, kız da ona yazıyor.

106.

Gittiği anaokulu evlerinin yakınında; ikinci senesinde artık tek başına gidip geliyor, kendi kendine konuşuyor yürürken, yol tarif ediyor, aksi halde bulamayacak sanki.

107.

Mektup arkadaşıyla o yaz sevgili oluyorlar ama doya doya görüşebilmeleri için üniversite sınavlarının bitmesini bekliyorlar. Sınavdan bir gün sonra تنها bir pastanenin daha da تنها ikinci katına çıkıyorlar, çay içip ekler yiyorlar ve öpüşüyorlar. Az sonra garsonlardan biri geliyor yanlarına, Patron sizi görmek istiyor, diyor, ikisini arka tarafta bir odaya götürüyor. Patron öfke içinde, neden böyle ahlaksızlıklar yapmak için müessesesini seçtiklerini, ana-babalarının bu işten haberinin olup olmadığını soruyor, uzun bir namus vaazı verdikten sonra da bir daha gelmemelerini söyleyerek onları kovuyor. Adamın odasından çıkarken masanın üstündeki gazeteye takılıyor gözü – yarı çıplak kadın fotoğrafları basabilmek için saçma sapan haberler uyduran, pespayeliğiyle ünlü, çok satan bir gazete bu. Siz de bunu okuyorsunuz, diyor adama dönerek. Adam kudurmuş gibi bakıp küfrü basıyor.

108.

Üniversiteden sonra hemen yüksek lisansa başlamadığı için asker kaçağı sayılıyor, Kafka'ya yakıştırılan türden, yüksek tavanlı devasa koridorları olan devasa bir binada askeri mahkemeye çağrılıyor. Binanın içinde ayak sesleri yankılanarak duruşma salonunu arıyor, buluyor, sırasını bekliyor, mübaşir adını seslendiğinde de içeri giriyor. Yüksek bir kürsüde oturuyor hakim, hemen altında ifadeleri hakim ağzından bilgisayara geçiren bir kadın oturuyor, gerçekten basmakalıp bir korkutucu devlet dekoru. Hakim soruyor, o yanıtıyor, hakim birşeyler söylüyor ama koca salondaki yankıdan ve kadının klavye tıkırtısından adamın ne dediğini doğru dürüst duyamıyor, yalnız en sonda, Ama böyle

olmaz, dediğini anlıyor, omuz silkiyor, Kural neyse onu uygulayın, diyor. Hakimin dikte ettirdiği kararı da anlamadan duruşmadan çıkıyor. Kararı bozdurup askerliğini tecil ettirebilmesi için avukat tutması gerekecek.

109.

Birkaç galerinin genç yöneticilerini bir araya getiriyor bir sanat dergisi, kapsamlı bir söyleşi için; o da katılımcılardan biri. Dünya sanatının uğraştığı şeylerle karşılaştırıldığında kendi ülkesinde havanda su dövüldüğüne inandığından ve biraz da gençliğin verdiği haklılık duygusundan kaynaklanan sivrilik ve dobralıkla verip veriyor, en saygın kurumlara ve en saygın sanatçılara, isim de vererek ağır eleştiriler yöneliyor, yaşını başını almış büyük kadın ressamlardan birini de diline doluyor, elli yıl öncesinin resim anlayışıyla resim yapmayı sürdürdüğünü, ülke dışında hiçbir yerde esamisinin okunmayacağını, çağdaş sanat toplayan hiçbir uluslararası koleksiyonerin o resimleri almayacağını söylüyor. Masadaki diğer yöneticilerden bazıları buna yakın görüşler dile getiriyor, diğerleri ise bu radikalliğe bulaşmayı pek istemiyor, konuyu değiştirmeye çalışıyorlar. Buna da söyleyecek lafı var – meselelerin üstünü örtme, hiçbir şeyi açıktan söylememe, körlerle sağırın birbirini ağırlaması, Kapalıçarşı yangınından korkan esnafın birbirini kollaması hakkında ağır sözler sarf ediyor, Bu fırçalara bulaşan boku temizleyecek tinerimiz yok, diyor. Sanat camiasını bir ay boyunca meşgul edecek ve sanatla ilgisi olan olmayan birçok köşe yazarını konu hakkında yazmaya itecek tiner tartışması böyle başlıyor.

110.

Normal doğumun olması beklenen tarihten iki gün sonra hala bir hareket olmayınca hastaneye gidiyorlar; doktoru ona normal doğum olamayacağını, epidural için de anesteziye güvenmediğini, tam anesteziyle sezaryen yapacağını söylüyor muayeneden sonra. Biraz hayıflanıyor, biraz da genel anestezi fikrinden ürküyor, kocasıyla katıldıkları - ve kocasının sıkılıp ektiği- doğum kursları boşa gitmiş olacak, ama dünyanın sonu değil. Doğuma hazırlıyorlar onu, sedyeye yatırıyorlar, kocasıyla vedalaşıyor – aileler henüz gelmemiş. Anestezi yapılıyor, hiçbir değişiklik olmuyor bende, diye itiraz edecekken görüntü buluyor, kararıyor. Uyanmadan önce son hatırladığı, muhteşem bir sahilde büyük bir huzur içinde dinlediği dalgalar. Bu görüntüyle uyanıyor ve hayatının geri kalan kısmında -beyin ameliyatına kadar olan kısmında- yine genel anesteziye girmek istediğini sık sık tekrar ediyor.

111.

Yedi yaşındayken yazın, nenesinin -annanesinin annesinin- bahçe içindeki evine gidiyor, onunla konuşmayı çok seviyor, birlikte fasulye ayıklıyorlar, sonra bahçeye çıkıyorlar, ağacın gölgesindeki ufak ahşap masaya oturuyorlar, nenesi üzüm getiriyor koca bir kap, bir yandan üzüm yerken bir yandan sınıfındaki çocukları konuşuyorlar. O üzümleri salkımından teker teker koparıp küçük tabağına dolduruyor, kaşıklayarak yiyor, nenesiyse salkımı ağzına götürerek. Bir keresinde, diyor nenesi, Yine böyle üzüm yiyordum, salkımda arı varmış, üzümlerle birlikte onu da ağzıma atmışım, dilimi arı soktu; bütün ağzımın içi şişti, boğulacak gibi oldum. Sonra doktor mu geldi nenecim, diye soruyor korkuyla. Bir şey olmadı, diyor nenesi, O zamanlar doktordu hastaneydi öyle şeyler bilmezdik, buz çiğnedim biraz, indi şişi.

112.

Hastanede fazladan iki gece kalıyorlar – bebeğin ciğerlerinde bir problem var, tam nefes alamadığını söylüyor doktor, özellikle sezaryende sık rastlanan bir durum olduğunu anlatıyor, teskin ediyor. Gerçekten de kızının ciğer fonksiyonları normale dönüyor kısa sürede; evdeki ilk gecenin zor geçmesinin nedeniyse oksijen eksikliği değil, emzirmede yaşanan sorun. Bu kadar temel ve hayati bir şeyi yanlış yaptığını, beceremediğini söyleyip ağlıyor, kocası endişelenecek bir şey olmadığını söylese de endişeleniyor, çocuğunun öleceğinden korkuyor, bebek ağlıyor, memeleri acıyor, saatler geçiyor, olmuyor. Sabaha karşı hastaneye geri gidiyorlar perişan bir halde, 1950'lerden kalmış ve Almanlar tarafından tasarlanmış gibi görünen bir süt sağma makinesine bağlıyorlar onu, epey süt çekiyorlar. Kanallarını açtıklarını, asıl önemlisinin bebeği doğru tutmak olduğunu anlatıyor hemşire. Kocasıyla birlikte onun gözetiminde emzirme pozisyonu çalışıyorlar. Bebek karnı doyunca uyuyor nihayet.

113.

Gözlerini açtığında sevgilisiyle göz göze geliyor, boğazına dayadığı bıçağı sonra fark ediyor. Bir güney otelindeler, arkadaşları otelin kumarhanesinde çalışıyor, dokuz kişi ufak bir evde kalıyorlar, onlara da bir yatak vermişler,. Herkes çok geç yatmış, şimdi hepsi uyuyor, sevgilisi ve bıçak dışında. Amma da korktun, diye kahkaha atıyor kız, bıçağı boğazından çekiyor sonunda. Uykuyla uyanıklık arasındaki tekinsiz bölgede gerçekten korkmuş, Sen manyak mısın, bıçak nerden çıktı, diyor, Neden böyle bir şey yaptın. Kız cevap vermiyor, gülüyor, kimseyi uyandırmamaya gayret ederek pike altında sevişmeye başlıyorlar.

114.

Dokuz yaşındayken, annesinin konakta yaşayan arkadaşını ziyarete gidiyorlar. Evin eşyaları, tabloları, odaları onda ancak yıllar sonra kavrayabileceği bir iz bırakıyor; bu ziyaret sırasında onu etkileyense koca bahçe ve bahçenin kenarındaki uçurum oluyor – uçurum değil yüksekçe bir yamaç tabii, ama şehre yüksekten baktığı için ona öyle görünmüş olmalı, sonrasında hep uçurum olarak anlatacak. Büyükler manzaraya bakarak ağaçların gölgesinde çay içerken o bahçede oynuyor, bir de hortum buluyor, halinden çok memnun. Hortumu takip edip öbür ucunu buluyor, bağlı olduğu musluğu açıyor, topraktan suya kavuşma kokusunu ciğerlerine çektiği anda canhıraş bir ses duyuluyor. Hortum kıvrımlarının arasına bir köpeğin kuyruğu karışmış, o da kuyruğa basmış olmalı, köpek büyük bir hiddetle üzerine atılıyor, o da kaçmaya çalışıyor, konağa doğru koşuyor, ama fazla gidemeden dişlerini bacağına arkasına geçiriyor köpek. Büyükler yetişiyor, köpeği çekiyorlar, onu yatıştırmaya çalışıyorlar, hemen bir taksi çağırılıyor – köpek o bahçenin köpeği ama kuduz vakalarının yaygın olduğu bir dönem. Acıyor mu canın, diyor annesi, başını sallıyor hayır anlamında. On dört gün boyunca karnından aşı oluyor, ama asıl hatırladığı, bacağından kan değil duru bir sıvı akması, bir de o günden sonra köpeklerden hiç korkmaması.

115.

Henryk Górecki, 3. *Senfoni*, “Lento e largo – Tranquillissimo II” – trenden dışarısını seyrediyor, muhtemelen Avrupa.

116.

Üniversitenin ilk yılında büyüye merak sarıyor. El falı ve tarot öğreniyor, kendi tarot dizilimini geliştiriyor – fal baktıran kişinin kartlara soru sormasına olanak veren bir fal olduğu için arkadaş çevresinden çok talep alıyor; kendi falcılığına payanda olarak annesinin müthiş falcılığını anlatıyor sık sık. O günlerde bir mektup geliyor Amerika’da okuyan bir arkadaşından – oda arkadaşının korkunç gürültücü olduğundan ve sürekli olarak odaya bir yığın insan doldurduğundan yakınıyor mektupta. İlham gelmiş ya da transa girmiş gibi bir anda her şeyi bırakıp evin çeşitli yerlerinden çeşitli ıvır zıvır topluyor, bir saat içinde hem komik hem de irkiltici görünümlü bir kukla yapıyor. Bu kuklayı oda kapısının dışına asması gerektiğini anlatan kısa bir notla birlikte arkadaşına gönderiyor. Üç hafta sonra arkadaşından gelen mektup ünlemlerle dolu olacak.

117.

Yazlık sitede yeni inşa edilen müstakil dublekslerden birinin üst katında, demirleri konmamış balkondan dışarıya bakıyor, arkada iki arkadaşı ufak ufak sevişiyor.

118.

Kızını yatırdıktan sonra -dört yaşında olmalı- kocasıyla birlikte salonda ışıkları söndürüp film izliyorlar, bir yandan da ot içiyorlar, yaklaşıyorlar birbirlerine, okşamalar. Salonun kapısında bir ses duyuluyor – kızları tuvalete kalkmış. Odasına dönmesini bekleyip yeniden başlıyorlar, ama birkaç dakika sonra kız yeniden tıklar tıklar salon kapısının önünden geçiyor, tuvalete gidiyor. Odasına dönerken sesleniyor kızına gergin bir sesle, ne yaptığını soruyor. Balgam geldi boğazıma, annem dedi ki balgamı yutma tükür dedi, tükürüyorum. Başlatma balgamına, hadi yat, diyor. Bir cigara daha sarıyor sonra.

119.

Yüksek lisansta iki kişilik yurt odasında tek başına kalıyor ilk dönem, büyük bir konfor bu, ama ikinci dönemin başında bir çocuk onun odasına geçmek için yurt yönetimine başvuruyor ve tanışmaya geliyor. “Sextra room”u paylaştığı arkadaşıyla birlikte karşılıyorlar çocuğu, gözünü korkutmak için çeşitli yalanlar söylüyorlar – yüksek sesle müzik dinlediklerini, birlikte gitar çalıp şarkı söylediklerini, çok arkadaşları olduğunu ve hep bu odada toplandıklarını, gece horladığını ve yan odadan şikayete geldiklerini, ailesiyle uzun telefon konuşmaları yaptığını anlatıyorlar. Çocuk düşünceli düşünceli başını sallayarak dinliyor hepsini, ama çok da etkilenmiş benzemiyor, o akşam taşınacak gibi. Son kozlarını oynuyorlar bunun üzerine, sevgili olduklarını ve bu odada geceleri birlikte kaldıklarını “itiraf ediyorlar.” Hiç lafı uzatmıyor çocuk bunu duyunca, telaşla kalkıyor, Ben başka bir odaya daha bakacaktım, diyor, el bile sıkışmadan odadan çıkıyor.

120.

Ülkede etnik barış olması gerektiğini savunan işler yaptığı için tutuklanan genç sanatçıya destek olmak üzere cezaevinin önünde toplanan grupta o da var. On beş-yirmi kişiler, nizamiye kapısına yakın bir yerde duruyorlar, karşılarında yaklaşık yüz kişilik bir polis kuvveti. Kısa bir basın duyurusu okunacağını, gelmiş olan muhabirlerin fotoğraf çekeceğini, ardından dağılacaklarını duyuruyor küçük gösteriyi düzenleyen akademisyen kadın, fakat duyuruyu okumaya başladığı anda polisler grubun üstüne yürüyor, akademisyeni tartaklayıp elinden kağıdı alıyor, polis aracına bindiriyor, itiraz edenleri itip kakıyor, tehdit ediyorlar, sonra bir anda gidiyorlar. Grup arkalarından bakakalıyor, ne

yapılması gerektiğini bilen kimse yok aralarında. Tanıdık avukatlar aranıyor, somut bir şey çıkmıyor bu aramalardan da; birer ikişer dağılıyorlar sonunda.

121.

Arşiv sorumlusu sevgilisiyle, ailesinin giriş katındaki evinde, annesiyle babasının yatağında sevişiyorlar; sevgilisi adet gördüğü için her taraf kan içinde; hiç umurlarında değil gibi. Birden camın hemen önünden sesler geliyor, sevgilisinin kız kardeşi odaya dalıyor, onların görüntüsüne kahkahalarla gülüyor, Annemler geldi, çabuk, diyor. Sevgilisinin yalnızca annesiyle babası değil, iki teyzesiyle eniştesi de gelmiş. Kapıyı kapa, salona götür, diyor sevgilisi kardeşine, onun ayakkabılarını getirmesini istiyor kapının önünden, kapı çalınıyor o sırada, kız ayakkabıları odaya fırlatıp kapıyı çekiyor, gidip ev kapısını açtığı duyuluyor. İçeri insan gürültüsü doluyor, yatak odası penceresinin önünde kimse kalmadığından emin oldukları anda pencereyi açıp dışarı atıyor ve hiçbir olağandışılık yokmuş gibi bakkala gidip bir kola alıyor, sevgilisinin yatak örtülerini değiştirme hızını pencereden takdirle takip ediyor.

122.

Uluslararası bir sanat dergisi için, ülkenin en önemli ressamlarından birinin atölyesine gidiyor. Fikir onun – ressam resmine nasıl hazırlanıyor, tuale nasıl bir ilişki kuruyor, resmi nasıl yapıyor, gözlemleyip anlatacak. Dev bir tualin önünde, Golyat’a karşı tek başına savaşan bir kahraman gibi duruyor ressam. İkinci saatin tamamlanmasına yakın tıkanıyor, hareketlerinde bir asabiyet beliriyor, tepki sesleri kaçıyor ağızından. Şurayı görüyor musun, diye gösteriyor, Bu sarı bozuyor her şeyi. Bir yanıt vermesini bekliyor mu belli değil, ama vermiyor. Ressam sarının üstünü siyahla örtüyor kalın fırça darbeleriyle, hızlı hızlı. Dikkatini tualin başka bir köşesine veriyor sonra ama bakışları oraya kaçıyor sık sık. Sonunda gidip kendine bir kadeh viski koyuyor, İster misin, diye soruyor, Görev başında içmiyorum, diyor o da. Yeniden tualin başına geçiyor adam, Ne yapacağız bu sol köşeyi, diye soruyor, kendi kendine. Gerçek bir soru bu. Bence şu ortadaki hareketi oraya taşımak lazım, diye fikrini söylüyor. Ressam kaşlarını kaldırıp bakıyor ona, beklemediği bir cevap belki de; dönüp tuale bakıyor sonra, öyle duruyor neredeyse bir dakika boyunca. Sonra zafer kazanmış gibi bir edayla, en azından kazanacağını anlamanın rahatlamasıyla ona dönüyor, Öyle yapmayacağız, diyor, Bu köşe hareketin geçmişteki kaynak noktası olacak. Şevkle işe koyuluyor.

123.

İlkokuldayken bir meşrubat üreticisi, yeni markası için isim yarışması açıyor. Annesinden alıyor haberi, Sen şimdi çok güzel bir isim bulursun, ödül olarak bisiklet veriyorlar, hem de vitesli, diyor gazete ilanını göstererek. Bu cesaretlendirmeye hemen eline kalem kağıt alıyor, Sayın Yetkili, Yeni gazozunuz için önerdiğim isim Çocuk, diye yazıyor, adını adresini ekleyip zarfa koyuyor, ilanda verilen adresi de zarfın üstüne yazıyor, zarfı yalayıp kapatıyor. Aradan epeyce bir zaman geçtikten sonra bir gün postacı onun adına bir paket getiriyor, içinden yarışmayı düzenleyen meşrubat firmasının gönderdiği tişört çıkıyor; yarışmayı “Çitlembik” ismi kazanmış, ona da katıldığı için teşekkür hediyesi göndermişler. Yarışmanın beklenmedik sonuçlarından biri de mahalledeki adının Elvan olarak değişmesi – ödül olarak gelen ve top oynamak için çıktığında giydiği tişörtün üstünde bu gazozun logosu var çünkü.

124.

Lisenin son yılında, okulun korusundaki ağaçlardan bir kısmının kesilip atletizm pisti yapılmasının planlandığını öğreniyorlar. Kuru, okul hayatları boyunca en sevdikleri, rahat nefes aldıkları, kendilerini okuldan uzaklaşmış hissettikleri bir anı deposu, oraya dokunulmasını kabul edilemez buluyorlar kantinde tartışırken, ağaçların kesilmesi zaten kabul edilemez diyorlar. Ne yapabileceklerini saptamaya çalışıyorlar – aylardan mayıs, okuldan mezun olmalarına bir ay kalmış, inşaatın başlama tarihi yaz ortası, şimdiden bir iki ağaç kesilmiş bile. Fiziksel olarak inşaatı engellemelerinin bir yolu yok gibi, yaz tatilinde hiçbir öğrenci olmayacak, dolayısıyla ancak şu arada, diğer sınıfları da örgütleyip yönetim üzerinde baskı oluşturabilirlerse bir şansları var. Ağaçların kesilmesine herkesin karşı olmadığı anlaşılıyor tartışma sırasında; karşı olanların büyük kısmı da üniversite sınavından başka bir şey düşünmek, başka bir şeyle uğraşmak istemiyor. Toplantıdan bir eylem planı çıkmıyor; çocuklar birer ikişer kantinden ayrılınca masada tek başına kalıyor. Koruya gidiyor, kesik bir ağaç kütüğü parçasını yükleniyor, okul binasına taşıyor, bir iskemenin üstüne koyup müdürün odasının kapısının önüne yerleştiriyor. Üstüne “Bize sormadılar, biz de umursamadık” yazıp fotoğrafını çekiyor. Enstalasyonu beş on dakika içinde kaldırılıyor; okul gazetesinde konuyla ilgili bir yazı yazmak istiyor ama izin verilmiyor.

125.

Anaokulunda tatlı bir kız var, adı Dilara. Çocuklar onunla “Dilara, sigara” diye dalga geçiyor, “sigara”nın ikinci hecesini uzatarak; kız herhalde çocukların söylediği şeye değil, niyetlerine üzüyor ve ağlamaya başlıyor. O da çocuk korosunun üyelerinden biri, ama Dilara’yı gözü yaşlı görünce o da üzüyor, korodan ayrılıyor, arkadaşını bahçenin başka

bir köşesine götürüyor, birlikte bir oyun başlatıyorlar kendi aralarında, diğer çocuklar çoktan başka bir şeyle ilgilenmeye başlamış bile.

126.

Kızı ve kocası uyurken otelden çıkıyor, gün yeni ağarmışken tek başına kanoya binip açılıyor – koyun ipek gibi suyu.

127.

Askerdeyken başlarındaki kısa dönem çavuş, koltukaltı ve etek tıraşı olmaları konusunda onları sık sık uyarıyor, ani kontrol olabileceğini, tıraş olmazlarsa başlarının belaya gireceğini söylüyor. O güne kadar hiç etek tıraşı olmamış, böyle bir zorlamanın kişisel alan tecavüzü olduğunu söylüyor çavuşa, bu kontrolün yapılabileceğini kafası almıyor, çavuş da ona hak veriyor ama burada böyle yapıldığını söylüyor. Acemilik döneminin sonlarına doğru, güneşli bir günde uzun dönem çavuşlardan biri içtimadan sonra tıraş kontrolü yapılacağını duyuruyor, gerçekten de içtima bitince bölüğü sıraya diziyor, herkesin koltuk altlarına ve donlarının içine bakıyor, tıraşsız olanları ayırıyor. O ve koğuş arkadaşıyla birlikte altı kişiler; çavuş hepsine bağıra çağıra küfrediyor ve tuvalete yolluyor tıraş olmaları için, işlerini bitirip ikinci kontrol için geri gelmelerini emrediyor. O da diğer beş kişiyle birlikte koğuşa dönüyor malzeme almaya ama koğuş arkadaşına, Ben olmuyorum etek tıraşı, diyor. On beş dakika sonra yeniden içtima alanına geliyorlar, tıraş olmadığını duyan diğer erler onun adına endişeleniyor, hemen gidip olması için ikna etmeye çalışıyorlar. Gitmiyor. Çavuş ya başka bir işi çıktığından ya da zaten emrinin yerine getirilmiş olduğunu düşündüğünden gelmiyor, beş dakika bekledikten sonra dağılıyorlar. Askerliğinin sonuna kadar başka hiç kimse donunun içine bakmıyor.

128.

New York'tan kiralık arabayla çıkıp Doğu Kıyısı gezisi yapıyorlar, yolculuğun son ayağında deniz kıyısındaki bir butik otele doğru yemyeşil ağaçlarla çevrili kır yollarından geçerek gidiyorlar, tek tük araba geliyor karşıdan, yol onlara ayrılmış gibi. Önce hava kararıyor, sonra yağmur başlıyor, sonra GPS bağlantıları kopuyor ve yağmur hızlanıyor. Tek bir ışık olmayan kır yolunda yağmurun gürültüsü kulaklarını dolduruyor, doğru yönde gittiklerinden bile emin değiller çünkü çoktan gelmiş olmalı ama tabela bile yok. Seksenlerin ucuz korku filmlerini anıp gülüyorlar ama yol iyice daralıp ıssızlaşınca geri dönmeleri gerektiğine karar veriyorlar. Kocasının elinde basılı bir harita var ama ayrıntılı değil, yol soracak kimseye de rastlamıyorlar. Kızları arkada sızlanmaya başlıyor. Daha önce geçtikleri bir kavşağa geldiklerinde farklı bir yola sapmayı düşünüyorlar, bir tabela

görüyorlar, okuyabilmek için dibine kadar giriyorlar – Ayı Kapanı Yolu yazıyor. Sinirleri gevşiyor, kahkahalarla gülerken bu yola sapıyorlar, kızları onların gülmesinden rahatsız olup avazı çıktığı kadar ağlamaya başlıyor.

129.

On dört yaşındayken yazın, okul gezisiyle Paris'e gidiyor. Kalacakları oteldeki odasına yerleşiyor, akşam yemeğine kadarki serbest zamanda diğer çocuklar gruplar halinde sokakları gezmeye çıkıyor, o ise otelin lobisinde gördüğü içki otomatının başına dikiliyor, iki frank atıp bir şişe bira alıyor, hemen odasına çıkıyor, hızlı hızlı içiyor, sonra herhalde sarhoş olacağından korkup yatağa giriyor ve akşama kadar uyuyor.

130.

Birkaç yıl önce bir fotoğrafçının kolunda gördüğü kız ona sosyal medyadan sarıyor, peşini bırakmıyor, işyerine geliyor, yemeğe davet ediyor. Sağı solu belli olmayan, nerede ne yapacağı, ne diyeceği kestirilemeyen, yüksek sesle ve durmaksızın konuşan bir kız bu, fakat onun da serseri dönemi, kiminle birlikte olduğuna pek bakmadığı bir dönem; yemek davetini kabul ediyor. Güzel pizza yapan bir yere gidiyorlar kız kıza, dikkat çekiyorlar; karşısındaki anlattıkça anlatıyor, onun birası sürekli bitiyor – sonunda lokantadan çıkıyorlar, bakışları biraz daha odaklanıyor. İçkin varsa sana gidelim, diyor kız, Yoldan alırız, diyor o da, viski alıp gidiyorlar. Kız annesinin onu ne kadar liberal yetiştirdiğini, on sekiz yaşından beri doğum kontrol hapı kullandığını ama kadınlarla sevişmenin ona çok daha kolay geldiğini anlatıyor evde, yerde otururlarken; bir hamlede yanına geliyor, öpüşmeye başlıyorlar, yer yer sert ve baştan sona teferruatlı bir sevişme oluyor. Kız sigara içmek için balkona çıkarken, Erkek gibi sevişiyorsun, profesyonel olarak yapsan bayağı para kazanırsın, diyor. O kadar sinirleniyor ki bu lafa, kızın gece boyunca yaptığı gevezeliğin acısını da arada çıkaracak kadar azarlıyor onu.

131.

Dördüncü sınıfta, din dersine gelen okul müdürünün kahverengi pantolonundan cinsel organı belli oluyor, gözü oraya takıldığı için dersi dinleyemiyor, çok sert bir öğretmen olduğu için dersi dinlemediğini anlarsa diye korktuğunu, din öğretmenin cinsel organına gözü takıldığı için cehennemde yanacağından da korktuğunu anlatacak yıllar sonra, ama elinde değil gibi. Zar zor gözlerini sıranın üstündeki din dersi kitabına çeviriyor ve içinden, Bundan sonra böyle sapıkça şeyler düşünmeyeceğim, diyor.

132.

Ülkenin en büyük sanayicilerinden ve önde gelen sanat koleksiyonerinden birinden randevu alıyor, 19. ve 20. yüzyıl boyunca Türkiye'ye gelmiş ünlü sanatçılarla ilgili sergi projesini anlatmak için. Adam son derece kibar, az zaman ayırabileceği için özür diliyor, projeyi dinliyor, beğeniyor, ayrıntıları konuşması için sanat danışmanına yönlendiriyor, görüşme sona ermeden önce onun ne okuduğu, nerelerde okuduğu, nerelerde çalıştığı hakkında bilgi alıyor, önceki patronunun adını duyunca yüzü buruşuyor, Adam başında olduğu banka galerisinde kendi sergisini açtı, böyle rezillik mi olur, diyor. O da eski patronu hakkında sık sık ileri geri konuştuğu için bir anda el yükseltecek gibi oluyor, O da bir şey mi, diyor alçak sesle, sanayici duymuyor, sonra fikir değiştirmiş olacak ki devamını getirmiyor, sahte çıkan ünlü bir tabloyla ilgili haberlerden söz açıyor.

133.

On beş yaşında dört arkadaş bir akşamüstü okulun yanındaki bakkala gidip her zamanki sandviçlerinden yaptırıyor – tam ekmeğe salça ve zeytin ezmesi sürdürüyorlar, içine taze kaşar, salam, jambon, turşu, Rus salatası, yanına da litrelik kola. Bahçede yerlerken laf lafı açıyor, içlerinden biri Allah'a inanmadığını, bütün dinlerin saçmalık olduğunu, zaten annesiyle babasının da böyle düşündüğünü söylüyor. Üçü de dehşete düşüyor, ama özellikle o kulaklarına inanamıyor – Nasıl inanmazsın yahu Allah'a, hadi inanmadın diyelim, nasıl bu kadar rahat söyleyebiliyorsun bunu, ya varsa diye hiç düşünmüyor musun, diyor. İştahı kaçıyor düpedüz, ekmeğinin yarısını yiyemiyor, onun yerine yarım saat boyunca arkadaşına ne büyük bir hata yaptığını göstermeye çalışıyor.

134.

Bir gün isteyken kızının anaokulundan arayıp hemen gelmesini istiyorlar; bir sağlık sorunu yokmuş, sadece kızı durmaksızın ağlıyor ve onu istiyormuş. İşi uzakta, ayrılması da zor, kızını telefona getiriyor derdini anlatması için; Anne lütfen gel lütfen, diyor kızı sadece. Gittiğinde onu anaokulu müdürü kadının odasında buluyor, sakinleşmiş, ama annesini görünce yeniden ağlamaya başlıyor. Müdür olanları anlatıyor – kızlar bahçede çocuk doğurmaca oynarken onu oyuna almamışlar, Sen çok çirkinsin, çocuk doğurursan canavar olur, hepimizi yer, demişler. Ne alakası var, diye anlatmaya başlıyor kızını kucağına alıp, Sen doğuştan böyle değilsin ki, kaza olunca sonradan böyle oldun, ameliyat olup düzeleceksin, çocuğun da senin bebekliğın gibi çok güzel olacak.

135.

İki yanında birer arkadaşı, elleri birbirlerinin omuzlarında, bağıra çağıra yürüyorlar – Önümüze gelene bir tekme.

136.

Lise sonda sevgili olduğu ilkokul arkadaşıyla yaz tatilinde güneydeki bir kıyı kasabasına gidiyor – o tek başına, sevgilisiyse okul arkadaşları ve annesiyle. Yan yana odalarda kalıyorlar bir pansiyonda, sevgilisi gün içinde arkadaşlarıyla oluyor, gece de onun odasına geliyor. Acemice sevişiyorlar, sevişmekten çok birbirleriyle oynuyorlar, ne yaptıklarını ya da yapmaları gerektiğini tam da bilmiyor gibi bir havaları var. Zevkli ama doyuma ulaşmayan iki saatin sonunda ikisi de yorgun düşüyor, canları acıyor; sevgilisi odasına dönüyor, o da bir duş alıyor rahatlamak için. Duştan çıktığında açık pencerenin önünde sevgilisinin annesini görüyor ve telaşlanıyor, kızını soruyor kadın, Burada değil, diyor terslenerek, Kendi odasına baktınız mı?

137.

On yaşındayken, annesinin kuzinlerinin yazlığına gidiyorlar – iki kuzin de annesinden epey küçük, ona abla diyorlar, kendisinden de ancak altı-sekiz yaş büyükler. Kahvaltıdan sonra hep beraber denize inmek üzere hazırlanıyorlar; mayosunu hemen giyiyor, havlusunu alıp kapı girişindeki küçük tabureye oturuyor, diğerlerinin gelmesini bekliyor. O sırada büyük olanı koridordan ona doğru geliyor, ışığı arkasına almış; kısa eteğinin altından uzayan bacaklarına takılıyor gözü. Kuzin gülümsüyor, yanına gelince, Sen bacak mı seviyorsun, diyor. Cevap veremiyor, başını aşağı yukarı sallıyor sadece. Kuzin gülüyor.

138.

Bakıcısının evinde, bakıcısı yaşlı kadın tuvaletteyken kapı çalıyor, gelen sütçü. Şişeleri alıp mutfaka götürüyor, sonra her zaman yanında taşıdığı ufak çantasından oyuncak paralarını çıkarıyor ve sütçüye ödeme yapıyor; tek başına büyük bir iş başarmış olmanın mutluluğu sesinden anlaşılıyor. O sırada bakıcısı geliyor kapıya, sütçünün elinden oyuncak paraları çekiyor, Sahte bunlar, işe yaramaz, al bunları, diyerek onun eline tutuşturuyor, sütçüye gerçek para verip kapıyı kapıyor. Elindeki paralara bakıyor bir süre, sonra mutfak masasının üstüne bırakıyor buruşturup.

139.

O ufak çantayı yirmi bir yıl sonra yeni sevgilisine hediye ediyor, içine Kutsal Emanetler dediği bazı şeyler koyarak – çocukken çok sevdiği bazı oyuncaklar, ufak bir kitap, minik bir ayakkabı, yabancı bir çikolata, bir de aşk mektubu. Bana kızdığın, sevgimden şüpheye düştüğün zamanlar olacak, diyor mektupta, O zaman bu çantayı açıp içindekilere bak, seni ne kadar sevdiğimi hatırla, çocukluğumun en değerli parçalarını sana emanet edecek kadar sevdiğimi hatırla. Sevgilisi mutluluktan ölecek gibi bakıyor ona.

140.

Gavin Bryars, “Jesus’ Blood Never Failed Me Yet”, Tom Waits söylüyor – Şile’de bir ev, bir kış günü, birkaç arkadaş, üşüyorlar, ekmeksiz sucuk yiyip çay içiyorlar.

141.

On yaşındayken, apartmandaki arkadaşıyla en sevdiği oyunu oynuyorlar – ellerinde pinpon raketleriyle karşılıklı geçmiş, topu düşürmeden kaç kere birbirlerine attıklarını sayıyorlar, bir yandan da spor spikeri gibi karşılaşmayı sunuyorlar. Rekorlarını kırdıklarında dünya rekorunu da kırmış oluyorlar elbette. Sonra sıra ilk defa o gün oynayacakları oyuna geliyor – iki pil, iki ufak ampul ve iki parça telle kendilerine ilkel birer cep feneri yapıyorlar, ardından da yükükten yorgan ve yastıkları boşaltıp annesinden gizli içine giriyorlar. Karanlık; ellerindeki fenerler de ancak ufacık bir alanda aydınlık küresi yaratıyor ama dolabın geri kalanının karanlığı artıyor. İki küçük araştırmacı yükükte hayalet arıyor, çok geçmeden kendi kendilerini korkutup çığlıklar atarak yükükten çıkıyorlar, kahkahaya boğuluyorlar.

142.

Dört yıllık sevgilisinden ayrıldığı yaz, sevgilisinin kız kardeşiyle tatile çıkıyor, ufak bir koyda, ufak bir pansiyon odasında kalıyorlar. Sevişmek ikisi için de fazla radikal bir seçenek olsa gerek – kız ablasını çıldırtmayı göze alamaz, o da eski sevgilisiyle iplerini koparmamış, zaten kız kardeşe sevgili olmaya niyeti varmış gibi davranmıyor. O yüzden aralarındaki cinsel gerilimden küçük müzikler yaratma yolunu seçiyorlar – kız yıkanırken banyonun kapısını kapamıyor, o geceleri çıplak uyuyor.

143.

Kolej sınavlarına hazırlanırken, köklü bir lisenin hafta sonu kurslarına gidiyor – yüksek tavanlar, mermer merdivenler, eski sınıflar. Dört dersleri var, ilk iki dersten sonraki uzun teneffüste kantinde sıraya giriyor – margarinle yapılmış kaşarlı tost, yanında üçgen prizma kutulu vişne suyu, üstüne de maskotu penguen olan vanilyalı çubuk dondurma.

144.

İş yerinde odasını, yaşını başını almış bir danışmanla paylaşıyor – daha ilk bakışta bu adama güvenmemesi, sırtını dönmemesi gerektiğini düşündüğünü anlatacak ona yıllar sonra. Patron, danışmanın en yakın arkadaşı, can dostu; yine de patronla ilgili esaslı eleştirilerini patrona değil, ona anlatabiliyor ancak. Bir akşam üstü danışman çıktıktan sonra patron geliyor, danışmanın masasına oturuyor, bu kez o danışmana verip veriştiriyor; ne kişiliği kalıyor ne de vizyonu. Patronunu çok sevip sayıyor, ama tanık olduğu bu karşılıklı arkadan konuşma seansı canını çok sıkıyor, o akşam birlikte yemek yediği arkadaşına da anlatıyor – Can dostuna bunu yapan, başkasına neler yapmaz?

145.

Eski amirlerinden biriyle yıllar sonra, farklı yerlerde çalışırlarken bir sanat projesinde yan yana düşüyorlar. Uzun vadeli bir proje, giderek büyüyen ve karmaşıklaşan bir yapısı var ama gayet iyi çalışıyorlar, sonuçtan herkes gayet memnun. Bir gün kahve içip havadan sudan konuşurken eski amiri ona, Sen bayağı çalışkanmışsın, diyor, Ben seni eskiden tembel sanıyordum, tam tembel değil de zeki ve yetenekli olduğun için kaytarabileceğini bilen gençlerden görüyordum, çok da kızılıyordum sana. Bu sözler çok şaşırtıyor onu – Kendi hakkımda söyleyebileceğim tek bir şey varsa, o da çalışkan olduğum, diyor, Çalışmamak elimde değil.

146.

Paris'in ana caddelerinden birinde bir gece kocasıyla dolaşırken yerde otuz beş euro buluyor, inanamıyor ikisi de. Hep saklayacağı uğur parası.

147.

Lisede münazara takımının kaptanı olarak münazaranın kapanış konuşmasını yapıyor okulu adına – kürtajın yasal olup olmamasını tartışıyorlar, onun takımı yasal olması gerektiğini savunuyor ve rakip takımı ezip geçiyorlar. Münazaradan sonra izleyiciler ve hocalar hatta rakip okulun hocaları gelip onu kutluyor; takımın çalıştırıcısı olan kütüphaneci zevkten dört köşe, herkese sırtıyor. Ortalık sakinledikten sonra, takım arkadaşlarıyla kaldığında, takımdan ayrılacağını açıklıyor, herkes çok şaşırıyor elbette. Münazaranın sahteliğinden bıktığını, sofistler gibi her şeyi savunabileceklerini ve kazanacaklarını, asla gerçek bir mesele hakkında gerçek bir diyalog kuramayacaklarını, hayatta da öğrendikleri münazara becerileriyle herhalde çok başarılı olup asla kavrayışlarını geliştiremeyeceklerini, bundan şimdiden kurtulmak gerektiğini, o yüzden istifa ettiğini anlatıyor uzun uzun, tam bir münazaracı gibi. Takım arkadaşları arasındaki en zeki kız, onun münazara hakkındaki eleştirilerini yanıtlamaya koyuluyor, böylece münazaranın münazara edildiği bir meta münazaraya girişiyorlar; İşte tam da bundan bahsediyorum, diyor gülümseyerek, Bak ne yapıyoruz. Kız biraz duraksıyor, sonra o da gülümsüyor, ama kaldığı yerden devam ediyor.

148.

Altı yaşındayken ailesi taşınmaya karar veriyor – aynı ilçede başka bir mahalleye gidecekler ama ona ülke değiştirmek kadar büyük bir hareket gibi geliyor olmalı ki çok mutsuz. Doktorculuk oynadığı kız da aynı mahallede oturuyor, taşınmadan önceki akşam ailece onlara gidiyorlar. Yemekten sonra büyükler her zamanki rutinlerini takip ediyor; o ve arkadaşısı taşıyabildikleri her şeyi -iskemleler, sehpa, kutular, kitaplar, bir koltuk-ev kapısının önüne yığıyorlar, gidemesinler diye. Neredeyse bir saat çalışıyorlar, koca bir kütle oluşuyor kapıda. Kalkma saati geldiğinde anne babalar yığını görüyor, gülüyorlar – on dakikada her şey yerine dönüyor, kapı açılıyor, gidiyorlar, ebediyen.

149.

Üniversiteye gitmek için otostop beklediği bir gün iki kadının arabasına biniyor – otuzlarında, iş kadını görünümlü, düzgün konuşan, neşeli, belli ki kafası çalışan kadınlar. Trafikte muhabbet ilerliyor, gülüp eğleniyorlar, ineceği yere yaklaşırlarken arabayı kullanan, Biz mantı yemeğe gidiyoruz, sen de gel istersen, diyor, deniz kıyısında ünlü bir mantıciya gidiyorlar. Mantıları beklerlerken yanında oturan kadının elini bacağında hissediyor, o da kadının bacağını okşamaya başlıyor hafifçe, bir yandan da konuşmayı sürdürüyorlar. Karşısında oturan kadın durumu fark ediyor, Siz ne yapıyorsunuz bakayım, diyor gülerken, o sırada garson geliyor. Manti, oynaşmaktan daha önemli üç kadın için de.

150.

Ülkenin en büyük şirketlerinden birinin ellinci yıl kutlamaları için düzenlenecek etkinlikler arasında o güne kadar yapılmış en pahalı sergi de var, serginin organizasyonunu o alıyor, elli kişilik bir ekip kuruyor, dört koldan çalışıyorlar. Hızla ilerleyen hazırlık çalışmalarının bir aşamasında dünyanın en büyük müzelerinden biriyle eser izin anlaşmasının imzalanması için Fransa'ya gidilmesi gerekiyor. Şirketin sahibi üç kardeşten en küçüğünün özel jetiyle uçuyorlar – uçakta ikisinin dışında şirketin halkla ilişkiler müdürü, avukatı ve şirket sahibinin iki arkadaşı var – onlar da alışveriş için geliyor. Yol boyunca duydukları inanılmaz – şirket ortağı, önceki yaz tekneyle Ege'de yaptığı çapkınlıkları anlatıyor, karısından sıkıldığını sıkıştırıyor laf arasına, şirkete gelen burs ve maddi destek isteklerini okuyor mailinden, alay ediyor, hangisini kabul edeceklerini onlara soruyor; avukat başka telden alıyor, annesinin yurtdışı alışverişlerinin vergi iadesini alabilmek için ne mücadeleler verdiğinden bahsediyor; arkadaşlardan biri hosteslere laf atıyor; halkla ilişkiler müdürüyse yiyip içmekten konuşmuyor. “Yüksek burjuvazi”nin pespayeliği karşısında kulaklığını takıp yolun geri kalanında uyuma numarası yapıyor.

151.

Üçüncü sınıfta hep birlikte bitleniyorlar, eve getirdiği için kardeşi de bitleniyor. Önce bit şampuanıyla, sonra gazla yıkıyor annesi kafalarını, fayda etmeyince ikisinin de saçı üç numaraya vuruluyor. Pazartesi günü okula kafasında ucuz bir spor kasketiyle gidiyor. Ders öncesi bahçede en iyi arkadaşlarından biri, diğer sınıf arkadaşlarının önünde kasketi kafasından çekip saçlarıyla dalga geçmeye başlıyor. O yıl sınıflarına katılmış bir çocuk beliriyor birden – hepsinden yaşça büyük, daha uzun, esirgeme kurumundan geldiği için saçı zaten üç numara. Onunla alay eden arkadaşının elinden kasketini alıp ona geri veriyor, Hadi yürü işine, diyor arkadaşına, bir daha görürsem ağzını kırarım. Arkadaşı kuyruğunu kısıtıp gidiyor. Esirgeme'den gelen çocukla ahbap oluyorlar, o gün bütün teneffüslerde birlikte oynuyorlar. Devamı gelmeyecek tabii.

152.

Yedinci sınıfa başladığında, altıncı sınıflar arasında bir kız dikkatini çekiyor – uzun boylu, yeşil gözlü, uzun kirpikli, gelişkin, güzel ve havalı bir kız. Bir süre sonra arkadaşları da kızı fark etmiş olacak ki sık sık onun hakkında konuşuyorlar, küçük boylarıyla -kız hepsinden uzun- cinsel fanteziler kuruyorlar. Bir gün öğle yemeğinde kız yanından geçerken, Anam hepsi senin mi, diyor ama sesi bile ağzına uymuyor. Ertesi gün yönetim ofisine çağırılıyor ve cuma akşamı okuldan sonra cezaya kalacağı bildiriliyor kendisine – kız şikayet etmiş. Cuma akşamı ceza sınıfına girdiğinde yedi öğrenci daha var – bazıları sekizinci sınıf, hepsi

aynı hafta içinde aynı kıza laf atmaktan orada. Kızın ağlayarak ortaokul müdürüne gittiği anlatılıyor sınıfta, gülüşmeler ve pis espriler eşliğinde. Ses çıkarmadan oturuyor. Başka bir laf atma hadisesine karışmayacak hayatında.

153.

Çalıştığı müzenin müdürünün odasına gidiyor; arada sırada müzenin etki ve etkinlik alanının genişletilmesiyle ilgili fikirleri olduğunda yaptığı bir şey bu, yalnızca önermekle kalmadığı, bizzat çalışarak gerçekleştirmelerini de sağladığı için sözü dinleniyor. Bu seferki önerisi doğrudan sanatçıların temsilciliğini üstlenmek, yurtiçinde ve yurtdışında koleksiyonerlere ve kurumlara satışlarını gerçekleştirmek, gerekirse bunun için ayrı bir birim ya da şirket kurmak. Müdürle böyle bir işin potansiyelini, personel ve organizasyon gereksinimlerini, bütçesini, piyasada nasıl bir etkisi olacağını tartışıyorlar, sonunda müdürün aklına yatıyor, kimlerle başlamak istediğini soruyor. Benim zaten temsilcisi olduğum üç ressam var, kurum olarak bu işe gireceksek benim sürdürmem doğru olmaz, onları getiririm, diyor. Salak mısın, niye öyle yapıyorsun, diyor müdür; İçim öyle rahat eder, diyor, İş de daha iyi büyütürüz.

154.

Kendini öldürmeden önceki hafta bir gece kızı onun yattığı odaya geliyor, Sen ameliyattan sonra erkek olduğun için mi burada yatıyorsun, diye soruyor. Kızına bu durumla ilgili hiçbir şey söylememiş olduğu için şaşırıyor ama inkar etmeye de yönelmiyor; Nereden çıkardın, diye soruyor yalnızca. Gördüm, diyor kızı usulca. Ağrılarım var, diye açıklıyor, Geceleri dönüp duruyorum, babanı uyutmam diye burada yatıyorum. Kızı elini tutuyor, Ben seni erkek olsan da severim, çünkü annemsin, diyor, sonra ekliyor, Sen erkek olsan da beni seviyor musun? Kızının yüzüne bakıyor, sesine bir gülümseme geliyor, E herhalde, diyor, Hadi yat artık, yarın okul var.

155.

Üniversitenin birinci sınıfında, girmedığı final sınavının telafisinin ne zaman yapılacağını öğrenmek için matematik bölümünün panosuna bakarken, telafi sınavının notlarının açıklanmış olduğunu görüyor, sınav iki gün önce yapılmış.

156.

Altı kişilik ağaç evlerinde kalınan, tuvaletlerin ortak olduğu, yemeğin bir kazanda pişirilip paylaşıldığı bir tatil köyünde kalıyor – ikinci gece barda otururken yanına onun yaşlarında bir kadın geliyor, Sence her akşam aynı yemek mi pişiyor burada, diye soruyor İngilizce – tatil köyünün en gurur duyduğu özelliklerinden biri bu komünal yemekler, o nedenle riskli bir soru bu, ama o da aynı şeyden korktuğunu söyleyince gülüşüyorlar, birlikte içip laflamaya başlıyorlar. Çarpıcı bir güzelliği yok kadının, çok net seçilmiyor zaten, ama bir hoşluğu var; Yeni Zelanda’dan geldiğini ve orada bir lisede din öğretmenliği yaptığını öğrenince eni konu şaşıyor, şaşırdığını kadın da anlıyor, nedenini soruyor. Anlatması uzun sürer, diyor, Bizdeki din öğretmenlerine pek benzemiyorsun. O gece onunla sırf bu yüzden sevişecek belki de.

157.

Avusturya’da yaşayan bir arkadaşında kalmaya gidiyor ilk işindeki ilk tatilinde. Arkadaşı da orada kariyerinin başında, uluslararası bir şirkette pazarlama bölümünde çalışıyor. Arkadaşı gün içi işteyken o trenle Viyana’na iniyor, müze ve galeri dolaşiyor, kendine her gün yeni bir kafe bulup çalışıyor – çağdaş Türk sanatında temalar ve yönelimler üzerine bir şeyler yazmak istiyor. Cuma akşamı arkadaşının arabasıyla Paris’e doğru yola çıkıyorlar ama fazla gitmeden arabanın suyunu kontrol etmek için yakınlardaki bir benzinciye giriyorlar; Araba eski, ne yapacağı belli olmaz, diyor arkadaşısı. Benzincide kimse onlarla ilgilenmeyince kendi işlerini kendileri görmeye karar veriyor, arkadaşısı arabanın kaputunu açıyor, suyu nereye koyacaklarını bulmaya çalışıyorlar, döndürmeli bir kapak ilişiyor gözlerine, arkadaşısı kapağı açıyor, sonra ince ve uzun ağızlı büyük bir kovaya su doldurup geliyor, suyu delikten boşaltmaya başlıyor. Kova boşaldığında hala dolmamış gibi görünüyor su haznesi, Hayvan çok susuz kalmış yazık, diye şakalaşıyorlar, bu kez o kovayı alıyor, doldurup geliyor. Yarisini boşalttığında hala bir dolma emaresi görünmeyince işkilleniyorlar, bu kadarının yetmesi gerektiğine karar veriyorlar, kovayı bırakıp kaputu kapıyorlar ve arabaya giriyorlar. Arkadaşı kontakt anahtarını çevirir çevirmez tak diye bir ses geliyor motordan, ne kadar uğraşsalar da arabayı çalıştıramıyorlar. Bunun üzerine tekrar çıkıp yardım istiyorlar – ne yaptıklarını gelen adama anlatıyor arkadaşısı, kaputu açıp suyu koydukları yeri gösteriyor. Adam küçümseyici bir gülümsemeyle, Oraya yağ konuyor, motoru burada bırakmanız gerekebilir, diyor. Yüksek lisanslı iki zeki kadın olarak bu hallerine onlar da gülüyor ama daha sonra – adam iki saat boyunca yeniden yeniden yağ koyarak bütün suyun çıkmasını ve motorun çalışmasını sağladıktan ve gecenin bir yarısı yola koyulmalarından sonra.

158.

Annanesinde yemek yedikleri bir akşam, henüz ilkokuldayken, babasıyla dayısı geriliyor – onları ilk kez böyle görüyor. Babası normalde çok yumuşak ve kibar bir adam, dayısı ondan beter, sesi yükselmez az konuşur, kendi halinde biri. İşçi haklarından, sendikalardan söz ediyorlar – konuşmaları doğrudan dinlediği fark edilirse masadan gönderilir diye olacak, orali değilmiş gibi davranıyor, o yüzden de söylenenlerin bir kısmını kaçırıyor ama konuşma biçimlerinden anlaşılıyor ki babası yaşça büyük olmasının avantajını kullanarak dayısına hayat dersi veriyor. Kendisinin de yıllarca işçi olarak çalıştığını hatırlatıyor babası dayısına, şimdi şirket sahibi olup işçi çalıştırıyor olmasının bir şey değiştirmedini, işçinin haklarını ve ihtiyaçlarını onun kadar bilen bir işveren olamayacağını, ama grev hakkının üretimi ve şirketleri öldürdüğünü, işçilerin de yüz verdiğin zaman mutlaka astarını istediğini anlatıyor. Dayısı rakısından küçük yudumlar alıp köftesini didikleyerek dinliyor babasını, hiçbir şey demeden, başını arada sırada sallayarak – babasının söylediği tek bir şeye ikna olmadığı anlaşılıyor yüzünden. Yemekten sonra televizyon karşısına geçildiğinde dayısının yanına oturuyor.

159.

Otuz beş yaşına basacağı yıl, 29 Ekim’de evleneceğini, başvuruları kabul etmeye başladığını arkadaşlarına haber veriyor – gerekli değerlendirmeleri yaptıktan sonra uygun bulacağı bir aday olursa evlenecek. Gülüp eğleniyorlar, fakat ciddi olduğu anlaşılınca araçlarla başvurular gelmeye başlıyor. İki finalist arasında kararsız kalıyor - biri müzisyen, diğeri avukat. İkisi de hoş kadınlar, ikisi de akıllı; müzisyen parasız, avukatsa paralı ve belli ki parası katlanacak. Birbirlerinden habersiz ikisiyle de yaklaşık birer ay birlikte oluyor, kısa birer tatile çıkıyor, evlerinde kalıyor, anneleriyle tanışıyor. Sonunda müzisyende karar kılıyor – Burun farkıyla, diyor. Gerçekten de müzisyenin burnu daha büyük. Cumhuriyet Bayramı’nda, havai fişekler atılırken nişanlanıyorlar. Ertesi yıl 23 Nisan’da ayrılacaklar.

160.

Bülent Ortaçgil, “Olmalı mı Olmamalı mı” – Akmar Pasajı.

161.

On üç yaşındayken, uzaylıların gelip onu götürceğini anlatmaya başlıyor, bunu istediği de belli, başka dünyaları çok merak ettiğini söylüyor; uzaylıların geleceğinden o kadar emin konuşuyor ki, onları kaçırmamak ve her an hazır olmak için bir çanta hazırlayıp

başucunda tutuyor. Aradan birkaç ay geçip hiç hareket olmayınca büyük hayal kırıklığı yaşıyor, daha fazla da beklemek istemiyor anlaşılın, o yüzden kendi işini kendi görmeye karar veriyor. Matematik defterinden kopardığı kareli sayfaya keçeli kalemle uzaylıların ağzından bir mektup yazıyor, hangi gün ve nasıl geleceklerini, kimleri hangi amaçla götüreceklerini bildiren bir mektup bu. Ertesi sabah sınıfa herkesten önce girip mektubu pencerelerden birinin dışına yerleştiriyor, uçmasın diye de ucunu pencereye sıkıştırıyor. İlk dersin bitiminde arkadaşlarını içerisinde çok havasız olduğuna ve pencere açılması gerektiğine ikna etmeye çalışıyor ama kimse oralı olmayınca kendi açıyor pencereyi, mektubu bulup şaşırıyor, arkadaşlarını çağırıyor. Küçük bir kalabalık toplanıyor başına, herkes mektubu çekiştiriyor, hiçbiri mektubun bir ortaokul öğrencisi tarafından yazıldığının ne kadar aşık olduğunu fark etmiyor gibi, ama uzaylıların randevu vermesi hiçbirini onu heyecanlandırdığı kadar heyecanlandırmıyor. Sonra da ikinci ders başlıyor zaten.

162.

Üniversitede ilk kez uzun süreli, sevişmeli bir erkek arkadaşı olduğunda, sevişmekten çok hoşlandığını ama gelemediğini fark edip şaşırıyor, caz şarkıcısı arkadaşına bundan bahsediyor ve onun da gelemediğini öğreniyor, zamanla işin püf noktasını çözeceklerine kanaat getiriyorlar. Sevgilisi onun gelemediğini anlıyor bir süre sonra, kafayı takıyor, gereğinden fazla uğraşmaya ve uzatmaya başlıyor. Bu durum sevişmelerinin tadını kaçıncı ve sevgilisine acı çektirdiğini görünce, onun rahatlaması için bir şeyler yapmak istiyor. Ritimlerinin hızlandığı, sevgilisinin belli ki kendini zor tuttuğu bir noktada ona sıkıca sarılıyor, iç geçiriyor ve kulağına, Patla içime, diye fısıldıyor. Çocuk bir anda duruyor, içinden çıkıyor, kahkahalar atarak yana devriliyor. Bir şey demeden sevgilisini izliyor. Patlamak nedir ya, diyor sevgilisi, Nereden duydun bu lafı.

163.

Babasının hep güzel sekreterleri oluyor ve hep ona çok iyi davranıyorlar, onu çok akıllı buluyorlar; babasının ofisine gitmeyi, daktilo kullanarak resimler yapmayı, sekreter ablayla laflamayı seviyor. Bir gün okul çıkışı ofise gittiğinde sekreterle birbirlerine bilmece soruyorlar, hepsini biliyor, ama abla sonunda zor bir soruyla çıkagelir: Polis cinayet tanığını sorguya çekiyor, diyor, Tanık da olayı şöyle anlatıyor – Patronum dükkandan bir şeyler getirmemi istemişti evine, ben de götürdüm, bahçe içinde güzel bir evi var, kapıyı çaldım, açan olmayınca ön tarafa dolaştım pencereden bakmak için, pencere buğulanmıştı, buğuyu silip baktığımda patronumun yerde, halının üstünde yattığını gördüm, halı kandan kıpkırmızı olmuştu, hemen karakola geldim haber vermek için. Polis bu ifade üzerine tanığı cinayet işlemek suçundan tutukluyor. Nasıl anlamışlar? Düşünüyor, çeşitli açıklamalar öne sürüyor ama hiçbiri değil. Sonunda pes ediyor, doğru cevabı öğrenmek istiyor bir an önce. Adam camdaki buğuyu siliyor ya içerisinde görmek

için, diyor sekreter abla, Cam dışarıdan buğulanmaz, içeriden buğulanır, adam yalan söylüyor. Sahiden mi diyor şaşkınlıkla, Hep mi... bilmiyordum ben. Tabii, diyor sekreter, Bilsedydin hemen çözerdin bence, bilmediğin için çözemedin, bu sayılmaz.

164.

Yüksek lisansta aldığı sanat tarihi dersinin final ödevinde Osmanlı minyatürlerindeki saray ve şehir betimleriyle Rönesans'ın ideal şehir resimlerini ve ütopya gravürlerini karşılaştırıyor. Dersin hocası tarih bölümünün başkanı, altmış yaşlarında ünlü bir profesör; notları idareye teslim etmeden onu odasına çağırıyor. Bu ödevden sana B veriyorum, diyor, Ya dahisin ya da hırsız, dahi olduğunu sanmıyorum, hırsız olduğunu da kanıtlayamıyorum, o yüzden orta yolu seçtim, ama bu ödevi sen yazmış olamazsın bence. Bir başka hocası daha var odada, ona kefil oluyor, iyi yazdığını söylüyor; Ben bilemem, diyor hocası, notu değişmiyor.

165.

Bahailere otostop çekmesinin üzerinden daha bir ay geçmemişken posta kutusunda dolgun, beyaz, adı ve adresi bir etikete elektrikli daktiloyle yazılmış bir zarf buluyor. Almanya'da, yenilerde ortaya çıkmış bir kadın peygamberin yeni dinini tanıtan kapsamlı bir broşür ve onu bu dine katılmaya çağırın, kadın peygamberin imzaladığı bir davet mektubu çıkıyor içinden. İnternetin internet olmasından en az on beş yıl önce bu iki olayın üst üste başına gelmesi, arkadaşlarıyla anlamını tartıştıkları ilginç bir olay oluyor. Almanya'daki yeni peygamberin örgütünün onu nereden bulduğunu, adresini nasıl ele geçirdiklerini, neden ta Türkiye'den birilerini dine katmaya çalıştıklarını sorguluyorlar. Durum onu sonunda o kadar huzursuz ediyor ki, tüm merakına rağmen örgülle iletişime geçmekten cayıyor ve beyaz zarfı içindekilerle birlikte çöpe atıyor.

166.

Büyük tuvallere akrilik çalıştığı dönemde, ikiye iki bir resmi bitirmek üzere – siyah zeminin üstüne patlayan kurşuni bir kuşa benziyor, yapacağı tüm resimler içinde en iyilerinden biri, belki de en iyisi. Sevgilisi geliyor, yemeğin hazır olduğunu söylüyor, saçlarından öpüp çıkıyor, resme bakmadan.

167.

Gilbert & Sullivan operetinden şarkıyı birlikte söylediği çocuğun annesi, oğlanın babasından ayrıldıktan sonra bir gece bir kulüpte bir adamla tanıştığını anlatıyor. Uzun boylu, hoş, kendini iyi taşıyan bir adamdı, diyor, Oturuyordum, yanıma geldi ve dans etmek isteyip istemediğimi sordu, olur dedim. Anlattığına göre uzun uzun dans ediyorlar, aralarında gerçek bir çekim doğuyor; Kulağıma eğilip bana dedi ki, diyor, Burada biraz daha dönersek pistte delik açılacak; o kadar güldüm, o kadar güldüm ki, sonunda evlendik işte – yanındaki koltukta oturan kocası hikayeyi pek çok kereler dinlemiş olmanın verdiği otomatik gülümsemeyle gülümsüyor.

168.

Grease müzikalinden “Beauty School Dropout” çalıyor kocasıyla margarita içtikleri kafede – akli bu şarkıyı ilk kez dinlediği yedinci sınıfa gidiyor, o zamanlar şarkının adının “Beauty School Driver” olduğunu sandığını hatırlıyor ama hemen ardından gözünde çok belirgin bir sahne canlanıyor – okulda dolaplarının önündeler, walkman’inde bu şarkıyı dinlerken yanına bir arkadaşı geliyor, babası Amerikan Pazarı’ndan ona kara üzümlü kutu Fanta’lar getirmiş, o sıralarda üzümlüsü şöyle dursun, Fanta yok, hatta alüminyum kutulu içecek yok Türkiye’de, işte arkadaşı o Fanta’lardan içiyor. O kadar canı çekiyor ki iki buçuk lira teklif ediyor kalanını içmek için, arkadaşı parayı alıyor, kutuyu ona uzatıyor. Kulaklığını kafasına takıyor yeniden, şarkı daha bitmemiş, kutudan küçük bir yudum alıyor, hemen bitirmemeye çalışıyor anlaşılır.

169.

Başkentte büyük ve uluslararası bir sanat fuarına katılıyorlar, kalabalık bir ekiple gidiyorlar, üç gece şehrin lüks otellerinden birinde kalıyorlar sanatçılarıyla birlikte, gün içinde çeşitli etkinliklere katılıyorlar; fuarda satışları izliyorlar, gece de seçkin bir meyhane ya da balıkçı ya da kebabçıda uzun, kimi zaman rezilliklere sahne olan yemekler yiyorlar. Eve dönüş vakti geldiğinde özel araçlarla havalimanına taşıyorlar, indiklerindeyse her sanatçı, ücreti galeri tarafından karşılanmak üzere taksilere biniyor teker teker. Saygın bir adı olan ama yalnızca bir resmi satılan, bunu yine de çok önemseyen ve burnu havada dolaşan, yaşıtı sayılabilecek bir ressam, çantasını ve valizini galerinin asistan kızlarından birine vermiş, kendisi bir eli cebinde, diğerinde telefon, yaylana yaylana taksi durağına doğru yürüyor. Bunu görünce kan beynine sığıyor, kendi eşyalarını oracıkta bırakıp kızın yanına koşturuyor, çantayla valizi alıyor, hızlı adımlarla taksiye doğru yürüyor. Ressam olanları fark edip arkasından sesleniyor, yetişmeye çalışıyor ama o çoktan taksinin bagajını açıp eşyaları yerleştirmiş bile. Sen niye aldın, ben

getirirdim, diyor ressam. Suratına bile bakmıyor kadının, yanından yürüyüp kendi eşyalarına doğru gidiyor.

170.

Üniversitedeyken kullanmaya başladığı, on yıldır da kullandığı deodorant markasının ülkedeki satışının durdurulduğunu, artık getirilmeyeceğini öğrenince hem üzülüyor hem de paniğe kapılıyor – kokusuz kalınca ne yapacak? Yedek bir şişe daha var ama en fazla iki ay idare eder, diyor sevgilisine, Bir çare bulmam lazım. Hemen bilgisayar başına geçiyor, üretici firmanın internet sitesini buluyor -sosyal medya henüz yok- halkla ilişkiler ya da pazarlamadan bir yetkilinin mail adresini bulmaya çalışıyor, beceremeyince doğrudan mektup yazıyor – sayelerinde en az bir sevgilisi tarafından “şehrin en iyi kokan insanı” olarak nitelendirildiğini, yıllardır tenine başka bir deodorant değmediğini anlatıp ülkede satışa devam etmeleri için yalvarıyor. Bir ay kadar sonra firma ona üç şişe deodorant gönderecek ama ülkeden çıkma kararları değişmeyecek.

171.

Liseden mezun olduğu yaz, üniversite sınavına çalışmak için sabah erkenden kalkıyor, yazlığın balkonunda kahvaltısını yiyor, ardından öğlene kadar konu tekrarı yapıp test çözüyor; öğleden sonra deniz. O yaz Oğuz Atay’ı keşfediyor, kumsalın kenarındaki banka oturup, üstünü çıkarıp her gün *Tutunamayanlar* okuyarak güneşleniyor, o kadar eğleniyor ve o kadar çok kahkaha atıyor ki bir-iki hafta içinde kumsalda birkaç kişinin daha elinde aynı kalın cildi görüyor.

172.

Lezbiyen sevgilisi sonunda onunla ilişkisi olduğunu resmi sevgilisine açıklayıp ayrılıyor. Kamyon şoförü gibi irikiyım, “butch” bir kadın bu, akıllı, sivri dilli, kendiyle dalga geçebilen biri – Koşullar böyle olmasaydı çok iyi arkadaş olabilirdik, diyor sevgilisine. Tanıştığı ve birlikte vakit geçirdiği, yüzüne baka baka kazık attığı için kendini daha da kötü hissettiğini söylüyor. Sonunda sevgilisinin sevgilisine mektup yazmaya karar veriyor – utancını, üzüntüsünü, onun sevgilisi olan kadına duyduğu aşkı anlatıyor, böyle olmasını istemediğini ama olmasını da engelleyemediğini söylüyor, affedilmeyeceğini bildiğini ama yine de affedilmeyi istediğini ekliyor. Mektubu sevgilisiyle elden yolluyor; ertesi gün geri geliyor mektup, arka sayfasına cevap yazılmış olarak – Sen kendine hayran iğrenç bir insansın, sürüngenler kadar ahlakın var, bir gün sevgilimi affedeceğim ama seni asla.

173.

Hafta sonu alışverişi yapmak için babasıyla her zamanki şarküteriye gidiyorlar – pazar kahvaltısını hepsi çok seviyor, sabah kalkıp sofrayı birlikte hazırlıyorlar, sonra da annesiyle babasının eski plaklarını dinlerken afiyetle yiyorlar. Şarküterinin sahibi onu çok seviyor, muhabbet ediyor, peynirin tadına baktırıyor. Yine böyle bir alışveriş oluyor – şarküterinin kokusunu içine çekiyor, rengarenk komposto kavanozları gözünü alıyor, dolaptaki söğüşler, mezeler iştahını kabartıyor. Kafasını dolaptan kaldırıp şarküterici amcaya, Ben asla şarküteride çalışamazdım, diyor – ortalığın bir anda buz kestiğini, küçük yaşına rağmen o bile fark ediyor, herkes onun bir cümle daha kurmasını ve iki cümlenin toplamını en azından zararsız bir yere çekmesini, bu cümleyi bu haliyle bırakmayacak nezakete sahip olmasını bekliyor gibi geliyor ona ki, telaşla ekliyor – Yoksa her şeyi ben yerdim, dükkan batardı. Herkes gülüyor.

174.

Yıllık resminden aşık olduğu kızla görüşebilmek için ortak arkadaşlarıyla organizasyonlar yapıyor, onların yaptığı organizasyonlara çağrılmak için yüzüzlük ettiği oluyor. Senaryo çevirmeni bir arkadaşlarının bahçe içindeki evinde buluşuyorlar bir akşam, salata, makarna ve şarap. O sıralarda ufak bir galeride tualsiz resimler olarak adlandırdığı bir diziyi sergilediği için arkadaşları onu kutluyor; aşık olduğu kız bir şey demeyince, Sen beğenmedin galiba, diye kurcalıyor. Yanıtın ne olacağını biliyormuş gibi üzgün bir sesle soruyor bu yarı soruyu. Yoo, diyor kız, Beğenmedim değil ama resimliğinin farkında olan resimlerden pek hoşlanmıyorum bu aralar. Gece devam ediyor.

175.

Bisikletiyle yokuş aşağı gidiyor, hızlanıyor, toprak yolda sarsılıyor.

176.

Astral seyahat yapabildiğini, insanların evine zihinsel olarak gidip kayıp eşyalarını bulabildiğini anlatıyor yeni sevgili olduğu kadın – ondan beş yaş büyük, sert yüzlü, perma saçlı, güzel vücutlu ve o güne kadar tanıdığı en zeki insan. Kadının evindeler, kadın ne istiyorsa o yapıyor, o konuşuluyor – astral seyahat gibi şeylere pabuç bırakan bir insan olmasa da bu konuda sevgilisini kanıt göstermeye davet edemiyor, kadının delilik düzeyindeki zekası karşısında sinmiş gibi davranıyor, bu başına ilk kez geldiği için büyülenmiş gibi kadını seyrediyor, Kendimi korumam lazım, diye içinden tekrar ederek dinliyor kadını. Gecenin bir yarısı dar yatakta sevgilisinin yanında, elle tutulacak kadar

gerçek gelen bir rüyadan uyanıyor – sevgilisinin kaniş cinsi bir köpeği varmış, ölmüş ama hala o evdeymiş, yanına gelip elini yalamış ve kendini sevdirmiş. Sevgilisini uyandırıyor hafifçe dürterek, rüyasını anlatıyor; Üç yıl önce öldü, diyor sevgilisi, yarı uyanık, Seni sevmiş demek, iyiye işaret.

177.

Yurtdışında yaşayan, sadece birkaç defa yüz yüze görüştüğü ama giderek derinleşen bir dostluk kurduğu bir fotoğraf sanatçısı var – yıllar içinde birlikte çalışıyorlar, ortak projeler geliştiriyorlar, birbirlerinin işlerine bakıp eleştiriyorlar ve hemen hep beğeniyorlar, farklı olsalar da benzer şeyler düşünüyorlar sanat hakkında, birbirlerine güveniyorlar, akıl danışıyorlar, dertleşiyorlar. Ne var ki fotoğrafçı dostu uzunca bir süredir kendini çekiyor – yalnız ondan değil, hayattan ve sanattan da. Ayakta kalmak giderek zorlaşıyor yurtdışında, sanatıyla değil zanaatıyla iş buluyor, yorucu ve biteviye birbirine eklenen işler, ama ancak böyle biraz para kazanabiliyor, hep çok çalışmak zorunda, hep yoğun, sağlığı kötüye gidiyor, çabuk sinirlenir oluyor, alinganlaşıyor. Yazıya dayanan, yazıyla süren dostlukları hasar almaya başlıyor, önce yakınlık hissi kayboluyor yazışmalarında, anlatılanlar değişiyor yavaş yavaş, giderek daha dar çizilen sınırlar içinden haberler veriyorlar birbirlerine, yazılanlar kısalıyor, seyrekleşiyor. Üç dört aylık bir sessizlikten sonra fotoğrafçıya bir “ne var ne yok” maili atıyor, epeydir yazamadığı için özür diliyor, kendisinden, işinden ve ülkenin sanat piyasasından haberler veriyor kısa kısa. Daha da kısa bir yanıt alıyor fotoğrafçıdan – Sana ve ailene mutluluk ve sağlık dilerim, diye bitiyor ve bitiriyor aralarındaki iletişimi.

178.

Lise sonun yazında sevgili olduğu ilkokul arkadaşıyla, ayrılmalarından on yıl sonra yeniden bir araya geliyorlar – kızın yazdığı mektupları yanında getiriyor onun evine giderken, kız da onun mektuplarını çıkarıyor derinlerden; balkonda yemek yiyor, şarap içiyor, mektuplardan bölümler okuyor ve kahkahalarla gülüyorlar. Biraz itişiyorlar, biraz zeka yarıştıyorlar, birbirlerini hala çekici buldukları belli, iyi vakit geçiriyor olmaktan da heyecanlanmışlar, ama bu coşkuyla yeniden bir ilişkiye girme hevesi yok gibi ikisinde de. Belki de var. Salona geçiyorlar, yerde oturmuş konuşurlarken ve yeni bir şişe açmışken kapı çalınıyor. Kız kalkıyor, kapıyı açıyor, epeyce uzun kalıyor, alçak sesle konuşuyor, Dedim ya arkadaşım gelecek diye, dediği duyuluyor, Hadi git, endişelenme, yarın konuşuruz. Kapı kapandıktan sonra kaldıkları yerden devam ediyorlar, kız ona yer yatağı yapıyor salonda, Sen de yastığını alıp gelsene, diyor kıza, kız gülümsüyor, Öyle olsa zaten sen yatağa gelirdin, diyor. Ayrı ayrı uyuyorlar. Sabah kız işe gitmeden önce salona geliyor – beyaz bir bluz, gri etek; yanına yatıyor, teselli ödülü gibi sarılıyor ona, Çıkarken kapıyı çek yeter, diyor ve gidiyor. Birbirlerini bir daha görmeyecekler.

179.

Evlenmeden önce, bekar evini kaparken kütüphanesinde büyük bir eleme yapıyor, yeni hayatında yanında olmasını istediği kitapları tek tek seçiyor, diğerlerini duvar dibine yığıyor – neredeyse bin kitaplık bir toplam çıkıyor ortaya. Bir sahaf buluyor kitapları alması için, adam kitapları beğendiğini gizlemiyor, iyi yayınevlerinden iyi kitaplar, İngilizce kitaplar, imzalı kitaplar. Başka bir sahafın telefonda verdiği fiyatın iki katını teklif ediyor, el sıkışıyorlar. Sahaf kamyonetini getirmeye gittikten sonra odaya geri geliyor, adamın özellikle elinde bırakamadığı kitabı alıyor, ithafı okuyor, yüzü buruşuyor, kitabı yığının üstüne fırlatıyor, ışığı kapayıp çıkıyor.

180.

Bir enstalasyon sanatçısının evine yemeğe gidiyor – kadın, kocası, iki çocukları. Sanat dünyası dedikodusuyla geçiyor yemek, çocuklar odalarına gidiyor, üçü masada devam ediyor, sonra adam da izin isteyerek yatıyor. Kadınla kanepeye geçiyorlar, saat ilerliyor, yaklaşıyorlar, dokunmalar sevişmeye dönüşüyor. Yatak odasına geçelim mi, diyor kadın. Kocan? diye soruyor. Sorun olur mu? diyor kadın; omuz silktiğini görünce gülümsüyor, Bence ilk defa böyle sikilecek, geberecek heyecandan, diyor.

181.

The Beatles, “Eleanor Rigby” – ağaçların arasından yürüyor, bir sincap geçiyor önünden, dönüp onu izliyor bir süre, sonra hızla bir ağaca tırmanıyor; sonbahar.

182.

Üniversitenin ilk yılında, liseden bir arkadaşlarının evinde kalıyorlar, altı kişiler, geç saatlere kadar süren muhabbetten sonra salonda bir köşeye serilip uyuyor hepsi. Sabah sekizde, ev sahibi arkadaşlarının sevgilisi geliyor, perdeleri ve pencereleri açınca uyanıyorlar. Onlardan üç yaş büyük kız ama on üç yaş büyük gibi davranıyor, çocukla konuşur gibi konuşuyor onlarla, biraz azarlıyor, biraz dalga geçiyor, sonra sevgilisine diyor ki, Aşkım, akşam üstü alışverişe çıkıp çay bardağı ve kahvaltı tabağı almamız lazım. Hepsi birbirlerine bakıyor o anda, pipileri soğuk suda büzüşmüş gibi.

183.

Babası eve geldiğinde, arabadakileri taşımak için ondan yardım istiyor, birlikte salona sepetler, şampanya şişeleri, çikolata kutuları, paket peynirler, kurutulmuş etler, kravatlar getiriyorlar. İyi bir yıl geçirdik, diye açıklıyor babası, Şirkette çalışanlara yılbaşı sepeti hazırlayacağız yemekten sonra. Sofra kalktıktan sonra çalışmaya başlıyorlar, annesi de katılıyor onlara – her şeyi teker teker hediye kağıdına sarıp sepetlere yerleştiriyorlar, en üste de birer demet kokina koyuyorlar. Annesi bütün bu hediye hikayesini abartılı buluyor, Ne gerek var, şımaracaklar üzüleceksin, diyor, ama babası çok mutlu, gülüyor, şakalaşüyor.

184.

Nişanlısıyla beyaz eşya aldıkları, ev baktıkları bir dönemde, kalabalık bir arkadaş grubuyla gittikleri piknikte aşık oluyor müstakbel kocasına. Birkaç kişi bisiklet kiralayıp orman yolunda gezinirken çocuk önden gidiyor; kendi yanındaki kız, Ben yerim bunu, diyor, gülüyor o da, gözlerini kaçırıyor pedal çeviren bacaklarından. Hava biraz serinleyince futbol maçı yapıyorlar kızlı oğlanlı, çocukla rakip takımdalar, top çocuktayken sürekli karşısına çıkıyor, markaj yapıyor, sert giriyor, özür dileyip yerden kaldırıyor.

185.

On üç yaşında dört arkadaş bayılmaca oynuyorlar – biri kendi çevresinde hızlı hızlı yüz kere dönüyor, sonra nefesini tutuyor, bir diğeri de arkasından sarılıp iki eliyle diyaframına bastırıyor sertçe. Sıra onda, işlemi uyguluyor – kendine geldiğinde yerde, ağlıyor, belli ki debeleniyor, arkadaşları da üstüne yığılmış, onu tutmaya çalışıyor.

186.

Üniversitedeyken sevgilisinin siyah beyaz çıplak fotoğraflarını çekiyor, bir fotoğraf stüdyosunda bastırıyor, evde odasının duvarına asıyor. Akşam büyük olay kopuyor, Bu çocuk niye böyle oldu, diyor babası; Her tarafını gördüğümüz kız bizim yüzümüze nasıl bakacak, diyor annesi; Küçük kardeşi var, onu da mı düşünmüyor, diye söyleniyor babası. Kapalı oda kapısının ardından duyuyor hepsini ama tınmıyor, müziğin sesini biraz daha açıyor sadece, dersini çalışmayı sürdürüyor, fotoğrafları da indirmiyor.

187.

On altı yaşındayken meditasyon ve duyu ötesi algıya kafayı takıyor, telepati yeteneğini geliştirmeye çalışıyor, yattığı yerde kalp atışlarını hızlandırma ve yavaşlatma egzersizleri yapıyor. Bir akşam arkadaşlarıyla birlikte ders çalışırken kanepeye uzanıyor, meditasyon yapmaya başlıyor, beş dakika geçmeden kalbi kulaklarında gümbürdemeye başlıyor. Nabzımı ölçsenize bir, diye sesleniyor arkadaşlarına, içlerinden biri gelip saat tutuyor, Oha, diyor bir dakikanın sonunda, Yüz yetmiş atıyor. Başka biri gelip tekrar ölçüyor, o da yüz altmış altı sayıyor. Hepsi başına toplanıyor, nasıl yaptığını soruyorlar, kesin bir cevap veremiyor ama hoşnutluk var sesinde.

188.

Ülkenin en ciddi sanat dergilerinden birinde çıkan yazısını bilgisayar ekranından okuyor – sanat piyasasında galerilerin ve koleksiyonerlerin manipülasyonlarını, sahte resimlerin bile bile nasıl alınıp satıldığını, yerel piyasada milyonlar eden tabloların neden uluslararası konvertibilitesi olmadığını anlatan bir yazı bu; gençliğin verdiği gözükaralıkla yazılmış, yazanı o piyasadaki silme riski taşıyan bir yazı. Nitekim hemen arkasından okuduğu yazılar ortalığın birbirine girdiğini gösteriyor – mesnetsiz suçlamalar yaptığı, sözünü ettiği türden işlerin yapılmasının mümkün olmadığını, çalıştığı müzeden kovulması gerektiği, şımarık bir yeniyetme olduğu belirtiliyor. Bunları okuduktan sonra boş bir Word belgesi açıyor, Sizi daha da kızdıracağım ama sahte olmayan tablolarınızın da çoğu taklit, diye başlayan, modern ve çağdaş yerli resimlerle onların neredeyse bire bir aynısı ama daha eski döneme ait yabancı resimleri yan yana koyarak analiz eden yeni bir yazı yazıyor. Bir kez okuyor, ufak düzeltmeler yapıyor ve aynı dergiye yolluyor.

189.

İlkokulda hayat bilgisi dersinde sınıfa, evde yaptığı sismografi tanıtıyor – büyük bir silgiye saplanmış bir kurşun kalem, ona lastikle dik olarak tutturulmuş bir tükenmez kalem, bir klasörün kapağına yapıştırılmış kareli bir kağıt. Öğretmenin masasına düzeneği kuruyor – yatay duran tükenmez kalemin karşısına kareli kağıt gelecek şekilde tutuyor klasörü, Deprem olduğunda izi kağıda çıkıyor, diyor, Ne kadar şiddetli olursa çizgiler o kadar büyük oluyor. Deprem yapmak için iki arkadaşı geliyor, masayı sallıyorlar – silgiye takılı kalemler, kağıda çizmeden devriliyor, bir daha deniyorlar ama aynı şey oluyor. Çok güzel yapmışsın, ellerine sağlık, diyor öğretmen, ironisiz; Ama çalışmadı ki öğretmenim, diye itiraz edecek oluyor, Sismografin ilkesini anlamışsın, o kadar aksilik olur, aferin, diyor kadın.

190.

Liseden mezun olduğu yaz, üniversite sınavına çalışmak için sabah erkenden kalkıyor, yazlığın balkonunda kahvaltısını yapıyor, ardından öğlene kadar konu tekrarı yapıp test çözüyor; öğleden sonra deniz. O yaz Oğuz Atay'ı keşfediyor, kumsalın kenarındaki banka oturup, üstünü çıkarıp her gün *Tutunamayanlar* okuyarak çok eğleniyor. Sevgilisi olacak kızın kız kardeşiyle de o bankta tanışıyor; kız da Atay'ı çok sevdiğini anlatıyor. İki üç gün birlikte bankta kitap okuduktan sonra onu krep yemeğe eve çağırıyor, anneleri yok, ablası da yeni gelmiş. Abladan çok hoşlanıyor.

191.

On üç yaşındayken okulda bir dans düzenleniyor, lise partilerinin düzenlendiği spor salonunun yanındaki masa tenisi odasında, günün popüler parçalarının çaldığı bir mini disko. Altıncı sınıftan sekizinci sınıfa kadar, çeşitli ebatlarda elli altmış çocuk, birkaç renkli ışığın karanlığında eğleniyor; ne yaptığını bilenler parmakla gösterilecek kadar az, ama kimsenin bunu önemsemediği yok belli ki. Hızlı parçalar çalınırken kimisi tek başına ya da en iyi arkadaşıyla, çoğu da irili ufaklı çemberlerde zıplayıp duruyor. Slow parçalara geçildiğinde durum değişiyor tabii, kız kıza dans eden birkaç çift var, erkek erkeğe dans eden kimse yok, kız-erkek çiftler çoğunlukta, ama tekrar hızlı parçalara geçilmesini kenarda bekleyen epey çocuk var. Çiftlerdeki yaygın görüntü, aradaki mesafenin kırılğan bir uzlaşmayla belirlenip değiştiğini ve yeniden belirlendiğini ortaya koyuyor – kızlar ellerini oğlanların omuzlarına neredeyse kol mesafesinde koymuşken, oğlanlar da yine aynı mesafeden kızların bellerini neredeyse dokunmadan tutuyor. O da dans edenler arasında – kendinden bir baş uzun bir kız var karşısında, uzun saçlı, erken gelişmiş. Kız diğer kızlar gibi en az hareketle slow dansı tamamlamaya kararlı görünüyor, o ise omuzlarını tahterevalli gibi bir aşağı bir yukarı oynatarak, bel hareketleriyle de omuzlarına eşlik ederek dans ediyor kıza tutunarak – anlaşılan kızın iri memelerine sürtünmek için yapıyor bütün bunları.

192.

Kızı on yaşındayken gezegenleri, uyduları, güneş sistemini anlatmasını istiyor ondan, laf lafı açıyor, uzaydan, çok uzaktaki yıldızlardan, galaksilerden, kara deliklerden, evrenin ne kadar büyük olduğundan, başka canlı formlarından, farklı uygarlıkların nasıl olabileceğinden konuşuyorlar uzun uzun. Heyecanı ve konuya duyduğu ilgi sesinden belli oluyor, kızına da bulaşmış olmalı ki bunlar, birkaç gün sonra odasında okul kütüphanesinden aldığı bol resimli bir uzay kitabı buluyor. Kitaba bakarken gözleri buğulanıyor.

193.

On dört yaşındayken yazın, yurtdışına bir dil okuluna gidiyor, üç hafta boyunca bir ailenin yanında kalıyor. Baba emekli karate hocası, anne tezgahçı, iki de oğulları var, biri onun yaşında, küçük olansa beş. Yaşıtı oğlan sürekli onunla rekabet ediyor, küçük arka bahçede futbol ve badminton maçı yapıp yenilince sıra satranca geliyor. Oğlan satrançta sınıf birincisi olduğunu anlatıyor taşları dizerlerken, o bir şey demiyor – sevdiği, oynadığı bir oyun değil satranç, dayısının satranç problemleri kitabındaki oyun sonlarını çözmeyi seviyor, bir de çoban matını biliyor, o kadar. Beyaz taşları o aldığı için çoban matı açılışı yapıyor zaten, oğlan bir önlem almıyor, oyun da başladığı gibi bitiyor. Mat oluverince oğlanın hevesi kursağında kalıyor, rövanş istiyor ama o kabul etmiyor. O günden sonra bir daha satranç oynamayacak, ısrar edenlere bu hikayeyi anlatıp zirvede bıraktığını söyleyecek.

194.

Yüksek lisansta aldığı sanat tarihi dersinin final ödevinde Osmanlı minyatürlerindeki saray ve şehir betimleriyle Rönesans'ın ideal şehir resimlerini ve ütopya gravürlerini karşılaştırıyor. Dersin hocası tarih bölümünün başkanı, altmış yaşlarında ünlü bir profesör; notları idareye teslim etmeden onu odasına çağırıyor. Bu ödevden sana B veriyorum, diyor, ya dahisin ya da hırsız, dahi olduğunu sanmıyorum, hırsız olduğunu da kanıtlayamıyorum, o yüzden orta yolu seçtim, anlaştık mı? Daha sonra sık sık anlatacağı güzellikte bir hikaye olduğundan mıdır, gülümsüyor, Siz bilirsiniz hocam, diyor, benim için fark etmez.

195.

Venedik'in dar ve eski sokaklarında yürüyor, kocası önden gitmiş, sis.

196.

İlk işinden yedi yıl sonunda ayrıldığında, birkaç sanatçı, küratör ve sanat yönetmeni arkadaşını da yanına alıp Kooperatif Otonom Post-piyasa Sanat – KOPSAN adında bir kooperatif kuruyor. Bir yandan kendi üretimlerini sergilemek, bir yandan da kişi ve kurumların sanatsal gereksinimlerini karşılamak, başka bir deyişle siparişe iş yapmak için oluşturdukları bir yapı bu. İlk yönetim kurulu toplantılarında gündem maddesi olarak konuşulan konular arasında kooperatifin amaçları ve faaliyet alanlarının yanı sıra, işin akçeli kısmı da var. Bütün gelirlerden kooperatif giderleri için yüzde beş ayırmayı, kalanı

da işi bizzat yapanlar arasında paylaştırmayı öneriyor, alkışlarla kabul ediliyor. Herkes keyifli, sanki geçinmek için değil oyun olsun diye yapılan bir işmiş gibi davranıyor.

197.

Eski bir şehirlerarası otobüste, koridorun hemen başında, şoförün biraz gerisinde duruyor, Köprü'nün altında inebilir miyim, diyor şoföre. Adam cevap vermiyor, otobüs yola devam ediyor, köprüyü geçiyorlar. Köprü'nün altında inecektim, diyor tekrar, sesi titriyor. Adam durmuyor. İnebilir miyim, diyor, sesini iyice yükselterek. Ağır ağır sağ şeride geçiyor şoför, inmek istediği yerin herhalde iki kilometre ilerisinde duruyor. Adama, otobüse, dünyaya söz geçirememenin hırsıyla olsa gerek, hızlı hızlı nefes alarak ağlıyor otobüsten inerken, pilili ekose eteğini düzeltiyor bir yandan.

198.

Altıncı sınıfta, İngilizce dersinde hoca, zengin olsalar ne yapacaklarını soruyor. El kaldırıyor, söz verilince de, I would buy the yellow Rolls-Royce, diyor. Hoca düzeltiyor onu, A yellow Rolls-Royce, diyor, "a"yı vurgulayarak. Gözünün önüne pazar sabahı izlediği filmdeki sarı Rolls-Royce geliyor – kendi aklı, kişiliği, hayat hikayesi olan bir otomobil bu. Kastettiği herhangi bir sarı Rolls-Royce değil, o filmdeki Rolls-Royce, ama bunu anlatacak kadar İngilizcesi olmadığı için dersin kalanını ses çıkarmadan dinliyor.

199.

Sabah kapı ziliyle uyanıyor, yanında bir süredir seviştiği reklamcı çocuk. Kapıya gidiyor, aşağıdan çalındığını görünce diyafondan, Kim o, diye soruyor, yeni ayrıldığı sevgilisinin sesini duyunca, Bir dakika, geliyorum, diyerek üstüne bir şeyler geçirip aşağı iniyor, çocuğun yanından hışımla yürüyerek geçiyor, bir yandan da söyleniyor, Sabah sabah haber vermeden nasıl kapıma dayanırsın, ne biçim insansın. Çocuk özür diliyor, onu özlediğini söylüyor, Yeniden deneyemez miyiz, diye soruyor. Kesin bir dille reddediyor bu isteği, deneyebilecekleri noktayı geçtiklerini, yürümediğini, daha fazla uğraşılacak bir şey kalmadığını anlatıyor, hiç yumuşamıyor sesi. Çocuk ağlamaya başlıyor, sakallı yüzü kızarıp şişiyor. Yanlarından geçenler tuhaf tuhaf bakıyor onlara. Böyle iskeleye kadar gidiyorlar, çocuğu paketleyip yolluyor, yatakta bıraktığı çocuğun yanına dönüyor. Kim geldi, nereye gittin, ne oldu gibi sorular sormuyor çocuk hiç, ama yaktan kalkarlarken, Biz neyiz şimdi, diyor, Sevgilin var mı dediklerinde seni söyleyebilir miyim? Yok, diye cevap veriyor yumuşak bir sesle. Anladım, diyor çocuk.

200.

Charlie Haden ve Pat Metheny, *Beyond the Missouri Sky*'dan "Spiritual" – kızı düşmesin diye kolundan tutup dirseğini çıkardığında gittikleri hastane, acil servis.

201.

Önce sağ eli tutmaz oluyor, sonra konuşması bozuluyor, her şeye bağıyor, asabileşiyor. Hastane tetkikleri sonucunda beyin kanseri olduğunu öğreniyor. Bir yıl ömür biçiyor doktor, Ameliyatla kendinizi yormayın, sevdiklerinizle birlikte olun, diyor. Kocasını ve hala küçücük bir çocuk olan kızını bunu kabul etmiyor kesinlikle. İyi bir beyin cerrahı bulunuyor; ameliyat iyi geçiyor cerrahın demesine göre, eli ve konuşması gerçekten de düzeliyor. Hastaneden çıkışının on ikinci gecesinde, uyanıp ışığı yakıyor ve yatak odasının duvarlarında tespih gibi dizilmiş binlerce böcek görüyor. Kanserinin büyük bir hınçla geri geldiğini söylüyor kocasına, o da sabah yeni bir doktordan randevu ayarlamaya çalışıyor. Hızlıca giyiniyor, tanımadığı bir eczaneye giriyor ve vaktiyle bir doktor arkadaşından adını öğrendiği üç reçetesiz ilaç alıyor. İşi uzatmanın alemi yok, diyor kendi kendine, Ömür dediğin bir an, zamanın en kısa hali.

202.

Bir kış akşamı, ışıklarla donatılmış bir caddede, bir mağazanın önündeki bankta oturuyor. Yirmili yaşlarında iki kadın geliyor yanına, Afedersiniz, diyor biri, Çok şıksınız, moda tasarımcısı mısınız? Gülümsüyor, teşekkür ediyor, Yok canım, ne tasarımcısı, diyor. Ayakkabıları, pantolonu, mantosu, şapkası renk uyumu, tarzı hakkında uzun uzun konuşuyorlar, nerelerden alışveriş yaptığını öğrenmek istiyorlar, bazı markaları duyunca şaşırıyorlar. Tabii, diyor, Ucuz olması zevksiz olacağı anlamına gelmiyor, bazen bir mağazadan öyle parçaları yan yana getiriyorum ki kasadaki kızlar bile şaşırıyor, Bu kombini nasıl yaptınız, diyorlar.

203.

Yurtdışında yaşayan bir arkadaşı arıyor onu geç saatte; kocasından ayrılmış, çocuğuna tek başına bakmaya çalışıyor, işi yok, ailesinden de eski kocasından da destek alamıyor çocuk için bile, beş parasız kalmış, çocuğun okul taksiti yaklaşıyor. Uzun uzun konuşuyorlar, onda da para yok, ama kimden istenebileceğini bulmaya çalışıyorlar. Bence delilik ediyorsun, diyor, Oralarda tek başına, elinde hiçbir şey yokken varolacağım diye direnme artık, İstanbul'a gel, daha çok imkan, daha çok tanıdık var, daha ucuz, burada bir şeyler yapman daha kolay, bizim de yardım etmemiz daha kolay. Arkadaşı

teşekkür ediyor bu akıl için ama kararlı, orada kalacağını ve başaracağını, kızını da en zor ve en parasız işlerde çalışması gerekse bile okutacağını, dönmeyeceğini söylüyor. Gerçekten de dediğini yapacak ve bunun imkansız olduğunu düşünen arkadaşlarını haksız çıkaracak; otobüs biletinden tasarruf etmek zorunda kalsa da kızının orada gerçek anlamda yeşermesini sağlayacak bir eğitim alması için didinecek.

204.

Babasının ölümünden sonra tek başına kalan, eski evini kapayıp yeni bir eve çıkan ve bir sosyal kelebeğe dönüşen annesini ziyarete gidiyor, kızıyla. Kadın torununu çok seviyor, yumuşacık bir sesle konuşuyor onunla, her istediğini yapıyor, ne isterse istesin yapacağını ve gerekirse bunu kendi çocuğundan saklayacağını da saklamıyor. Yemekler yeniyor, tatlılar yeniyor, kahveleri o yapıyor. Annane, diyor kızı, Ben de kahve içebilir miyim? Olur yavrum, diyecek oluyor kadın, ama kızının suratını görünce, Ben sana sütlü kahve yapayım, diye düzeltiyor. Ama sütlü kahveyle fal bakılmaz ki, diye itiraz ediyor kız, Ben fal baktırmak istiyorum. Sen nereden öğrendin fal filan, diye soruyor kızına, Bilemez miyim, diyor kızı, sesi titrek. Annane araya giriyor, Yavrucum ben artık fal bakmıyorum zaten, diyor, Yıllar önce bıraktım, sen tanımadın, daha doğmamıştın, benim bir kız kardeşim vardı, o bir gün fal baktırdı bana, Allah affetsin öldüğünü gördüm falda, ona söylemedim tabii ama anladı kötü bir şey olduğunu, ısrar etti ama demedim bir şey, Okuyamadım falı ona, sinirlendim dedim, iki ay sonra beyin kanamasından kaybettik, Allah rahmet eylesin, bir daha tövbe dedim. Küçük kız şaşkın bir ifadeyle, ses çıkarmadan dinliyor. O ise annesine bakmadan ama ondan yana, Too much information, diyor.

205.

Üniversitedeyken Fransızca kursuna gitmeye başlıyor, öğretmenleri havalı bir kadın, Fransız, onu hep İngilizce düşünmekten hata yaptığını söyleyerek uyarıyor, ama iyi bir öğrenci olduğu ve sınıfın enerjisini yükselttiği için seviyor da. Kurun son dersine Fransız kırmızı şarap ve Camembert peyniri getiriyor öğretmen, gitarı da var, ikisi birlikte derste işledikleri “Petites Boites” şarkısını söylüyor, sınıftakiler de hatırladıkları kadarıyla katılıyor şarkıya. Sonrasında epeyce konuşuyorlar, kadın bir roman yazdığını, İstanbul’da tanıdığı insanları ve ilişkilerini anlattığını söylüyor, kronolojik sırayla değil de çağrışımlarla, sahne sahne kurulan bir roman; adını merak edince, Pişmanlıklar Kenti, diyor. Bizi de yazıyor musunuz, diye soruyor gülümseyerek ve sınıftakileri göstererek; kadın gözlerinin içine bakıyor, Henüz değil, ama belli de olmaz, diyor.

206.

Kızı beş yaşındayken dinozorlara merak sarıyor pek çok çocuk gibi; dönemini, bulunduğu coğrafyayı, fiziksel özelliklerini, etobur mu otobur mu olduğunu, adının nereden geldiğini bildiği yüze yakın dinozor var, birkaç günde bir de dinozorların nasıl yok olduğunu dinlemek istiyor, hemen her dinleyişinde kafasına takılan yeni şeyler oluyor. En üzüldüğü şeylerden biri, New York'taki Doğa Tarihi Müzesi'ni gezdiklerinde çok küçük olması ve hiçbir şey hatırlamaması. Günümüz kuşlarının (örneğin tavuğun) dinozorların (örneğin T-Rex'in) soyundan geldiğini söylediğinde ve belki de dinozorların tüylü olduğunu, hatta bir kazıda bir dinozor tüyü bulunduğunu anlattığında kızının gözünden bir perde kalktığına tanık oluyor. En gururla hatırladığı anlarından biri bu olacak kızıyla ilgili.

207.

Platonik aşkı bir yıllığına yurtdışına gidince seferberlik ilan ediyor, daha önce de mektuplarıyla kalp kazanmayı becermiş olmanın verdiği bir özgüven de var belli ki, kıza coşkulu, komik, heyecanlı mektuplar yazıyor uzun uzun. Kız da ona o kadar sık olmamakla birlikte güzel mektuplar gönderiyor. Yaz yaklaştığında kıza son mektubu bir kaset olarak kaydediyor – uzun dalgadan yayın yapan radyo istasyonlarının çaldığı acayip müziklerden fon yapıyor, taklitler ve komiklikler gırla, sonunda da baklayı ağzından çıkarıyor: Bir yıldır seni düşünmediğim gün, rüyamda seni görmek için dua etmediğim gece, hayatımda olmandan duyduğum sevinçle uyanmadığım sabah yok, haydi gel artık, gel ve geceyi anlat bana, bütün şehir seni bekliyor, en çok ben.

208.

İnanılmaz bir rüzgar onu alıp uçuracakmış gibi esiyor New York'ta; bir elektrik direğine sarılıp rüzgarın biraz dinmesini bekliyor.

209.

İlkokuldan mezun olduğunda büyükdaysının hediye ettiği daktilonun başına oturmuş, Milli Eğitim Bakanlığı'na açık mektup yazıyor on birinci sınıftayken. Müfredattaki resim derslerinin yetersizliğinden, yaratıcılığı besleyecek bir çizgi izlenmemesinden, farklı sanat dallarının temel tekniklerinin ve malzeme bilgisinin verilmemesinden, hocaların ve yazılı kaynakların yetersizliğinden yakınıyor; sanat tarihinin yalnızca ezberlenecek adlar ve tarihler olmaktan çıkarılmasını istiyor. Mektubu ailesinin okuduğu gazetenin okur köşesine yolluyor. Bir sabah kahvaltı için mutfağa girdiğinde babasının, elindeki gazeteden yazıyı annesine okuduğunu görüyor. Bu ülkenin çocukları, geleceği bu

derslerle mi kuracak, diye bitiyor yazı. Babası gazeteyi masaya bırakıyor, Aferin be, diyerek sarılıyor ona, Aferin be. Annesi yumurtasını tabağına koyarken, Öğretmenlerin kızmayacak inşallah, diyor.

210.

On yaşındayken, annesinin kuzinlerinin yazlığına gidiyorlar – iki kuzin de annesinden epey küçük, ona abla diyorlar, kendisinden de ancak altı-sekiz yaş büyükler. Kahvaltıdan sonra hep beraber denize inmek üzere hazırlanıyorlar; mayosunu hemen giyiyor, havlusunu alıp kapı girişindeki küçük tabureye oturuyor, diğerlerinin gelmesini bekliyor. O sırada büyük olan kuzin koridordan ona doğru geliyor, ışığı arkasına almış; kısa eteğinin altından uzayan bacaklarına takılıyor gözü. Kuzin gülümsüyor, yanına gelince, Sen bacak mı seviyorsun, diyor. Cevap veremiyor, başını aşağı yukarı sallıyor sadece. Biraz dokun istersen, diyor kız, o da çekine çekine sağ dizinin biraz üstüne koyuyor elini. Güzel miymiş, diye soruyor kız; Güzelmiş, diyor zor duyulur bir sesle. Bu kez kız bir şey demeden elini tutuyor, yukarı çekiyor, bikinisinin altına dokunduruyor, Bu güzel miymiş, diyor, gülererek saçlarını okşuyor ve yanından geçip sokağa çıkıyor.

211.

Beşinci sınıfta kolejlere giriş sınavına hazırlık dersleri aldığı öğretmenin otuzlu yaşlarda bir kızı var; annesiyle babası onu ders bitiminde almaya geldiğinde öğretmeni onlara çay ikram ederken kızı da salonda onlarla oturuyor, babasına ne iş yaptığını soruyor, işçilerin çalışma koşullarını sorguluyor, onların neden şirkete ortak yapılmadığını öğrenmek istiyor. Aldığı cevaplar belli ki onu tatmin etmiyor, sesi yükseliyor, Siz sosyal adalet nedir biliyor musunuz, diye soruyor azarlarcasına. Babası başını sallıyor hafif mahcup, Hayır bilmiyorum, diye itiraf ediyor. Öğretmeni müdahil oluyor bu noktada, ama kızmadan – Hadi kızım, yeter artık, diyor, Kitaplardan okuduğun şeyleri başkalarına satma.

212.

Nefes nefese yanına uzanıyor astral seyahat yapan sevgilisinin. İşte seks bu, diyor sevgilisi, ensesindeki saçları toplayarak. Havadan sudan konuşuyorlar, ortak bir tanıdıklarının dedikodusunu yapıyorlar, ama omzuna ufak bir öpücük kondurunca parlıyor sevgilisi, avaz avaz söylenmeye başlıyor, Ben seksten hoşlanmak zorunda mıyım, ben marjinal olmak zorunda mıyım, yeter artık. Diyecek tek kelime bulamıyor, öyle bakıyor; sonra ikisi de konuşmadan, birbirlerine bakmadan giyiniyor, aynı sessizlik içinde evden çıkıyorlar.

213.

İlk işine yeni girmişken, ünlü bir ressamın evine gidip sergi kataloğunda kullanılacak desenleri alması isteniyor. Bir fotoğraf stüdyosuna bastırıldığı siyah beyaz bina detayı fotoğraflarını yol üstünde aldıktan sonra adamın deniz kıyısındaki evine gidiyor. Kapıyı tanımadığı bir adam açıyor – genç, yakışıklı, boxer şortu dışında çıplak. İçeri buyur ediyor onu, o sırada bornozuyla ressam giriyor salona, epey seyrelmiş saçlarını havluyla şöyle bir kurulayıp edepli bir şekilde kanepeye oturuyor, ona da yer gösteriyor. Şortlu adam kahve yaparken sergi mekanından bahsediyorlar, galeri sahibine laf sokuyor ressam, onun ne zamandır galeride olduğunu, ne iş yaptığını öğrenmek istiyor, o konuşurken şortlu adama kahvenin hala olup olmadığını soruyor. Aslında fotoğrafla uğraşıyorum şu aralar, diye anlatıyor ressama, Gelmeden önce bir serimi bastırdım – sırt çantasına işaret ediyor. Göster bakalım, diyor ressam, kahveleri getiren şortlu adam gülüyor, Sen de üstüne bir şey giy artık bebeğim, diyor ressam ona. Fotoğraflardan birini beğenince, Size hediye edebilir miyim, diyor ressama, hoşuna gidiyor adamın, Arkasını imzala ama, diyor. Heyecanlanıyor, ne yazacağını bilemiyor, vakit geçiyor, ressam sıkılıyor, Adını soyadını yaz, tarih imza at, oldu işte, diyor. Aynen dediği gibi yapıyor, uzatıyor sonra fotoğrafı. Sen ne için gelmiştin buraya, diye konuya dönüyor ressam, desen meselesini hatırlıyor; Bak şurada, konsolun üstündeki beyaz zarfta duruyorlar, al o zarfı öylece, diyor. Gidip zarfı alıyor, ressama dönüyor, ressam şortlu -ve artık tişörtlü- adamla samimi samimi bir şeyler konuşmaya dalmış; Ben sizi daha fazla rahatsız etmeyeyim, diyor, Tamam, diyor ressam oturduğu yerden; Galeride görüşürüz, çav, diye ekliyor.

214.

Rüyasında kendini aynada görüyor ama gördüğü o değil – sakallı, pembe yanaklı, iri yarı bir adam.

215.

Kızı basket dersi almak istediği için bir kulübe üye oluyorlar, dersten sonra o da kızıyla biraz oynamak için sahaya çıkıyor. Bir anda bir görüntü canlanıyor gözünde – altıncı sınıftan bir arkadaşıyla okulun sahasında şut atıyorlar, bir süre sonra arkadaşı ona, Sen basket dersi aldın mı, diye soruyor. O görüntünün içinden de başka bir görüntü çıkıyor, yine altıncı sınıfta başka bazı arkadaşları ve anneleri var, son İngilizce sınavından alınan notlar konuşuluyor, herkes kırık almışken onun notu altı; annelerden biri ona, Sen özel ders aldın mı, diye soruyor. Görüntülerden geri geliyor, kızı karşısında, defans yapıyor; başının üzerinden şut atıyor, basket oluyor. Kızı, Vay, anne, diyor. Eskiden iyi oynardım ben, diyor kızına, Ya da bana öyle geliyordu, topun nasıl tutulacağını bile bilmiyordum.

216.

Müzenin halkla ilişkilerini yöneten kadın, arşiv sorumlusu sevgilisinin de yakın arkadaşı, ama ikisinden de on yaş kadar büyük. İkisi kahve içiyor kadının odasında, pencere kenarındalar, dışarı bakıyorlar. Sen çok hoş bir herif olacaksın ileride, diyor kadın, Şimdi de hoşsun da böyle biraz yaşlanıp saçların dökülünce filan, oturaklı bir adam olacaksın.

217.

Çağdaş Türk sanatı dosyası yapması için Almanya'da çıkan bir sanat dergisinden davet alıyor; temsil gücü yüksek bir seçki yapıyor, kapsamlı bir sunuş yazısı yazıyor ve üç tanınmış sanat eleştirmeninden ek yazılarla dosyayı dergiye gönderiyor. Derginin editörü olan altmış yaşlarındaki kadınla daha önceki bienallerden tanışıyorlar; derginin lansmanı ve etkinlikler için kadın onu Hamburg'a davet ediyor, havalimanında karşılıyor, evinde ağırlıyor. İlk akşam yakın arkadaş çevresine -hepsi dergiden- bir yemek veriyor, o da yemeğe katkı olsun diye köz patlıcanlı ve kapyta biberli bir bahçe salatası yapmayı öneriyor, kadın çok seviniyor. Birlikte mutfakta yemek hazırlarlarken bir yandan da birer kadeh blush şarap içip Türkiye'deki ve Almanya'daki sanat camiasından komik hikayeler anlatıyorlar birbirlerine. Patlıcanları ocakta közlerken çıkan kokuya bayılıyor kadın, salataya sarımsak ve limonla sos yapmasına şaşırıyor, güney mutfağıyla kuzey mutfağını karşılaştırmaya başlıyorlar böylece. Kapyalar gözüne az geldiği için son bir biber daha közlerken elini yakıyor. Kadın paniğe kapılıyor, evde yanık ilacı olmadığını söylüyor, ambulans çağırmaya kalkıyor. Sakin ol, diyor kadına, biraz ekmek istiyor; kadın anlamaz gözlerle ona bakıyor ama ekmeği de getiriyor; kadından aldığı ekmeğin içini ayırıp çiğniyor, sonra da yanan parmaklarına sarıyor, Annanem öğretmişti bunu bana çocukken, hemen acısını alır, su toplamasını önler, diyor. Kadın ellerini göğsüne bastırıyor, Ne bilgelik, diyor, gözleri kocaman.

218.

Depremden sonra katıldığı kurtarma çalışması sırasında göçük altında gördüğü ilk ceset bir kadına ait – yatağındayken ev üstüne çökmüş, yalnızca gri kafası açıkta.

219.

On yedi yaşındayken yazın, uzun atlamaya merak sarıyor. Saat kurup sekizde kalkıyor sabahları, kahvaltı etmeden sahile iniyor, elinde mezurayla. Şezlongların konuştuğu

betondan koşarak kuma atlıyor, düşeceği yerin kenarında mezura duruyor, olimpiyatlardaki gibi ölçüm yapabiliyor böylece; atladıktan sonra kumu düzeltiyor. Şortla değil eşofman altıyla atladığı için hızı biraz kesiliyor. Hemen her gün bir öncekinden dört beş santim ileri atlıyor, eve döndüğünde gardırobunun kapısının içine yapıştırdığı çizelgeye işliyor atlayışlarını. Bir süre sonra kumsala yakın blokta oturan ve o saatte kahvaltı yapan ihtiyarlar onu izlemeye, gelmediği günün hesabını sormaya, iyi atlayışlarını alkışlamaya başlıyor; Bacaklarını bisiklete biner gibi çevir, daha uzağa atlarsın, diye akıl veriyor biri. El sallıyor onlara antrenman bitiminde.

220.

On bir yaşındaki kızı bir gün okuldan eve başı pansumanlı dönüyor; ne olduğunu sorduğunda sınıftaki bir grup oğlanın, uzun teneffüste bahçedelerken onun da dahil olduğu beş kişilik kız grubunu taşıdığını öğreniyor. Oğlanlar kızın yakın arkadaşları, birbirlerinin doğum günlerine gidiyorlar, annelerini tanıyor. Sonra ne olduğunu, oğlanlara ceza verilip verilmediğini soruyor kızına, okul müdürünün çocukları dersten alıp sıraya dizdiğini ve taş attıkları ellerine cetvelle vurduğunu söylüyor kızı. O sırada telefon çalıyor, gruptaki diğer kızlardan birinin annesi arayan. Evet evet, biliyorum, anlattı bizimki şimdi, diyor, Fakat oğlanları cetvelle dövmüş o müdür olacak kadın, hangi yıldayız, inanmadım, bizim zamanımızda olurdu böyle şeyler.

221.

Üniversitenin son senesinde bir gece sevgilisiyle onun evine giderken yaşlıca bir kadın geliyor yanlarına, bir apartman adı verip nerede olduğunu biliyorlar mı diye soruyor. Apartman adıyla bilmek zor teyzecim, diyor ama sevgilisi tarif etmeye başlıyor, İleriden sola sapacaksınız, sağdan altı sokak sayıp altıncısına gireceksiniz, sonra sağdan iki sokak sayıp ikincisine gireceksiniz, soldan ikinci apartman, diyor. Yuh, diyor sevgilisine alçak sesle. Evladım siz mühendis misiniz, diye soruyor kadın, başını sallıyor sevgilisi; Benim oğlum da mühendis, diye devam ediyor kadın, oradan biliyorum.

222.

Henry Purcell, “Abdelazar Suite – Rondo” – sehpa cilalıyor balkonda.

223.

Hastanenin otoparkında arabaya biniyorlar kocasıyla. Henüz çok uzaklaşmamışken, Ben testlerin sonucunun ne çıkacağını biliyorum, diyor. Yapma be yavrum, nereden biliyorsun, diyor kocası; Gayet iyi biliyorum, sen de biliyorsun, kabul etmek istemiyorsun, diyor, Ben gittikten sonra bu kızın okumasını sağla, kafası çalışıyor, yaratıcı bir işler yapabilir, bilimsel bir şeyler yapabilir, üniversitede -, derken sözünü kesiyor kocası, Saçmalama allahaşkına, migren çıkacak, egzama çıkacak, öyle bir şey çıkacak, diyor. Sessiz devam ediyorlar bir süre. Annesiz bırakma, diyor sonra. Ya ne olur yapma şöyle, diye yalvarıyor kocası, Ne olur be tatlım. Yine sessizlik. Annesiz kalmak çok kötü, annesiz kalmasın, beni unutmasın tabii ama annesiz kalmasın, diyor sonra. Kocası cevap vermiyor.

224.

Anaokulunda tatlı bir kız var, adı Dilara. Çocuklar onunla “Dilara, sigara” diye dalga geçiyor, “sigara”nın ikinci hecesini uzatarak; kız herhalde çocukların söylediği şeye değil, niyetlerine üzüyor ve ağlamaya başlıyor. O da çocuk korosunun üyelerinden biri, ama Dilara’yı gözü yaşlı görünce o da üzüyor, korodan ayrılıyor, arkadaşını bahçenin başka bir köşesine götürüyor, birlikte bir oyun başlatıyorlar kendi aralarında. İyi arkadaş oluyorlar, ama bu kez de onların nişanlandığını söyleyerek dalga geçiyor arkadaşları, nedense bu laf çok koyuyor ona, kızla arkadaşlık etmeyi bırakıyor.

225.

Üniversitedeyken, yazın annesi babası evde yokken, sevgilisi olan çocuk onda kalıyorken bir kız arkadaşı geliyor kahvaltıya. Mutfaktalar, kız masada oturuyor, o ve sevgilisi sofrayı kuruyorlar, bir yandan da muhabbet ediyorlar. O domatesleri, hıyarları yıkayıp dilimlerken sevgilisi peynir tabağını hazırlıyor, zeytinlere yağ ve kekik döküyor; o omlet yaparken sevgilisi ekmek kızartıp kahveyi koyuyor. Güneşli bir gün, ufak ama aydınlık bir mutfak. Tezgahta yan yana çalışıyorlar, gidip geliyorlar buzdolabıyla masa arasında, kıza laf yetiştiriyorlar. Sonunda her şey sofraya yerleşiyor, kahveler kupalara dolduruluyor, hep birlikte oturup yemeğe başlıyorlar neşeyle. Ne var ki kız giderek daha az konuşuyor, yemeyi de bırakıyor, onlara bakıp konuşmadan dinlemekle yetiniyor, soru sorulursa kısa cevaplarla geçiştiriyor. Salata alsana biraz, diyor arkadaşına, Omletine de dokunmamışsın. Kız derin bir nefes alıyor, Dayanamayacağım, diyor. Neye, diye soruyor sevgilisi şaşkınlıkla. Aranızdaki cinsel enerjiye, diyor kız, Resmen yordunuz beni. Ne yaptık ki, ne oldu, diye itiraz edecek oluyor; Bir şey yapmanız gerekmiyor zaten, havadaki elektrik yetiyor, diyor kız, sofradan kalkıyor, ayakkabılarını giyip gidiyor.

226.

Otuzlu yaşlarının başında, yıllardır görmediği eski platonik aşkıyla bir akşam “çıkıyorlar” – kahve için buluşuyorlar, sonra güzel bir yemek yiyorlar, bir İran filmine giriyorlar, filmden çıkınca bir de dondurmali kazandibi sefası yapıyorlar. Gece boyunca gerilimsiz, dostça, yılların verdiği yakınlıkla sohbet ediyorlar, gerçek şeyler konuşuyorlar, havadan sudan da konuşuyorlar. Gecenin sonunda birbirlerine sarılarak ayrılıyorlar. Bu son görüşmeleri.

227.

Sekiz yaşındayken yazın, nenesinin -annanesinin annesinin- bahçe içindeki evine gidiyor, onunla konuşmayı çok seviyor, birlikte fasulye ayıklıyorlar, sonra bahçeye çıkıyorlar, ağacın gölgesindeki ufak ahşap masaya oturuyorlar, nenesi üzüm getiriyor koca bir kap, bir yandan üzüm yerken bir yandan sınıfındaki çocukları konuşuyorlar. O üzümleri salkımından teker teker koparıp küçük tabağına dolduruyor, nenesiyse salkımı ağzına götürerek. Tam öğretmeninden bahsetmeye başladığı sırada nenesi acıyla haykırıyor - ağzı dolu olduğu için tam da haykıramıyor aslında, boğuk ama yüksek bir ses çıkarıyor, ağzındakileri yaşlı eline çıkarıyor. Merakla bakıyor nenesinin avucuna, büyük bir şaşkınlıkla bir arı görüyor yarı çiğnenmiş üzümlerin arasında, hala bir kanadı oynuyor. Çok korkuyor, Nenecim iyi misin, ölecek misin, diyor gözleri dolarak. Nenesi gülüyor, mutfağa gidiyor, o da peşinden – eski buzdolabının buzluğundan buz kabını alıyor, musluğa tutup biraz eritiyor, bir küp alıp ağzına atıyor. Geçer şimdi, merak etme güzelim, diyor yarım yamalak.

228.

Yüksek lisansta asistanken rektörün sekreteri nefes nefese bölümdeki odasına giriyor, rektörün derhal onu görmek istediğini söylüyor, telefona neden cevap vermediğini soruyor, birlikte rektörlük binasına gidiyorlar. Rektör öfkeden kudurmuş durumda, elinde okul dergilerinden birini sallayarak, Bu nasıl rezalet, diye bağırıyor, Siz kendinizi ne sanıyorsunuz, nasıl böyle bir yazı yazarsınız, nasıl yayımlarsınız, kimden izin aldınız? Şaşıyor adamın bu tepkisine, destursuz azarına, kendisi otururken ona bir koltuk göstermeyip ayakta dikişine. Kimseden almadım, yazı yazmak için izin istemem gerektiğini bilmiyordum, diyor soğukkanlılıkla. Tabii ki isteyeceksiniz, tabii ki isteyeceksiniz, diyor rektör daha da öfkelenerek, sonra çark ediyor, Doğru dürüst bir şey yazsanız istemenize gerek kalmaz, ama okulun varlığını, okulun geleceğini tehlikeye atacak bir şey yazıyorsanız bir zahmet soracaksınız, sormaya bile gerek kalmaması lazım, kendiniz akıl edeceksiniz yazmamanız gerektiğini. Siz tarihçi misiniz, diye soruyor, Tarih mi okuyorsunuz? Hayır, diye yanıtlıyor, devamında ne geleceğini tahmin ettiğini belli

eden bir tonla. Öyleyse, diyor rektör, Neden tarihçilerin bile hemfikir olmadığı bir konuda ahkam kesiyorsunuz, size mi kaldı tehcir edilen Ermenilerin malının mülkünün hesabını sormak, siz benim bu üniversiteye kimse dokunmasın diye her gün ne savaşlar verdiğimi biliyor musunuz, kimlerle uğraştığım hakkında en ufak bir fikriniz var mı? Yanıtlamaya, rektörü sakinleştirmeye çalışıyor ama adam bunun bir komplo olduğundan, üniversite içinden üniversiteyi yıkmak üzere tasarlanmış hain bir saldırıyla karşı karşıya bulunduğundan emin. Böyle yapmayın, beni de üzüyorsunuz, diyor rektöre sakin bir sesle, Kimsenin okumadığı bir dergi bu, bizim çocuklar bile okumuyor, yazı da benim kişisel fikirlerim hakkında değil, Amerika'daki saygın bir üniversite yayınevini yayımladığı bir kitabı tanıtıyor, kitabın yazarlarından biri de eskiden burada ders vermiş çok düzgün bir tarihçi, bence boşuna endişeleniyorsunuz. Az önce bunun bir saldırı ve hainlik olduğunu haykıran rektör biraz sakinleşiyor, üniversite yayınevini ve tarihçiye giydirse de sesi normale dönüyor, Öğrenci dergisi bu, diye tekrarlıyor kendi kendine, Kim görecektir, çocuklar bir şeyler yazıyor işte, diyor sorguda sorulara cevap verir gibi. Çok istiyorsanız dergiyi toplayalım ama zor olur, diyor rektöre; Yok yok, diyor rektör, Tamam, mesele yok, teşekkür ederim, burası fikir özgürlüğünü savunan bir üniversite, tabii ki bazı fikirler herkesin hoşuna gitmeyebilir her zaman, teşekkür ederim geldiğiniz için.

229.

Fransa'nın güneyindeyken bir kimya tesisinde yangın çıkıyor. Gece karşı tepeden yangını seyretmeye giden kalabalığın arasına karışıyor. Ateş ne büyük bir şey, diyor yanındaki yabancıya.

230.

Bir akşam bir arkadaşıyla kız kıza, film festivalinde bir filmin saatinin gelmesini beklerken sinemanın civarındaki sokaklarda dolaşıyorlar. Bir süre sonra arkadaş ona sokulup dürtüyor, Bakma ama herifin teki bizi takip ediyor, diyor. Bir vitrine bakar gibi yapıp adamın yansımasına bakıyor – sık sık gittiği kafede bazen gördüğü, hatta selamlaştığı bir adam bu. Ben tanıyorum bunu, diyor arkadaşına, Neden bizi takip ediyor ki? Adam ısrarlı, bir türlü bırakmıyor, aniden dönüp üzerine yürüyorlar, yanlarından geçip yeniden peşlerine takılıyor. Sonunda ayrılmaya karar veriyorlar, sinemanın önünde buluşacaklar. Adam onu takip ediyor; sabrı taşıyor bu saçmalaktan, durup adamın yanına gelmesini bekliyor, adam da bu sefer geçip gitmiyor, karşısında duruyor. Kusura bakmayın, diyor, böyle yapmak istemezdim ama bir meselemiz var. Herhalde yumuşak bir sesle konuşması şaşırtıyor onu, Nasıl bir meselemiz olabilir, diyor gerçekten merak ederek. Sevgiliniz sevgilimle birlikte olmuş, bu konuda birlikte bir şey yapmayı düşünelim mi, diyor adam. Ne yapacağız, diyor, meselenin öbür kısmını es geçerek; Biz de mi birlikte olacağız? Mesela, diyor adam. Ciddi görünüyor.

231.

Beşinci sınıfta bir gün çok yağmur yağıyor, uzun teneffüste hep maç yapmaya, ebelemece oynamaya çıktıkları bahçenin çamur içinde kaldığını söylüyor iki hademe, çıkmalarına izin vermiyorlar. Çok bozuluyorlar bu duruma; Nasıl çıkarmazlar, diyor arkadaşlarına, Bahçe bizim hakkımız, yağmur da durdu zaten, yürüyüş yapalım, protesto edelim. Bu fikir hemen kabul görüyor, belli ki ülkede sık sık gösteri yürüyüşlerinin yapıldığı nispeten demokratik günler, dördüncü sınıflar da katılıyor onlara, okul koridorlarında yirmi otuz çocuk, Ali, Mustafa, Haydi İstifa, diye bağıra bağıra yürüyor, en önde de o. Hademeler bunun kendi kararları olmadığını anlatmaya çalışıyor ama galeyana gelmiş kitlelere laf anlatmak güç. Bir sonraki teneffüste kapılar açılmış; bir daha da yağmur yağıyor olsa bile kapanmıyor.

232.

Sanat dünyasının önde gelen koleksiyonerlerinden biri arıyor, anılarını yazmak istediğini, kitabı yayına hazırlayacak, eli kalem tutan, sanat işlerinden anlayan bir editör aradığını söylüyor, işi ona teklif ediyor. Pintiliğiyle ünlü bir adam ama parada anlaşıyorlar, çalışmaya başlıyorlar. Ailesinin beş kuşak antikacılık ve koleksiyonerlik hikayesini, kimleri alıp kimleri sattığını, başka koleksiyonerleri kötü gösteren hikayeleri, arada da çapkınlıklarını anlatıyor adam. Birkaç oturumdan sonra tavırları değişiyor, laubaileşiyor, içki içip abuk sabuk konuşmaya, bazen hakarete varacak şeyler söylemeye, bazen de vıcık vıcık iltifatlar etmeye başlıyor. Adamın hayat hikayesini yazdığı duyuldukça, çevreden onunla ilgili şeyler anlatmak isteyenler, özellikle de taciz hikayelerini anlatmak isteyen genç ve orta yaşlı kadınlar çıkıyor, sayıları artıyor. Kendi deneyimi ve bu insanların anlattıklarıyla adamın kendi hakkında anlattığı yaldızlı hikayeler öyle bir tezat oluşturur hale geliyor ki adamın yanında duramaz, kitap üzerinde çalışamaz oluyor. Neyse ki metin o günlerde tamamlanıyor, iş resimlerin yerleştirilmesine, tasarımın yapılmasına kalıyor, parasının son taksidini kitap yayımlandığında almak üzere el sıkışıyorlar koleksiyonerin ofisinde; ısrarlı yemek teklifini reddediyor, sırnaşmaya başladığında neredeyse koşarak kendini sokağa atıyor. O gece, dinlediği taciz hikayelerini bir yazı haline getiriyor, adamın hayat hikayesinin çeşitli yerlerine serpiştiriyor ve metnin son hali olarak yayınevine gönderiyor. Koleksiyonerin onu araması için iki hafta geçiyor – belli ki yayınevindikiler ancak o zaman farkına varıp adama haber veriyor. Küfürlere, tehditlere, aşağılamalara çınlıyor kulağında, gülümseyerek dinliyor başta ama sınırlarına hakim olamıyor sonunda, Herkes öğrenecek senin ne mal olduğunu, aşağılık pezevenk seni, diyor ve telefonu kapatıyor.

233.

Unutamadığı rüyalarından birinde yine lisede, en yakın arkadaşlarından biriyle okuldaki katilden kaçıyorlar – karanlık merdivenler, uzun koridorlar, açılıp kapanan kapılar, tedirgin edici sesler. Sonunda izlerini kaybettirmeyi başarıyorlar, tehlike geçiyor. Çok sevdikleri bir başka arkadaşları geliyor yanlarına, katilin imzası olan süt şişesi kapakları hakkında konuşuyorlar. İki arkadaşının da çok süt içtiğini söylüyor, onlar duymuyor. Birlikte kaçtığı arkadaşı onlardan ayrılıyor, ikisi okulun bahçesinde yürüyor – yağmur yağmış, yerdeki sonbahar yapraklarından su sesi geliyor. O sırada yaprakların arasında kırmızı bir süt şişesi kapağı görüyor, yerden alıyor ve arkadaşına göstermek için dönüyor, kan dondurucu bir kahkaha atıyor arkadaşı ve tabancasıyla alınının ortasından vuruyor. Sıçrayarak uyanıyor, eli alınına gidiyor hemen.

234.

Kocasının daha sevgiliyken hediye ettiği köpeği, beşinci sınıftaki kızının kollarında ölüyor bir gece. Üçü de çok ağlıyor, birbirlerine sarılıyorlar, sıskacık kalmış köpeğin minik başını okşuyorlar. Kız ağlaya ağlaya, içini çeke çeke uyuyakalıyor sonunda; köpeğin cesedini yavaşça ellerinin arasından alıyor, kocasıyla göz göze geliyorlar, kocasının yüzü şişmiş ağlamaktan; Ben hallederim, diyor kocasına, köpeği eski bir çantaya koyuyor, dışarı çıkarıyor. Sokak sessiz, sakin; derin bir nefes alıyor, yürümeye başlıyor. Parka kadar gidiyor, girişteki çöp konteynırına çantayı bırakıyor, eve dönüyor.

235.

On bir yaşındayken, bir arkadaşıyla odasında matchbox arabalarla ve bebeklerle oynuyorlar – halının desenlerini yol ve bina olarak kullanıyorlar, bir tür hırsız-polis-evcilik oyunu. Bak ne oynayalım, diyor birden, arkadaşını sırt üstü yere yatırıyor, bir dergi getiriyor, açtığı sayfada yarı çıplak bir erkek fotoğrafı var tam sayfa; dergiyi o sayfa açık olacak şekilde arkadaşının göğsüne koyuyor, Bu şimdi senmişsin tamam mı, diyor, itiraz etmiyor arkadaşı, o da çocuğun üzerine yatıyor, aralarında dergi, çocuğa sürtünmeye başlıyor. Bir süre sonra çocuk itiyor onu üzerinden, Saçmaladın, diyor. Yeniden matchbox oyununa dönüyorlar.

236.

Üçüncü kişisel sergisi için görüştüğü galerici, ne yaptığını, neden yaptığını bilen, sanat tarihi bilgisi olan, okur-yazar bir kadın, konuşmasından hemen anlaşılıyor. İlginç yaklaşımlı sorular soruyor, o da böyle sorularla çok ender karşılaştığını söylüyor kadına,

düşüne düşünce cevap veriyor; Rahatsız etmiyorum sizi değil mi, diyor kadın, Yok canım, diyor gülererek, Çok iyi geldi bana. Kadın onun işlerini uzun süredir takip ettiğini, getirdiği serinin çok çok iyi olduğunu, kuramsal temelinin ve çerçevenin çok sağlam görüldüğünü, yurtdışına mutlaka götürülmesi gerektiğini, bu sergiyi seve seve yapacağını, hatta becerebilirse programdaki bir sergiyi biraz ileri atarak bunu öne alacağını söylüyor. Neden sizin orada açmıyorsunuz serginizi, diyor, çalıştığı kültür merkezini kastederek. Patronunun da bunu daha önce teklif ettiğini ama çalıştığı, yönetiminde söz sahibi olduğu bir kurumda kendi sergisini açtırmayı doğru bulmadığını anlatıyor o da. Kadın başını sallıyor ama ikna olmamış gibi duruyor, yine de üstelemiyor, konuyu değiştiriyor.

237.

Bir kış gecesini Kapadokya'daki otelinden çıkıyor yürümek için, resepsiyon görevlisinin dışarıdaki soğuğa dair uyarısını kulak ardı ediyor. Elleri ceplerinde, soğuktan güç nefes alarak yürüyor ama halinden çok memnun. Bir daha böyle soğuk görmeyecek.

238.

Yedi yaşındayken bir gün okuldan çıkıp yürüyerek annanesine gidiyor, yolda elinde çakı olan bir adam görüyor, eve vardığında bunu anlatıyor hararetle hararetle, adamı polise şikayet etmek gerektiğini söylüyor. Annanesi bunun normal olduğunu, pek çok insanın çakı taşıdığını, polislik bir durum olmadığını anlatıyor ona, kalkıp bir çekmecedeki parıltılı ufak bir çakı alıyor, ona hediye ediyor. Yumuşak tırnaklarıyla bir türlü beceremiyor bıçağını çıkarmayı.

239.

Galeri sahibinin odasında kahve içip sohbet ediyorlar, kadın sigarasından bir nefes çekiyor, Sevgilini çıkarıyoruz haberin var herhalde, diyor. Galeri kataloglarının editörlüğünü yapıyor sevgilisi; Epeydir mutsuz zaten, diyor kadına, O da biliyor hakkındaki şikayetleri ama haksız buluyor, üniversiteye dönmeyi düşünüyor. Kadın gülümseyerek ona bakıyor, Haklıydı haksızdı meselesine getirmeyelim hiç, diyor, Ama böyle devam etmez, sence eder mi? Başını sallıyor, Burada kalırsa boyu uzamayacak, biraz dağıldı son zamanlarda evet, bence de en iyisi bu. İyi, diyor kadın, sigarasını söndürüyor, Sevgilin işten çıkarılıyor diye meseleyi büyütürsün sanmıştım, yaşından daha olgun bir insan olmuşsun. Kahvelerini içmeye devam ediyorlar, konu son serginin küratörünün o gün yayımlanan söyleşisine kayıyor.

240.

Yedinci sınıfın başlarında üç arkadaş ders çalışıyorlar, süt şişesi rüyasındaki ekip; üçü de birbirinden farklı ama lacivert renkte eşofmanlar giymiş, biri yerde, bir yatakta, o da masada. Epeyce bir süre ciddiyetle çalıştıktan sonra kızlardan konuşmaya başlıyorlar, sınıfın en güzelini ve en çirkinini seçmeye çalışıyorlar, sonra yerde oturan arkadaşı durup dururken sikini kaldırma ve indirmede çok hızlı olduğunu söylüyor, öbürü yarışmak istiyor. Kaldırması kolay, asıl indirmesi zor, benim çok iyi bir taktiğim var, diyor yerdeki, Ama dokunmaca yok. Tabii ki, diye onaylıyor diğeri. Eşofmanlarını indiriyorlar, başlangıç halini birbirlerine gösteriyorlar, sonra düşünce gücüyle iş yapmaya koyuluyorlar. Gözle görülür bir hızla kalınlaşıyor ve sertleşiyor ikisi de, ama yerde oturanınki gerçekten dikiliyor, diğeri henüz yarı yolda aşağı yukarı sallanırken. Hadi, bekliyorum, diyor yerdeki. Çok geçmeden yataktaki de tam sertleşince yerdeki üçe kadar sayıyor ve dönüş yolculuğuna başlıyorlar. Bu ilkinden daha uzun sürüyor gerçekten, yerdeki bu sefer de yelkenleri indirmede birinci oluyor, diğeri fark attığı için tam başlangıçtaki haline gelmesini beklememeye karar veriyorlar, yataktaki pes diyor, Nasıl yapıyorsun, diye soruyor, sesinde saygı. Annemi sıçarken düşünüyorum, diyor yerdeki.

241.

Kocasının arkadaşı, karısıyla birlikte onlara gelmiş, müzik eşliğinde laflıyorlar, sehpa bira şişeleri ve atıştırmalıklar. Kadın ondan birkaç yaş küçük bir grafik sanatçısı, yabancı bir yayinevine kapak tasarımcısı olmak istiyor, o da bir portfolyo hazırlaması için kadına yardım ediyor bir süredir. Onlar iş konuşmaya başlayınca erkekler de mecburen memleket meselelerine, oradan da yargılanmakta olan ortak arkadaşlarının durumlarına dalıyor. Kadın ona surat asıyor, aksileniyor, hatta azarlıyor – İngilizce mektubu bir türlü yazmadığını, kapak çalışmalarını hala seçmediğini, bu işin böyle olmayacağını söylüyor ciddi bir ifadeyle. O noktaya gelene kadar yumuşak yumuşak konuşurken birden onun da sesi yükseliyor, erkekler susuyor; İyi kızsın hoş kızsın da bu hallerin hiç çekilmiyor, diyor, Ben senden para mı alıyorum, sen benim işverenim misin, ne biçim konuşuyorsun, kendine gel biraz, sana iyilik olsun diye bir şeyler yapıyorum tepeme biniyorsun, kaprisli müşteri gibi beni azarlıyorsun, ben elimi sürmüyorum bundan sonra, nasıl biliyorsan öyle yap. Sessiz bir gerginlik oluyor, kadın tek kelime etmiyor; kocası, Hadi kalkalım biz, diyor. Kalkıyorlar, hep birlikte hiç konuşmadan kapıya gidiyorlar, İyi geceler madem, diyor kocası ama ona da karşılık vermiyor misafir çift, çıkıp gidiyorlar.

242.

Fotoğrafçı sevgilisinin evinde film izliyorlar, filmdeki oyunculardan birini Ursula K. Le Guin'e benzetiyor çocuk, O olamaz, kadın öldü, diyor sevgilisine, sevgilisi itiraz ediyor, iş

sonunda iddiaya biniyor – kaybeden ertesi sabaha kadar diğèrinin gönüllü kölesi olacak. Kısa bir internet araştırması Le Guin'in hala yaşadığını ortaya koyunca gönüllü köleliği başlıyor, filmi unutuyorlar. Tamamen soyunmasını istiyor sevgilisi, sonra leğende sıcak su getirtip ayaklarını yıkamasını istiyor. Söylenenleri yapıyor, su dolu bir leğenle sabun ve havlu getiriyor, namaz kılar gibi kanepenin önünde yere oturuyor, çocuğun çoraplarını çıkarıyor, katlayıp yana koyuyor, ayakları kucağına alıyor, ellerini sabunlayıp ayakları teker teker ovalıyor, leğendeki suda duruluyor, sonra kucağına havlu koyup kuruluyor. Aferin, diyor sevgilisi, Şimdi ayak parmaklarımı birer birer em. Önce sol ayağını alıyor çıplak kucağına, onu bitirdikten sonra sağ ayağına geçiyor, hiç şişirmeden, özenle yerine getiriyor emirleri. Senden memnunum köle, diyor efendisi bu da bitince. Mutfakta tekila var, onu getir, iki de shot bardağı, limon, tuz, iki üç tane de hıyar soyup bir tabağına koyarsan çok güzel olur. Çok geçmeden hepsi yuvarlak sehpa hazır. Shot yarışması yapıyoruz, diye duyuruyor sevgilisi, ama bir amaç ya da ödül açıklamıyor. Beşinci shot'ta başı daha önce hiç dönmediği gibi dönmeye başlıyor, yedincisinde ağzını toplayamaz oluyor, dokuzuncusunda yerlerde sürünüyor. Yatak odasına geçiyorlar zar zor ama öğürüp duruyor, kustu kusacak; kafasını sağa sola çarpa çarpa ve yine sürünerek tuvalete zor yetişiyor, klozeti tutturamıyor, yerlere püskürüyor midesindekileri. Orada, taşların üzerinde sızıyor.

243.

On yedi yaşındayken bir hafta sonu odasındaki masasında oturmuş, masanın üstü yurtdışı üniversitelerin başvuru formlarıyla dolu; Middlesex Üniversitesi'nin broşürünü okurken kardeşi giriyor içeri, Babam salonda ağlıyor, diye fısıldıyor korkmuş bir şekilde. Sen dur burada, diyor kardeşine ve sessiz adımlarla salona gidiyor. Babası gerçekten de salonun orta yerine oturmuş, başını iki elinin arasına almış, sarsılarak ağlıyor. Annem mi öldü, diyor onu öyle görünce; babası başını kaldırıp ona bakıyor bir şey demeden, sanki ne sorduğunu anlaması zaman alıyor, sonra anlıyor, bakışları değişiyor, gözlerini siliyor, Yok yavrucum, annen iyi, nerden çıkardın, diyor. Niye üzüldün o zaman, diye soruyor, niye ağlıyorsun diyemiyor belki de. İşler güçler, diyor babası, ekonomik kriz filan. Yanına gidiyor babasının, omuzuna elini koyuyor, Düzelir, üzülme, diyor, biz de az harcarız. Babası gülümsüyor, elini omuzundaki elinin üstüne koyuyor, Düzelir tabii, doğru söylüyorsun, diyor, Asıl sen kendini hiç üzme, öyle bir an kötü oldum. Sessizce odasına, kardeşinin yanına dönüyor. Yokmuş bir şey, diyor, sonra birlikte sayı bulmaca oynuyorlar.

244.

Ameliyattan önceki hafta kızı ve kocasıyla arabadan iniyorlar, genç bir kadın karşılıyor onları, üstü kapalı bir spor salonuna benzeyen yapıya doğru yürüyorlar. İçeri girdiklerinde kızının yüzünde şaşkınlık okunuyor – bir binicilik okulu burası, atlar var her yerde, kumlu zeminin üstünde dolaşılıyor, koşuyorlar binicileriyle, bir iki tanesi engel

atlıyor. Kadının seslenmesiyle atlardan biri onlara doğru geliyor, yirmi yaşlarındaki binicisi attan iniyor – güler yüzlü bir kadın bu, okulun öğretmenlerinden biri olarak tanışırılıyor. Bu güzel at artık senin, diyor kızına, Derslerine çok iyi çalışacağın için ödülü önceden geldi, ona iyi bak, olmaz mı. Kızı inanmıyor, ürkekçe ata yaklaşıyor, Sevebilir miyim, diye soruyor hocaya, Tabii, diyor kadın, Çok iyi huyludur, bak böyle yap. Kız gözlerini attan alamıyor; Adını ne koyacaksın, diye soruyor babası, kızı önce babasına, sonra ona bakıyor, Senin adını koyabilir miyim, diye soruyor. Hemen gözleri buğulanıyor, saçlarından öpüyor kızını, Yok canım, daha güzel bir isim bulursun sen, yazık hayvana, diyor gülümsemeye çalışarak.

245.

İngiliz bir küratörün ofisinde, adamla ve iki gay asistanıyla toplantıda, kendinden emin bir ses tonuyla, şen şakrak konuşuyor; asistanlar belli ki onu çok sevmiş, küratör de beğendiği bir sanatçı olduğunu belli eden şeyler söylüyor konuşurken. Yeni bir sergi hazırlığından söz ediyorlar, küratör Türkiye'den bir sanatçı seçmek istiyor ama iki aday var, biri o, biri de grafik işleriyle ünlenmiş genç bir yetenek. Ben çok seviyorum onun işlerini, diyor küratöre, Naif bir samimiyeti var, bazı desenlerinden çok güzel eşarp olur mesela, sanat tarihini hiç bilmiyor olmayı bir avantaja dönüştürmüş. Asistanlar kahkaha atıyor; kel olanı, O kadar derine gömmeseydiniz keşke, diyor, hep birlikte gülüyorlar.

246.

Üniversitedeki sevgilisinin evinde duştan çıkıp üzerinde bornozuyla salona giriyor; sevgilisi ve onun ev arkadaşı bulaşıkları kimin yıkayacağı konusunda kavga ediyor, onları ziyarete gelmiş olan üçüncü çocuksa kanepede oturmuş bir dergiye bakıyor. Mutfağa gidip iki kadehe şarap koyuyor ve kanepeye, çocuğun yanına oturuyor, bacağına açılmasına özen gösteriyor sanki. Kadehlerden birini çocuğa verirken kulağına eğiliyor, öpecek kadar yaklaşıyor dudaklarını, Sence hangisinininki daha uzun, diye fısıldıyor. Çocuk başını biraz geri çekip gözlerinin içine bakıyor, Doğru cevabı biliyor musun, diye soruyor; yüzündeki ifade bir cevap oluşturmuş olacak ki, Vay canına, dercesine büküyor dudaklarını, gülümsüyor, kadehinden irice bir yudum alıyor, uzunluklarını tahmin etmeye çalışmış gibi gözlerini kısarak ev sahiplerini süzüyor. Gülüyorlar.

247.

Sabah yatağında tek başına uyanıyor – pencere açık, dışarısı gri, yağmur sesi doluyor içeri. Yorganına sarınıyor ve uykuya dönüyor.

248.

Altıncı sınıfta müzik dersinin sonunda hoca onun ve iki arkadaşının kalmasını istiyor sınıf dağılırken, *Kral ve Ben* müzikalinden küçük çocuk rolünü onlardan birine vermek istiyor, sınıfın en minikleri onlar. Piyanonun başına geçiyor ve onlara sırayla “I Whistle a Happy Tune”u söyletiyor. Diğer oğlanlardan biri profesyonel sahne sanatçısı gibi bir edayla hemen rolüne bürünüyor, çok da güzel söylüyor; sıra ona gelince bocalıyor, şarkının sözlerini ezbere bilmiyor, şarkıyı söylemeyi de beceremiyor; hoca da onu hemen kesiyor zaten, üçüncü çocuğa geçiyor.

249.

Onuncu sınıfta arkadaşıyla birlikte kız voleybol takımının koçuna gidiyorlar, okulun koridorlarında yürürken ilk maçı kazanma şanslarının ne olduğunu konuşuyorlar. Koç sakallı, kısa boylu, simsiyah saçları olan, yumuşak ve zeki bakışlı bir adam, aynı zamanda kimya hocası. Onları görünce masasından kalkıyor, dolaptan bir takım forması çıkarıp arkadaşına veriyor, antrenman zamanını söylüyor. Göz göze geliyorlar, bir şey demiyor ama bakışlarını kaçırmıyor da, arkadaşısı lafa giriyor, ona forma verip vermeyeceğini soruyor, hoca elini omuzuna koyuyor, Sen alamadık takıma, belki sonra, diyor. Çıkıyorlar. Kantine doğru yürürlerken hangi pizzacının pizzasının daha iyi olduğunu konuşuyorlar.

250.

Bir gece kocası ve kızıyla şehrin kalabalık ve ışıklı caddelerinden birinde yürüyüş yapar ve dondurma yerken, onlara doğru gelen arkadaşısını görüyor – birlikte araba yolculuğu öncesi yağ haznesine su koyduğu arkadaşısı bu; aradan uzun yıllar geçmiş, arkadaşısı bu uzaklıktan bile fark edilecek kadar kilo almış. Kocasıyla kızına, Karşıya geçelim, diyor, ama geçmeden yakalanıyorlar. Onun yanında kocası, oğlu, annesiyle babası var, onlar da dondurma yiyorlar. Birbirlerine sarılıyorlar, eşlerini ve çocuklarını tanıştıyorlar, nerenin dondurmasının daha iyi olduğunu, hangisinin daha az şekerli, hangisinin meyveli dondurmasının gerçekten meyveli olduğunu konuşuyorlar. Neler yapıyorsun, diye soruyor arkadaşısı, Sanat sepet işleri işte, diye yanıtıyor, Sen?, diye soruyor, birkaç dakika süren bir özgeçmiş güncellemesi iniyor ortalarına, yurtdışında yönetilen şirketler, alınan teklifler, kazanılan paralar, satın alınan evler, yapılan tatiller. Türkiye'nin son yirmi yılda çok ilerlediğini, bir yirmi yıl daha böyle devam ederse kimsenin Türkiye'yi tutamayacağını söylüyor arkadaşısı, bir yabancı gözüyle. Ses çıkarmadan, gülümseyerek dinliyor karşısındaki kadını; elindeki dondurmayı yalamadığı için kolundan aşağı damlıyor, fark etmiyor arkadaşısı.

251.

Hala ailesiyle yaşadığı dönemin son günlerinden birinde, kardeşi mutfağa geliyor o kahvaltı ederken, Sen uyurken neler oldu bilmiyorsun, diyor, anlatmaya başlıyor: Bir baktım babam kapıdan çıkacak ama çıkmıyor, gözleri yaşlı, Bir daha böyle bir şey yaparsan seni boşarım, dedi anneme ve kapıyı çarpıp çıktı; Ne oldu, diye sordum, Yok bir şey, dedi annem, gözü dışarı kaymasın diye ceketinin iç cebinin astarına bir dua dikmiş, babam da onu bulmuş. Sence babam annemi düdüklüyor mudur hala, diye soruyor kardeşine, Belli ki evet, diyor kardeşi, tiksiniyorlar gözlerinin önüne gelen görüntüden.

252.

Galerideki ofisinde, direktörün en iyi arkadaşı olan kır sakallı danışmanla karşılıklı masalarda oturuyorlar, aralarındaki koltukta da patron var, kurumsal sponsorları olan bankanın genel müdür yardımcısının ne büyük bir dangalak olduğunu, adamın parasını nasıl sağdığını anlatıyor onlara. Sekreteri giriyor içeri o sırada, banka genel müdür yardımcısının toplantı için geldiğini söylüyor, adam da beliriyor arkasında, yüzünde büyük bir gülümsemeyle kalkıyor yerinden patron, cüssesinden beklenmeyecek bir çeviklikle adama yöneliyor, Efendim, kimler gelmiş, diyor, elini sıkıyor. Adam da her gelişinde yaptığı espriyi yapıyor, Benim resimlerim için ne zaman sergi açacaksınız, vatandaş soruyor, diyor. Sizin resimlerinize yaraşacak çerçeve bulur bulmaz, diyor danışman, bıyık altından gülüyor; Ben bulurum size çerçeveci, diyor adam, nedense çok gülüyor kendi lafına, patronla çıkıyorlar. Onların arkasından bir süre sessizce bakıyor ikisi de. Babayı öldürmek lazım, diyor danışman, anlamadığını görünce ekliyor, Biliyorum baban kadar çok seviyorsun, çok saygı duyuyorsun, ama kendi yerini bulacaksan etkisinden kurtulman lazım, gölgesinden çıkman lazım, itiraz etmen lazım, öldürmen lazım. Sen öyle mi yaptın, diyor danışmana – onun da öz babası büyük ressamlardan, kendisiyse desenler yapmış, biraz şiir yazmış, geçimini restorasyondan kazanan bir estet. Öyle yaptım, diyor danışman, Yetmedi ama yaptım.

253.

Kahkahalarla vapurun kış güvertesine çıkıyorlar, ünlü bir piyanist şantörün programına gidiyorlar. On kişilik grupta herkes komik görünüyor – hepsinin başında uçuk renkli peruklar, üstlerinde abartılı giysiler, koca yüzükler; erkekler bile makyaj yapmış. O seksenlerden bir pop şarkıcısı kılığına girmiş, kocasıysa Türk usulü kalantor pezevenklere benziyor. Büyük bir şatafatla yerlerine oturduktan sonra Zeki Müren'in ünlü bir şarkısını söylemeye başlıyorlar. Yolculardan bazıları rahatsız olup kalkıyor, içeri geçiyor; bazıları

gölümsüyor ve kendi aralarında grubun dedikodusunu yapıyor; bazılarıysa şarkıya katılıyor. Bir Fellini filminde gibiler.

254.

Lipps Inc, “Funky Town” – annesi, babası ve kardeşiyle arabada gidiyorlar, yaz.

255.

Üniversitedeyken hamile kalıyor, işin komiği en yakın arkadaşı da hamile. Kürtaj olmak için bir doğum kliniğine gidiyorlar birlikte, yanlarında sevgilileri yok – o prensip olarak istememiş, arkadaşının sevgilisi de kürtaja karşıymış. Operasyon beklediklerinden kısa sürüyor, on beş dakika daha yatıktan sonra ayaklanıyorlar, paraları olmadığı için taksiye değil otobüse biniyorlar. Geceyi arkadaşının evinde geçiriyor, onun sevgilisi geliyor ama kendi sevgilisini çağırıyor. Birlikte yemek hazırlıyorlar – köfte, yeşil salata, havuç salatası, yoğurtlu semizotu. Arkadaşı dindar sayılır, arkadaşının sevgilisiyse çok dindar bir çocuk; kapağında Boticelli’nin Venüs’ü olan, içinde sanat tarihinden ünlü nüelerin bulunduğu bir kitap okuduğunu görünce dayanamayıp neden böyle şeyler okuduğunu soruyor; Anlamak için, diyor ona. Yemekten sonra çay içerlerken laf belki de beklenebileceği şekilde Tanrı’nın olup olmadığı meselesine, varsa da din kitaplarının buyruklarına uygun bir yaşam sürdürmenin gerekli olup olmadığı sorusuna geliyor. Arkadaşı çok sıkılıyor bu konunun konuşulmasından; sevgilisiyse karşısındakini ikna edene ya da susturana kadar konuşmaktan imtina etmeyen tiplerden. Bilindik argümanların üzerinden karşılıklı olarak geçiyorlar, belli ki ikisi de bu tartışmanın benzerlerini daha önce yapmış. Gecenin bir aşamasında çocuğa diyor ki, Hz. İbrahim’i düşün, Allah ondan oğlunu kurban etmesini istiyor inancını kanıtlaması için, sonra da gerçekten oğlunu kesmeye kalktığını görünce, Sen salak mısın ne öldürüyorsun çocuğu, diye koç gönderiyor; bence kutsal kitaplar da çocuğunu öldür emri gibi, körü körüne itaat etmeyeceksin, kafanı kullanacaksın, burada Tanrı benimle dalga geçiyor olabilir mi diye düşüneceksin. Nasıl yani, diyor çocuk, Allah dalga mı geçecek insanlarla? Bütün dinlerin Tanrı’sı çok ciddiye alınıyor, diyor çocuğa, Ama ya Tanrı’nın mizah anlayışı varsa? Benim karnım ağrımaya başladı, yatıyorum ben, diyor arkadaşı.

256.

Hardal rengi perdelerin uçtuğu yatak odasında yatıyor, perdeler bakıyor, rüzgarın taşıdığı cana. Telefonu çalıyor, arayan annesi; kabristana gideceğini, babasının mezarına taze çiçek bırakacağını söylüyor, birlikte gitmeyi teklif ediyor. Geçirdiği ameliyattan, ne durumda olduğundan hiç söz etmiyor annesine, Çok işim var anne, diyor, Halim yok, sen

bin bir taksiye git. Telefonu kapadıktan sonra kısık bir inlemeyle yatağa bırakıyor. Yine perdeleri izlemeye koyuluyor.

257.

Caz şarkıcısı arkadaşının evinde, kendisinden birkaç yaş büyük ressamla birlikte kaldığı bir gece, herkes yatmış, ışıklar söndürülmüşken, o ve ressam muhabbet etmeyi sürdürürken ressam sessizleşiyor, sonra onunla konuşmak istediği bir konu olduğunu söylüyor. Birlikte nasıl iyi vakit geçirdiklerini, nasıl kafa dengi olduklarını, bu uyumu yakalamanın zorluğunu anlatıyor. Laf, gideceği belli olan yere doğru gidiyor – Bir sonraki aşamaya geçmek istiyorum ben, diyor ressam, Bunu harcamayalım, yazık olur. Karşılıklı iki kanepede yatıyorlar, bir sessizlik oluyor; Böyle iyi, diyor ressama. Başka tek kelime etmeden uyuyorlar.

258.

Beş yaşındayken annesiyle mahalledeki şarküteriye gidiyor; tezgahın arkasındaki güler yüzlü adam ona her zaman yaptığı gibi ufak bir dilim salam veriyor, afiyetle yiyor.

259.

Kültür merkezinde, galeri direktörünün odasında kahve içiyorlar – direktör, o, iki kişi daha. Sehpanın üzerinde açık duran bir dergiden bir bölüm okuyor biri – kültür merkezinin yayınlarının editörü hakkında bir intihal suçlaması bu. Havalı bir başlıkla iyi bir yayınevinden çıkardığı ressam monografisinin koca koca bölümlerini bir yüksek lisans tezinden ufak değişikliklerle aldığı anlaşılıyor. İnsan bu kadar mı salak olur, diyor direktöre, Aparttığı cümleler de bir şey olsa bari, kendisi yazsa daha kötüsünü yazamaz halbuki. Dergideki yazıyı okuyan kadın, Harislikten oluyor bunlar hep, diyor, direktöre dönüyor, Senin kitabın hakkında takma isimle yazdığı yazıyı hatırlasana, yerden yere vurmuştu, sırtarak dolaşıyordu derginin çıktığı gün, hep harislikten işte. Yanında oturan genç, uzun ve ince adam, Ya da habislikten, diye ekliyor. Gülümsüyor, Amaan, diyor, Böyle küçük pipili çok adam var bu sanat dünyasında, işimize bakalım.

260.

Lisede okul gezisindeler, otobüste gidiyorlar, en arkadaki beşli sıranın ortasında oturuyor, başında ufak bir kalabalık var, el falı bakıyor. Birini bitirdikten sonra, boşalan koltuğa bir kız oturuyor, iki elini birden uzatıyor, öyle bakıyor çünkü. Kızın avuçlarına

bakar bakmaz irkiliyor, ellerini kucağından itiyor, Bakamam sana, diyor. Kız gülüyor, Niye ki, diyor, baksana işte, çok mu zengin oluyorum? Bir süre karşılıklı inatlaşıyorlar, sonunda kızın dediği oluyor – sıkıntılı bir ifadeyle çizgilere yeniden bakıyor, Sen ölüyorsun, diyor sonra, İki üç yıl içinde ölüyorsun. Kız ciddiye alıp almamak arasında kararsız, nasıl öleceğini soruyor, diğer çocuklar hep bir ağızdan konuşmaya başlıyor; Bilmiyorum, diyor, kızın elini bırakıp kalkıyor, kendi koltuğuna geçiyor, walkman'inin kulaklığını takıp pencereden dışarısını izlemeye koyuluyor.

261.

Astral yolculuk yapan sevgilisinden ayrılmaya karar veriyor, bir mektup yazıyor, buluştuklarında eline tutuşturuyor – sevgilisinin evindeler, gitmek için kalkıyor, Dur gitme, diyor sevgilisi, senin yanında okuyayım. Zarfı açıyor, dört sayfalık mektubu hızlıca okuyor; Tamam, diyor, ayrılalım. Mektubun üçüncü sayfasından bir cümlelik bir bölümü yırtıyor, geri kalanını ona veriyor, Bu mektupta işe yarar tek cümle bu, diyor, Bunları al, lazım değil.

262.

Sanat ve psikoloji konulu bir televizyon programı yaptığı dönemde, ülkenin önde gelen psikiyatristlerinden biriyle yıllarca sürececek bir dostluk kuruyor, yılda iki üç kez şehrin merkezindeki büyük kafe-restoranlardan birinde akşam yemeği için buluşup üç dört saat sohbet ediyorlar. Bugünse onun evindeler – büyük bir ajansın kreatif direktörü ve bir senaryo yazarı daha var, birlikte bir dizi yazmak istiyorlar, fikir psikiyatristin; onun orada olmasını haklı gösterecek bir durum yok, sadece psikiyatrist istediği için çağrılmış olduğu ortada, o da az konuşuyor, daha çok dinliyor, soruldukça fikrini söylüyor. Oturum söğüş, peynir, kraker ve şarap eşliğinde gerçekleşiyor, eğleniyorlar ama hepsi yaratıcı olmakla övünebilecek insanlarken pek parlak bir fikir de çıkaramıyorlar, bir apartmanda beş benzemez apartman sakinlerinin başına gelenler hakkında bir dizi olabileceğine karar veriyorlar sonunda, “deli saraylı” sayılabilecek yaşlı bir kadın, Anadolu tüccarı ve kalabalık ailesi, genç bir çift, bir yabancı futbolcu, bir ressam ve kızı, gizli eşcinsel bir siyasetçi, bir de tabii kapıcı ve memleketlileri. Herkes kibar kibar iyi bir noktaya geldiklerinde hemfikir oluyor; Sen ne diyorsun, diye soruyor psikiyatrist; Güzel bence, diyor, “Kaynanalar”la “Avrupa Yakası” karması gibi, ama kim seyredemez bilemedim. Senaristle kreatifin de böyle düşündüğü anlaşılıyor ama psikiyatrist belli etmemeye çalışsa da bozuluyor. Biraz daha oturup dağılıyorlar. Dizi fikri bir daha ayağa kalkmıyor.

263.

Pırıl pırıl bir yaz akşamı, stajdan çıkmış servis otobüsüne doğru yürürken Joan Baez'den "Let Us Break Bread Together"ı söylüyor. Otobüse gelmeden ağlamaya başlıyor.

264.

On altı yaşındayken, okulun futbol sahasının az gerisinde, çalıkların arasında, yerde bir kapak buluyor üç arkadaşıyla birlikte; kapağı kaldırdıklarında eğilerek girebilecekleri bir tünel çıkıyor karşlarına. Gün ışığının izin verdiği kadar ilerliyorlar, seslerinde heyecan ve bir parça korku. Tünel devam ediyor ama onlar edemiyor, fener ve iple geri gelmeye karar veriyorlar. Bir dahaki gelişlerinde kapakta koca bir kilit olacak; tünelin de Birinci Dünya Savaşı sırasında yapıldığını ve deniz kıyısına kadar indiğini öğrenecekler ama bu bilgiye inanıp inanmamakta kararsız kalacaklar.

265.

Sabah galeriye geldiğinde adına bırakılmış bir paket buluyor, paketin içinden kraft kağıdından bir defter çıkıyor, neredeyse tüm sayfaları yazı ve desenle doldurulmuş. Kahvesini koyup masasına oturuyor ve defteri okumaya başlıyor – bir "stalker"ın günlüğü bu, yaklaşık altı aydır onu takip eden bir kadın ressamın notları. Nerede çalıştığını, nerede oturduğunu nasıl bulmuş, ailesini ve arkadaşlarını nasıl bulup çıkarmış, sokaklarda onu nasıl takip etmiş, neler düşünmüş, neler kurmuş, günlük hayatında neler yapmış, hepsini anlatıyor. Bir saplantı, ama saplantılı bir biçimde kaleme alınmamış, neşeli bir hafiflik var sayfalarda. Buluşmak, bir araya gelmek gibi bir beklentisi yok ressamın, tek amacının bu tutkunun günlüğünü tutmak ve nesnesine ulaştırmak olduğu anlaşılıyor. Uzun zamandır bıkmıştım bu şehirden, diye sona eriyor günlük, Yarın Kaş'a taşıyorum, limandan yola çıkan yokuşun başındaki üç katlı evin müstemilatına yerleşiyorum, beklerim.

266.

Gece uykusundan uyandırılıyor – başucunda kızı var, ağlıyor. Hemen ayılamıyor, kızının kabus gördüğünü düşünüyor belki de, elinden tutup odasına götürüyor, ışığı açıyor, Hadi yat bakalım, diyor, Geçti, ışığı da açtım, güzel güzel uyu şimdi. Anne, kanıyorum, diyor kızı; yüzüne, kollarına bakıyor, hala anlamıyor, Neren kanıyor, diye soruyor; Kukum, diyor kızı. Bir of sesi çıkıyor ağızından, banyoya gidiyorlar, kızı duşa sokuyor, Sen yıkan ben temiz çamaşır getiriyorum, diyor, az sonra elinde don, pijama altı ve bir pedle geri geliyor. Dur, öyle olmaz, diyerek kızını sabunluyor, duruluyor, duşta kuruladıktan sonra

pedi yapıştırdığı donunu, ardından da pijamasını giydiriyor. Büyüdün artık, kız olduğun her ay kanayacaksın böyle, karnın da ağrıyacak, korkma, diyor, yeniden odasına götürüyor, yatmasını bekliyor, İyi geceler bakalım, dedikten sonra ışığı kapayıp çıkıyor.

267.

Halasının evinin terasında keşifçilik oynuyor, doğrudan bahçeye inen merdivenlerde koşturuyor, terasın yürek hoplatacak denli alçak duvarına yaklaşp yaklaşp geri kaçıyor; on yaşlarında olmalı. Yaz sıcağında evin kapısı açık, içeriden büyüklerin sesi geliyor, annesiyle halası yine tartışıyor bir şeyler hakkında. Yanlarına gidiyor sonra, halası onu görünce gülüyor, yan gözle annesine bakarak, Ne alacakmış oğlusu bana büyüyünce, diye soruyor. Kütür kütür karpuz, diye yanıtıyor o da, herkes eğleniyor, annesi dışında.

268.

Yüzükoyun yatıyor, kocası ensesinden ayaklarına ufak öpücükler kondururken aynada onu izliyor.

269.

Karnı burnundayken kocasıyla trene binip Kars'a gidiyor bir kış günü. Kars'ta her taraf karla kaplı. Güç bela Ani harabelerine gittiklerinde, eski bir tabeladaki turistik bilgileri kocasına okuyor; binlerce yıl içinde kurulan ve yıkılan krallıklara, geride kalanların kıymetinin bilinmeyişine üzülüyor. Yıkılmak üzere olan katedralin içindeyken kocasının elini tutuyor, yükselen duvarlara bakıyor, Ne kadar zavallıyız, diyor. Sonra susuyor şehre dönene kadar.

270.

Havaalanında bir kafede uçağını bekliyor, soğuk kahve içiyor. Karşı masada iki çocuklu bir kadın oturuyor – oğlan iki yaşında var yok, kız da beş olsa gerek, kıvrır kıvrır kahverengi saçlı, iri siyah gözlü, güzel bir çocuk. Anne oğlanla uğraşırken kız kadının kahvesini alıyor, uyardırmaya kalmadan kahve bardağı elinden kayıyor, kolu yanıyor, çığlığı basıyor. Kadın paniğe kapılıyor, bir yandan oğlana, bir yandan kıza yetiştirmeye çalışıyor, telefonla da birilerini arıyor. Konuşmasından Arap olduğu anlaşılıyor, belki Lübnanlı. Kalkıyor, kasanın yanından bolca peçete alıp kadının yanına gidiyor, çocuğun kolunu siliyor; kızarmış bile. Eczaneden yanık kremi alıp hemen geleceğini söylüyor kadına İngilizce, kadın teşekkür ediyor, kucağında çığlık çığlığa ağlayan kızını yatıştırmaya çalışıyor. Eczane yakın,

merhemi alıp koşar adım geri geliyor, kızın koluna bolca sürüyor. Kafe çalışanları da kızın başında, buz getirmişler. Kadın kocasına ulaşamadığını anlatıyor – sigara içmek için yolcu salonunun dışına çıkmış, telefonunu açmıyormuş. Çeşitli şaklabanlıklar yaparak kızın dikkatini dağıtmaya çalışıyor; yavaş yavaş başarılı da oluyor, kızın acısı belli ki hafifliyor, ağlamayı bırakıyor, arada suratını acıyla buruşturması dışında sakinleşiyor. Kadın ona bir dolu şey anlatıyor, nereden gelip nereye gittiklerini, kocasının ne iş yaptığını, kızın okula başlayacağını. Neden sonra kocası geliyor kadının, kıza şöyle bir bakıyor, karısına bir şeyler söylüyor, sonra telefonunu kurcalamaya başlıyor. Aile halkası tamamlanınca kızın başını okşuyor, kadına bol şans diliyor, kendi masasına dönüyor. Kahvesi ısınmış olmalı – onu çöpe atıp kafeden kalkıyor.

271.

Akşam yemeğine kuzeni, karısı ve üniversiteden yeni mezun olmuş oğulları geliyor; kocasıyla kuzenin karısı zaman zaman birlikte iş yapıyor, onlar iş konuşurken kuzeni sadede geliyor – oğlu medya araştırmaları okumuş, kültür merkezinin sosyal medya yönetiminde ona bir iş verip veremeyeceğini soruyor. O konuyu geçiştirmeye çalışıyor ama kuzeni üsteliyor, oğlanın meziyetlerini anlatıyor, oğlansa sesini çıkarmadan yemeğini yiyor. Sonunda dayanamıyor, kuzenine kültür merkezinin bir insan kaynakları sorumlusu olduğunu, ihtiyaca ve işe alım prosedürlerine göre eleman alındığını, tanıdığı ya da akrabası diye kimsenin işe alınmasını istemeyeceğini, çok istiyorsa oğlunun özgeçmişini gönderebileceğini ama eşit yeterlikte başka bir aday varsa onun işe alınmasını sağlayacağını söylüyor. Kuzeni çok bozuluyor; gerginliği fark eden kocası ortamı yumuşatmak için, Bana da göndersene özgeçmişini, ben de bir bakayım, bu çocuk işsiz kalmaz, merak etme, diyor.

272.

Liseden yakın arkadaşlarıyla bir akşam bir bira içmek için buluşuyorlar, yıllardır birbirlerini görmemişler, birisi buluşmayı akıl etmiş, diğerleri de sevinmiş. Eski günler konuşulurken, ne çok sınıf arkadaşının zengin ailelerden geldiğini öğrenmek onu şaşırtıyor, ama en çok kendisine şaşıyor – Hiç sınıf algım yokmuş, diyor, Ben herkesi bizim gibi orta halli ailelerin çocukları sanıyordum.

273.

Dekoratif resimler yapan ve banka genel müdür yardımcısı kocasının forsuyla kendini önemli bir sanatçı gibi konumlandırmaya çalışan, yaşı da tarzı da epey geçmiş ressam onu atölyesinin kapısında karşılıyor – yaz sıcaklığında kaşmir atkıyla dolaşiyor, atölyede tek

bir açık pencere yok. Yeni bir seriye başlamış, çeşitli bulutlar yapıyor, neredeyse monokrom, tuvalin zemini de neredeyse bembeyaz hepsinde. Belli bir becerisi var kadının; fikri beğendiğini söylüyor ona ama bulutların hepsinin aynı tür olduğunu, belki bunu çeşitlendirmenin iyi olabileceğini, derinlik ve uzaklık hissi vermek için yakın plana bazı detaylar, mesela nesnelere eklense resimlerin iki boyutlu illüstrasyon halinin kırılacağını anlatıyor, resimlerin bazı yerlerinde fırça yerine spatula kullanmasını öneriyor, son olarak da bu kadar alışılmadık biçimli tualler kullanmazsa satış şansının artacağını söylüyor. Kadının suratı asılıyor, sanatçıya bu kadar karışılmasını bir hakaret olarak gördüğü belli. Sergi kataloğuyla ilgili düşüncelerini anlatıyor sonra; Çok güzel olur, diyor o da, Sergiyi yapacak galeri bir sponsor bulmak isteyebilir, masraflı bir katalog sonuçta, ama olur inşallah. Nasıl, diyor ressam, Siz yapmayacak mısınız sergiyi? Gülümsüyor kadına, Bizim programımıza çok uygun değil, çok da sıkıştığımız zaten, biliyorsunuz durumumuzu, diyor. Kadın, Ben bu durumu bir de patronunuzla konuşayım öyleyse, dediğinde de, Tabii, selamımı iletin, diye yanıtıyor. Bir saat kadar sonra işe döndüğünde patron beliriyor kapıda, Bir rahat durmuyorsun, diyor ciddiyetle, sonra gelip karşısına oturuyor. Kovun bunu, diye tutturdu kadın, diyor, Kocasını da aramış, o da telefonda beynimi sikti. Ee, diye soruyor patrona, Yapıyor muyuz sergiyi? Adam gülüyor, Yok yahu, diyor, Daha neler, on yıl sonra kadının adını anan kalmayacak.

274.

Üniversitenin birinci sınıfında, okuldan eve döndüğü bir akşamüstü, odasına girdiğinde neye uğradığını şaşırıyor – çizim masasının üstü boşalmış; kağıtları, çizim kalemleri, boyları, fırçaları, hepsi gitmiş. Annesine sesleniyor, eşyalarına ne olduğunu soruyor; Ben babanla konuştum, ders çalışmak yerine bu işlerle oyalanıyorsun, mezun olduktan sonra istediğini yap, şimdi derslerine odaklanman lazım, diyor annesi asabi bir edayla. Ne yaptın kalemlerimi, diye soruyor; Kaldırdım, diyor annesi önce, sonra attığını itiraf ediyor ama sesinde bir pişmanlık yok. İnanamıyor duyduklarına, bağırmaya başlıyor, annesi onu dinlemiyor, Ocakta yemeğim var, diyerek mutfağa gidiyor. Bunun üzerine ardiyeden bir bavul alıyor, annesinin pahalı görünümlü ayakkabılarını, çizmelerini dolduruyor, gardırobundan şık bazı giysileri de üzerine tıkıştırıyor, fermuarını zar zor çekiyor ve asansöre biniyor. Sokağın başına kadar gidiyor, bavulu öylece çöp konteynırına atıyor.

275.

Kalabalık caddede, bir yıldır birlikte olduğu sevgilisiyle yürüyorlar, heykelin önünde duruyorlar, yolları ayrılacak. Çocuk artık ayrılmak istediğini söylüyor kesin bir ifadeyle; çok şaşırıyor, o güne kadar erkek erkeğe en iyi anlaştığı sevgililerinden biri, çözemeyecekleri bir sorunları olmadığını, onu çok sevdiğini anlatırken sevgilisi sözünü kesiyor, bir kadınla birlikte olmaya başladığını söylüyor, sesinde tuhaf bir gurur var. Kim olduğunu soruyor, fark edermiş gibi, ama hiç beklemediği bir yanıt geleceği anlaşılıyor

çocuğun bir an sessizce ona bakışından – lisedeki beden hocalarının adını söylüyor; Yok artık, kadın kırk yaşında, diyor üzüntüden çok şaşkınlıkla. Çocuk omuz silkiyor, elini uzatıp koluna dokunuyor, Görüşürüz yine, diyor, dönüp gidiyor. Kalabalık iki yanından akmaya devam ediyor. Çantasını yerden alıyor, yaşlı psikiyatristle hep buluştuğu kafeye giriyor, yıllardır görmediği eski bir arkadaşıyla buluşmaya. Ne haber, diye soruyor kız, sarılıp öpüşme faslından sonra oturduklarında; İyi, ne olsun, diyor, sevgilimden ayrıldım buraya gelirken.

276.

Aynı sokakta, on farklı günde, zihinsel engelli olduğu anlaşılan bir çocuk yanına geliyor, her seferinde, Açım, diyor, o da her seferinde, Param yok, kusura bakma, diyerek yürümeye devam ediyor.

277.

Hastaneden çıkışını izleyen günlerde büyük boy, siyah ciltli, güzel kağıtlı bir defter alıyor, ilk sayfasına büyük harflerle ENVANTER yazıyor, altına Güzel Kızım İçin diye ekliyor ve tarih atıyor. O güne kadar yaptığı bütün çizimlerin, desenlerin, resimlerin, çektiği fotoğrafların dökümünü çıkarmaya başlıyor, yanlarına fiyatlarını yazıyor, satılmış olanların koleksiyonerlerini belirtiyor, her birine bir kod veriyor ve hepsinin yüksek çözünürlüklü görselini o kodla bir harici diske kaydediyor. Arada sol eli atıyor.

278.

Bir kır yolunda, yanında kızı arabayla dolaşıyorlar – göz alıcı bir yeşillik, iki yanda ağaçlar, gölgeler, ışık huzmeleri.

279.

Üniversiteden mezun olduğu yaz, sevgili olan iki arkadaşının arabasıyla Avrupa turuna çıkıyorlar. Monako'dalarken onları otelde bırakıp limanda kendi başına dolanmaya çıkıyor, uzun uzun yürüyor, sonra ufak ama şık bir kafeye oturup limonata eşliğinde günlüğünü yazmaya koyuluyor. Çok ciddi şeyler yazıyorsunuz galiba, diyor kalın bir erkek sesi, başını kaldırıp baktığında karşısında çok ünlü bir Fransız oyuncu buluyor, yanında başka bir adam. Günlüğüm, diyor gülümseyerek, Bugün çok önemli şeyler oldu. Çok merak ettim, diyor ünlü oyuncu, iri cüssesiyle deftere eğiliyor, Ne oldu? Hayran olduğum bir aktör beni masasına davet etti, diye cevap veriyor. Kahkahayla gülüyor oyuncu, Bize

katılmaz mısınız, diyor başka bir masayı göstererek, bir yandan da garsona işaret ediyor ama garson koşarak geliyor zaten; Hanımefendinin içkisini de getirin lütfen, diyor, masaya geçiyorlar. Uzun süre oyuncunun masasında oturuyor, masa büyüdükçe büyüyor, insanlar gelip gidiyor, matrak ve gürültülü bir grup. Benim kalkmam lazım, diyor sonunda, Arkadaşlarımla otelde buluşacağım, yemek için beni bekliyorlar. Oyuncu onu bırakmayı teklif ediyor, itiraz kabul etmiyor, zaten adama itiraz etmek pek mümkün değil gibi; geldiğinde yanında olan adamın kaskını ona veriyor, kendi kaskını takıyor, motoruna biniyorlar. Monako caddelerinde, ünlü oyuncunun göbeğine sarılmış gidiyor. Otelin önünde indiğinde adam elini öpüyor, kaskı alıyor, Yeniden görüşmek üzere, diyor ve sıradan bir ölümlü gibi trafiğe karışıyor.

280.

On beş yaşındayken, daha yeni yeni boşalmaya başladığı dönemde, iki arkadaşıyla ders çalışma bahanesiyle bir araya gelip sırayla yatağa giriyorlar ikili ikili; soyunmadan birbirlerinin kıçlarını ve olmayan memelerini okşayıp bacaklarına sürtünüyorlar, kuru kuru, boşalmadan; ibnelik yapmak diyorlar buna. O akşamsa üçü birden giriyor yatağa, diğer ikisi birbirine sürtünürken o daha ufak tefek olanın başına yanaşıp pantolonunun önünü açıyor, donunu biraz sıyırıp kalkmış küçük pipisini çocuğun yanağına dayıyor; gülmeye başlıyor beriki, Ağzıma sokma şunu, diyor, Midem bulandı.

281.

Medyada yayımlanan ilk yazısı, sekizinci sınıftayken büyük bir günlük gazeteye gönderdiği okur mektubu oluyor. Milli Eğitim'in ders kitaplarından, özellikle de edebiyat ve tarih kitaplarından yakınmak için yazılmış bir mektup bu, içerikten baskı kalitesine kadar her konuda yerden yere vuruyor kitapları. İki sayfalık mektubu daktiloda yazması bir hafta sonunu alıyor, hata yaptıkça yeni kağıt takıp baştan başlıyor çünkü. Sonunda mektubu bitirip uzun bir imzayla imzalıyor, zarfa koyup ailesinin okuduğu okur köşesine gönderiyor.

282.

Bir gece kocası uyandırıyor, elinde telefonu – ne olduğunu idrak edemeden uzatılan telefonu alıp alo diyor, annesi var karşısında, ahlayarak, oflayarak ağlıyor, Annem, annecim, diyor, gerisi belli. Konuşmaları bitince kocası ona sarılıyor, öpüyor, nasıl öldüğünü soruyor annanesinin, uykusunda tık diye gittiğini anlatıyor annesi. Ertesi gün cenazeye gidiyorlar, caminin avlusu hiç beklemediği kadar kalabalık, tanımadığı ya da

hayal meyal hatırladığı insanlar gelip ona başsağlığı diliyor, eskiden yaptığı ya da söylediği bir şeyi hatırlatıyor.

283.

Kızı doğduğunda altın takmaya gelenlerden biri, ilk işindeki finans müdürü oluyor – birlikte çalıştıkları dönemde pek de iyi geçinmedikleri için bu ziyaret onu çok şaşırtıyor. Adam eşiyile birlikte uzun uzun oturuyor, tatlı bir sohbet oluyor, aradan geçen yıllar ve belki de iş ilişkisinin ortadan kalkması ilk kez insani bir yakınlık kurmayı mümkün kılıyor. Gitmeden önce, gördüğü en büyük altını takıyor adam. Uzun yıllar boyu arada sırada gelmeyi sürdürüyor, çay bahçesinde oturup sanat dünyası dedikodusu yapıyorlar, bu beklenmedik dostluk ikisini de mutlu ediyor açık ki.

284.

Federico Fellini'nin filmi *8 ½*'un finalini andıran bir görüntü – flüt çalan palyaçolar ve sıraya girmiş dans eden kalabalık.

285.

Avrupa'yı trenle gezdiği yaz, Brüksel'den Frankfurt'a giderken biletinde yazan numaraya ait koltuğu bulamayınca, tek başına oturan genç ve hoş bir adamın yanına gidiyor, biletini gösterip, *Could you tell me where I must sit*, diyeceğine, *Could you tell me where I must shit*, diyor. Adam hafifçe gülümseyip karşısındaki koltuğu gösteriyor, *You can shit here, I don't mind*, diyor. Bir süre konuşmadan yolculuk ediyorlar; adam büyük bir deftere karakalem çizimler yapıyor, sonunda dayanamayıp sorunca adamın Köln'de bir dans kumpanyasında sahne tasarımcısı olduğunu, Anne Garréta'nın yazdığı *Sfenks* için eskizler yaptığını öğreniyor. Onun da çok sevdiği bir roman bu; Sahneye aktarması çok kolay olmasa gerek, diyor, adam katılıyor ona, koreograflarının ilginç bir yaklaşım bulunduğunu anlatıyor. Köln Garı'na gelene kadar devam ediyorlar – yemek yiyorlar, uyukluyorlar, yeniden sohbeta dalıyorlar, kitap okuyorlar. Gara girdiklerinde adam kalkıyor, eşyalarını topluyor, tanışıklarına çok sevindiğini söylüyor; o da adama, Ballard'ın bir kitabı vardır *The Kindness of Strangers* diye, teşekkür ederim bana evimde hissettirdiğin için, diyor ve yanağına ufak bir öpücük konduruyor. Telefon ya da adres değişikliği tokuşu yapmadan ayrılıyorlar.

286.

On üç yaşındayken bir yaz sabahı erkenden kalkıyor, bir çay bardağına limon sıkıyor, ilkokul öğretmenin hediyesi dolmakalemin mürekkep haznesine dolduruyor. Akşamdan kalan çaya pamuk batırıp bir dosya kağıdına sürüyor, fön makinesiyle kurutuyor. Atlası açıp Madagaskar'ın kuzeyindeki Farquhar Adası'nı inceliyor, adanın şeklini çiziyor kağıda; kıyı, dağ, ırmak gibi coğrafi özellikler uydurarak bir define haritası yapıyor. Limon mürekkebi kuruyunca kağıdın altında bir mum yakıyor, çizimleri koyu kahverengine bürünüyor, görünür oluyor. Kağıdı köşelerinden de biraz yakınca işlem tamamlanıyor. Haritayı rulo yapıp mutfaktan aldığı tıpalı şişelerinden birine koyuyor. Hızlı bir kahvaltının ardından sahile iniyor, şişeyi denize, kıyıda biraz açığa bırakıp havlusuna uzanıyor; arkadaşlarının gelmesini beklerken kıyıya vuran şişeyi iki kez daha açığa götürmesi gerekiyor. Sonunda arkadaşları geldiğinde maç yapmak istiyorlar, şişe dikkatlerini çekmiyor. Maç sırasında topu şişenin olduğu tarafa atınca nihayet fark ediyorlar, oyuna ara verip şişenin başına toplanıyorlar. Kağıdı çıkarıyorlar ama şişe su almış, kağıt epeyce ıslanmış, ne olduğu pek anlaşılmıyor; Define haritası galiba, diye bir açıklama sıkıştırırsa da oğlanların ilgisi hemen dağılıyor, şişeyi bir kenara bırakıp maça dönüyorlar.

287.

Beşinci sınıfta bir gün annesi geliyor onu okuldan almaya ama asıl niyetinin başka olduğu kısa sürede anlaşılıyor – mezuniyet müsamesesinde ona verilen rolden şikayet ediyor öğretmene, Benim çocuğum sınıf birincisi, piyesteki rolü bu mu olacak, süpürgeyle on tane izmarit mi toplayacak, diyor sinirli bir sesle. Annesinin elini çekiştiriyor, Anne tamam, diyor alçak bir sesle, Ben seviyorum rolümü, çok komik. Annesi oralı olmuyor ve itirazına devam ediyor, başroldeki çocuğun bunu hak etmediğini anlatmaya başlayınca iki kadını orada bırakıp tek başına eve doğru yürümeye koyuluyor. Akşam rolünün değişmediğini öğrenince çok seviniyor, annesi ona kızsada.

288.

Ondan bir iki yaş büyük, akıllı işler yapan, yüzünden iyilik akan bir yerleştirme sanatçısı uğruyor ona kültür merkezinde, arada sırada yaptığı bir şey bu. Konuşkan bir adam değil, o konu açmaya çalıştıkça kısa yanıtlarla bütün girişimlerini öldürüyor, uzun sessizlikler oluyor, ama gitmiyor da. Çay içiyor, bir çay daha, bir de kahve; gelmesinde özel bir neden olmuyor hiç, uğruyor sadece, laflamaya gelip laflamıyor. Sessizlik fazla ağır geldiğinde bilgisayarına dönüyor, adam karşısında oturmayı sürdürüyor, sessizce, hiç gitmeyecekmiş gibi.

289.

Kızı dokuz yaşındayken annesini ziyarete gittiklerinde annaneyi kapıda buluyorlar, anahtarını evde unutmuş. Çilingir çağırması öneriyor ama annesi istemiyor, hem uzak olduğu hem de çok para isteyeceği için. Onların sesini duyan yan komşusu kapıya çıkıyor, balkon kapısı açıksa belki balkondan yan balkona geçilebileceğini söylüyor. Hep birlikte komşunun balkonuna çıkıyorlar, annesinin balkon kapısı açık. Üçüncü kattalar; kızını çağırıyor, kucağına alıyor, balkon demirinin üzerinden yan balkona uzatıyor, kız ayaklarını balkondan içeri sokunca sırtından hafifçe itiyor. Az sonra annesinin mutfağındalar, çay yapıp kek dilimliyorlar.

290.

Yirmi yaşındayken, güneşli bir bahar günü körüklü belediye otobüsüyle eve dönüyor; körük kısmında ayakta gidiyor, karşısında uzun boylu, hoş bir kız var. Bileğindeki altın künyeden adını okumaya çalışıyor ama yazı ters, ad belli ki alışılmadık bir ad, otobüs de sarsıntılı. Burada ne yazıyor, diye soruyor kıza sonunda; Harika, diyor kız. Harika bir isimmiş gerçekten, diyor gülümseyerek; Benim de gümüş bir künyem vardı, ilkokulda annanem almıştı, epey de taktım, şimdi kimbilir nerede, diye anlatırken kız birden parlıyor, sesi yükseliyor, Sen ne yaptığını sanıyorsun, ben mecbur muyum seninle konuşmaya, rahatsız edilmeden gidemeyecek miyim otobüste, diyor. Çok pardon, çok özür dilerim, diyor kıza telaşla, ellerini havaya kaldırıp, Rahatsız etmek istemedim; uzaklaşıp camdan dışarı bakmaya başlıyor, ilk durakta iniyor, kız da peşinden; Çok askıntı oluyorlar, sinirlendim birden, diyor. Bir sonraki otobüsü birlikte bekliyorlar.

291.

Kültür merkezinde bir gün telefonu çalıyor, resepsiyondan, bir sanatçının kendisini görmek istediğini haber veriyorlar; sakın bir gün, çok işi yok, gelmesini söylüyor. Genç bir çocuk geliyor karşısına, koltuğunun altında portfolyosu. Doğuda görev yapan bir köy imamı çıkıyor; Sovyet sineması ve İtalyan fütüristleriyle ilgilendiğini, ateist olduğunu, imamlığı bir devlet memurluğu olarak yaptığını anlatıyor, sorulmadan. Görünümü sanatçıdan çok imama yakın, konuşması köşeli, bakışları sert. İşlerinizi mi getirdiniz, bir bakalım mı, diyor çocuğa, Zamanınız yoksa bakmayalım, önemli değil, diye tersleniyor çocuk; Yok yok, bakarız, diye yatıştırıyor onu. Elliye yetmiş ve otuz beşe elli desenler ve kolajlar çıkıyor portfolyodan; üslup tutarlılığı olan, minimalist, motif tekrarına dayalı, naif, son derece çarpıcı işler. Şaşkınlığı sesinden belli oluyor; bunları ne kadar zamandır yaptığını, başka ne tür şeyler çalıştığını, kimlerden etkilendiğini, çağdaşlardan kimleri takip ettiğini soruyor. Çocuğun bütün referansları 1950 ve öncesine ait; günceli hiç bilmiyor, hedayinabit biri. Patronu arıyor telefonla, müsait olduğunu öğrenince onun

yanına çıkıyorlar. Patron da çok beğeniyor işleri, neredeyse nereden buldun bunları diye soracak kadar da şaşırıyor. Oturlurlarken çocuğun merkeze tayini için başvurduğunu çünkü karısının onu köyden bir adamla aldattığını öğreniyorlar, Fıkra mı bu, diyor patron, çocuk gülmüyor. Sonunda portfolyoyu bırakıp gidiyor. Yaklaşık bir yıl sonra sergisi açılacak, tek bir işi satılacak, onu da patron alacak.

292.

The Verve, “The Drugs Don’t Work” – onu beden hocası için terk eden sevgilisiyle ayrıldıktan sonra sanat fuarı için gittiği Basel’deki ufak otel odası.

293.

Çok zeki ama biraz saf bir arkadaşı var, Woody Allen’ın *Zelig*’ini gerçekten belgesel sanıyor örneğin. Arkadaşının bir özelliği de Atatürk’e karşı çocukça bir aşk beslemesi. Üniversitenin ilk yılındayken bu arkadaşına özel bir hediye hazırlıyor: Radyodan uzun dalga cızırtısı buluyor, onun üzerine kendi sesini incelterek ve sözcüklerin son hecesini uzatarak kayıt yapıyor, Rakının yanında en iyi kavun gider, bir de beyaz leblebi, diyor. Kaseti arkadaşına Atatürk’ün yeni bulunan ses kaydı olarak hediye edince kız çok seviniyor. Ertesi gün telefondaki sesi hiddetli; babasına dinletmiş kaydı, eski büyükelçi olan adam kahkahalar atarak alay etmiş.

294.

Beşinci sınıfta dünya coğrafyası dersinde parmak kaldırıp öğretmenine komünizmin ne demek olduğunu soruyor; öğretmen daha cevap veremediği apartmanda komşusu olan arkadaşı kalkıp, Bizim yaşımız küçük, böyle şeyleri anlayamayız, diyor; Anlayacağımız şekilde anlatılırsa gayet iyi anlarız, diye cevap verince sınıf karışıyor, her kafadan bir ses çıkıyor, kimisi arkadaşını destekliyor, kimisiyse onun büyüyünce avukat olması gerektiğini, kendini çok iyi savunduğunu söylüyor. Öğretmen bu tartışmaları müstehzi bir ifadeyle izledikten sonra, komünist sistemde insanların koyun olduğunu ve bir çoban tarafından güdüldüğünü, kimsenin kendi istediğini yapamadığını anlatıyor. Öğretmen sözünü bitirince arkadaşına dönüyor, Bak gördün mü, diyor, Çok da güzel anlayabiliyormuşuz.

295.

Araba kullanıyor, yanında henüz evlenmediği kocası, sahil yolunda ilerliyorlar, önlerinde mavi gökyüzü, sağ tarafta ıslık ıslık deniz. Kocasına ona doğru kaykılıyor, pantolonunun düğmesini açıp fermuarını indiriyor, elini külotuna sokuyor; o da kocasının işini kolaylaştırmak için hafif öne kaykılıyor. Şeridi tutturmakta zorlanmaya başlayınca hız kesiyor, direksiyona sıkı sıkı tutunuyor, gözleri çakıyor gelirken.

296.

Üniversiteye kaydolacağı gün annesi götürüyor onu okula, ilerlemiş yaşına rağmen kendi kullanıyor arabayı, hızlı da kullanıyor. Öğütler veriyor bir yandan – dersler, hocalar ve arkadaşlarla ilişkiler, erkekler konusunda dikkat edilmesi gerekenler, o yaştaki erkeklerin beyinsiz olduğu ve tek bir şey istediği, zekasını kullanarak onları idare etmesi gerektiği. Dinlememeye çalışıyor annesini; yolu, yol kenarındakileri izlemeye çalışıyor ama sonunda dayanamıyor, Anne onlar da insan, az evcilleştirilmiş birer hayvan değil, diyor. Çok gülüyor annesi, Senden iyi mi bileceğim, sen de haklısın, diyor.

297.

Beşinci sınıftaki kızına fen bilgisi çalıştırıyor; güneş sistemi, dünyanın dönüşleri, tutulmalar gibi konular işliyorlar. Mevsimlerin nasıl ortaya çıktığını soruyor kızına, o da dünyanın güneş etrafında dönmesiyle ortaya çıktıklarını söylüyor. Seslerinin giderek yükselmeye başladığı bir tartışma başlıyor böylece. Dünyanın güneş etrafında dönmesiyle sadece yılların oluştuğunu, mevsim farklılıklarının da dünya ekseninin eğik olmasından kaynaklandığını anlatıyor; iki top alıp ışınların açısında ortaya çıkan değişikliğin nasıl sıcaklık farkı yarattığını göstermeyi deniyor. Kızı bunu kabul etmemekte direniyor, öğretmenlerinin onlara öyle öğretmediğini söylüyor, annesini inandıramayınca test kitabındaki soruyu gösteriyor, soruda mevsimlerin oluşumu soruluyor ve seçenekler arasında eksen eğikliği yok. Bir anda nevrini dönüyor, kızının öğretmene uzun bir mesaj atıyor, ne kadının bilgisizliği kalıyor ne de okulun kitap seçmedeki beceriksizliği. Öğretmen de ona yazıyor, müfredatta mevsimlerin bu şekilde açıklandığını söylüyor. Cevap olarak ağır hakaretler yazıyor ama göndermeden siliyor ve telefonunu kapatıyor. Kızının odasına gidiyor yeniden, Sınavda soru gelirse size öğretildiği gibi yap, ama gerçek dünyada bil ki benim sana anlattığım doğrusu. Kız onun bu kadar sinirlenmiş ve olayı büyütmüş olmasından belli ki ürkmüş, Tamam annecim, diyor, Sen okulun dediğini ciddiye alma zaten, ben hep senin öğrettiklerini tutuyorum aklımda.

298.

İtalya'da, göl kıyısındaki bir şatoda evleniyorlar bütün birikimlerini harcaayıp ve üstüne banka kredisi kullanıp. Geceyi misafirleriyle birlikte orada geçiriyorlar, sabah erken bir kahvaltıdan sonra iki haftalık bir Avrupa turuna çıkıyorlar, yemekleri peynir ekmekle geçıştirdikleri. Eski zamanlarda eğitimli olmanın şartı sayılan "grand tour" benzeri bu geziyi, nerelere gidilip neler görüleceğini, nerede kalınacağını o belirliyor. Kalan ömründeki rüyalarında sık sık bu gezideki mutluluğunu hatırlatan sahneler görecek.

299.

Kendini öldüreceği günün sabahı, işe giden kocası ve okula giden kızıyla birlikte kalkıyor uzun zamandır ilk kez, onlar kahvaltı ederken çayını yudumluyor, kapıdan uğurlarken ikisine de uzun uzun sarılıyor, hiç ağlamadan. Ne oldu anne, diye soruyor kızı, kocası da hayrola der gibi bakıyor ona. Yok bir şey diyor, ilaçlar beni duygusal yaptı galiba.

Neuroresidual Reconstruction Scan (NRS) ve 21. Yüzyıl Beyni (21YYB)

Keşke Demir, Kiraz Türker, Tinga Doğan Johnson

Giriş

Bilindiği gibi bellek, beyinde lokalize bir şekilde korunmaz, dağınık ve üç boyutlu bir ağ üzerinde yer alır – koku, görüntü, ses, dokunuş, tat ve duygu anıları beynin farklı yerlerinde bulunabildiği gibi, tek bir görüntünün bile unsurlarına ayrılarak saklanabildiği anlaşılmıştır. Bellek de bir depo metaforuyla değil, bir deşifre mekanizması metaforuyla daha doğru anlaşılabilir; bellek araştırmalarının onyıllar boyunca çok az ilerleme kaydetmesinin arkasında, bilim camiasının yanlış bir metaforun peşinden gitmesi olduğunu söylemek abartılı olmayacaktır. Tek tek ele alındığında beyindeki nöral ve hatta moleküler yapıların hiçbiri, “anı”yı bütünüyle barındırmaz, barındırdığı kısmın da ne olduğunu anlamak mümkün değildir; insan beyninin hatırlama edimi sırasında neredeyse otomatik olarak gerçekleştirdiği rekonstrüksiyon işlemi, bu dağınık ağ üzerindeki bütün parçaların doğru deşifre yöntemiyle okunarak bir araya getirilmesine dayanır ve bu süreçte gerçek olmayan anıların yaratılması söz konusudur; bu organik mekanizmayı çözmek ve sentetik olarak yeniden kurmak gerektiğini anlamak, bellek araştırmalarının kilometre taşlarından biri olmuştur. Bunun öncesinde anıların lokal olarak korunmadıkları anlaşılmış, bu nedenle de beyin yapılarının aralarındaki milyarlarca bağda korunuyor olmaları gerektiğine hükmedilmiştir. Bu da bir başka metafora, elektrik metaforuna dayanan bir kanıydı – kabloyu kestiğinizde elektriğin aktığını göremeyeceğiniz gibi, sinir hücreleri arasındaki akımda da anıyı görmek imkansızdı. Tümüyle yanlış olmasa da elektrik metaforu, beyin araştırmalarının çok uzun bir süre problemin yanlış bir noktasına odaklanılmasına yol açmıştır.

Episodik belleğin ve onu oluşturan anıların kararlı ve değişmez yapılar olmadığı insanlığın sezgisel olarak binlerce yıldır bildiği bir gerçek olsa da, beyin yapıları içinde bunun fiziksel karşılığının ne olabileceği sorusu yüzyıllar boyunca yanıtsız kalmıştır. Kuantum mekaniğinin organik yapılara uyarlanması alanında kaydedilen büyük ilerlemeler sonrasında, bellekte aynı anının birden fazla versiyonunun saklanabileceği anlaşılmış, zaman içinde kuantum-mekanik bozunumun artabileceği gibi bazı nörolojik hastalıklarda tam tersine eski anıların berraklaşabildiği ve daha kolay erişilebildiği saptanmıştır. Bu durum, palimpsest benzeri bir yapılanma olasılığını gündeme getirmiş, yüzeyden derine incek bir anı arkeolojisiyle anının özgün ya da ilk haline ulaşılabileceği düşünülmüştür; günümüzde henüz bunu doğrulamak ya da yanlışlamak mümkün olmamıştır.

Neuroresidual reconstruction scan (NRS) araştırmaları, bellek şifreleme yöntemlerinin (dolayısıyla da hatırlamayı sağlayan deşifre yöntemlerinin) genetik olarak belirlendiğini ve kişiden kişiye ufak farklılıklar gösterdiğini kanıtlamıştır. Bellek araştırmaları açısından ciddi bir handikap oluşturabilecek bu durum, incelenen beyinlerin çok büyük bir kısmının sekiz

ana tipten birine oturduğunun anlaşılmasıyla korkutucu olmaktan çıkmıştır. Yine de bu alanda büyük gelişmelere duyulan ihtiyaç halen sürmektedir. Bellek unsurlarının saptanmasında görüntü ve seslerin deşifresi oldukça başarılı sonuçlar veremekteyse de, diğer duyu ve duygu kayıtlarının deşifresinde henüz emekleme aşamasında olduğumuzu itiraf etmek gerekir. Dahası bu kayıtların ses ve görüntü deşifresini zorlaştırıcı ya da netliği azaltıcı özellikler barındırdığı da düşünülmektedir.

Bugün gelinen noktada NRS teknikleri henüz olgusal anılar, üretilmiş (kurgusal) anılar ve düşler arasında güvenilir ayrımlar yapamamaktadır; alanın araştırmacıları, bu ayrımları bağlamdan yola çıkarak ve hüristik yöntemler kullanarak yapmaya çalışmaktadır.

Vaka

NRS teknikleriyle analiz edilen en eski insan beyinlerinden biri yirmi birinci yüzyılın ilk yarısına aittir. Ölüm anındaki koşullar, ölümün görece genç bir yaşta meydana gelmesi, kan dolaşımında ve dokularda bulunan kimyasalların yapısı ve ölümden sonra gerçekleştirildiği anlaşılan ama nedeni bugün bilinmeyen organ konservasyonu çalışması, söz konusu beyin günümüze çok az bir bozunumla ulaşmasını sağlamış ve yalnız sağlam dokunun değil, kanserli dokunun da özelliklerinin incelenmesini mümkün kılmıştır. Patolojik bulgular başka bir çalışmanın konusu olacaktır; burada söz konusu beyin (21YYB olarak anılmaktadır) görüntü ve ses bulguları ele alınacaktır.

Öncelikle belirtmek gerekir ki beyin yapılarında kuantum-mekanik yaygın ağ üzerinde saklanan anıların lineer ve kronolojik bir sıraya sokulması başlı başına bir zorluk teşkil etmektedir çünkü bu şekilde korunmamaktadırlar; bu ağ üzerinde pek çok anı mükerrer olarak yer aldığı gibi, bu kopyalar arasında çelişkiler de bulunabilmektedir. Ses ve görüntü eşleşmelerinde uyumsuzluklar ve senkron bozukluklarına sıkça rastlandığı gibi, saklı verinin önemli bir kısmı deşifre edildiğinde anlamlandırılmayacak ölçüde düşük işitsel ve görsel niteliklere sahip olmaktadır. Bütün bu sorunlara ek olarak, saklı verinin miktarı deşifre çalışmalarının çok uzun sürmesine neden olmaktadır. Günümüz teknolojisiyle ortalama bir yetişkin beyinin veri deşifresi için 13-16 bin işlemci saati gerekmektedir. Önümüzdeki on yıl içinde bu sürenin ciddi ölçüde kısılacağı öngörülmektedir; ancak diğer duyu ve duyguların deşifresini mümkün kılacak teknikler geliştirildiği takdirde bu sürenin daha da uzayacağı düşünülmelidir. Deşifre edilen ortalama yetişkin beyinden yaklaşık 300 bin saatlik sesli görüntü elde edilebilmektedir.

21YYB'nin deşifresi yaklaşık 11,400 işlemci saati sürmüş, elde edilen sesli görüntü 183,217 saatle sınırlı kalmıştır; bunun büyük bir bölümünün kayıt kalitesi standartların altındadır. Bunun nedenini 21YYB'nin yaşında ve konservasyon özelliklerinin NRS'ye tam uyumlu olmamasında (ve elbette beyin sahibinin görece genç yaştaki ölümünde) aramak gerekir. Yine de söz konusu kayıt miktarı, profesyonel bir editör-kurgu ekibinin yıllarını alacak düzeydedir. Bu çalışmada, özel olarak geliştirilmiş bir yazılımla örnekleme yapma yoluna gidilmiş, nihai kurgu olarak sunulan yaklaşık beş saatlik kayıta kronolojik bir düzen gözetilmemiş, çelişki ve tekerrürlerin tamamen giderilmesine çalışılmamış, ancak bellek yapılarındaki komşuluklara dayanarak bazı anı verilerinin birlikte sunulmasına özen

gösterilmiştir. Yine de belirtmek gerekir ki başka bir kurgu çalışmasıyla bambaşka bir bütünlük elde edilebilir.

Sonuç

Bu çalışmada amaç, 21YYB'nin sahibi olan kişinin gerçek yaşamöyküsünü ya da kişiliğini tartışmasız bir biçimde ortaya koymaktan çok, kişinin kendisinin de parçası olduğu ve yaşamı boyunca sürdürdüğü bu tür bir kurgu çalışmasının imkan ve kısıtlarını saptamak ve gelecekteki benzer çalışmalar için tarihsel bir perspektif oluşturmaktır. Kurgunun transkriptinde, görsel ve işitsel unsurların özetlenerek yazıya dökülmesi yöntemi benimsenmiş, mümkün olduğunca öznellikten uzak bir dil kullanılmıştır. Yine de var olabilecek tüm hatalar ve yanlış yorumlar araştırma ekibine aittir.